

ЖМІТОВИЙ НАУКОВИЙ ІЗДАВНИК ПРАСНИКІВ НАУКОВИХ

3/2017 www.slovavchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

**SOLA
GRATIA**

ТІЛЬКИ БЛАГОДАТЬ

**SOLUS
CHRISTUS**
ТІЛЬКИ ХРИСТОС

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Дизайн і верстка	Віра Фесянова
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блощук, Адріан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Микола Плаксіні, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —
Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»

Адреса: а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Громадської організації «Культурно-просвітницький Центр сприяння розвитку християнської культури та освіти»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».

За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;). Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці В'ячеслава Артерчука.

Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз», 33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68. Наклад 2000 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі, дорогі друзі!

Мир вам!

Важко не погодитися з твердженням, що людина живе в постійному очікуванні. Хтось із нетерпінням чекає ранку, а хтось мріє про вечірнє побачення, чекаємо на маршрутку й на відпустку, на зарплату й коли виростуть діти... Чекаємо з війни, чекаємо миру...

Тішимо себе думкою, що хтось чекає й чергового випуску нашого часопису. Цього разу він також про очікування: ті, які збулися, і ті, які ще тривають. Занепале людство ще від Едемського саду чекало Божої милості й спасіння — і коли настала повнота часу, вони були подаровані в Ісусі Христі. Лише Він, «образ невидимого Бога, роджений перш усякого творива», той, Ким «створено все на небі й на землі, видиме й невидиме», узяв на Себе покарання за наш гріх і став Посередником між Богом і людьми (Кол. 1:15-18, 1 Тим. 2:5-6). Лише Він провадить тих, хто повірив Йому, життєвою дорогою, навчаючи, наставляючи, докоряючи й виховуючи, «щоб Божя людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2 Тим. 3:17). Лише Він готує для нас небесні оселі, де всі спасенні житимуть вічно, де «не буде вже смерті, ані смутку, ані крику, ані болю» (Об. 21:4).

Чи мали ми право вимагати цього від Бога? Чи могли сподіватися заслужити? Чи стало б у нас статків, щоб придбати? Безперечно, що ні. Це все Божя благодать! Бог спасає тільки через те, що Він добрий, милосердний і милостивий.

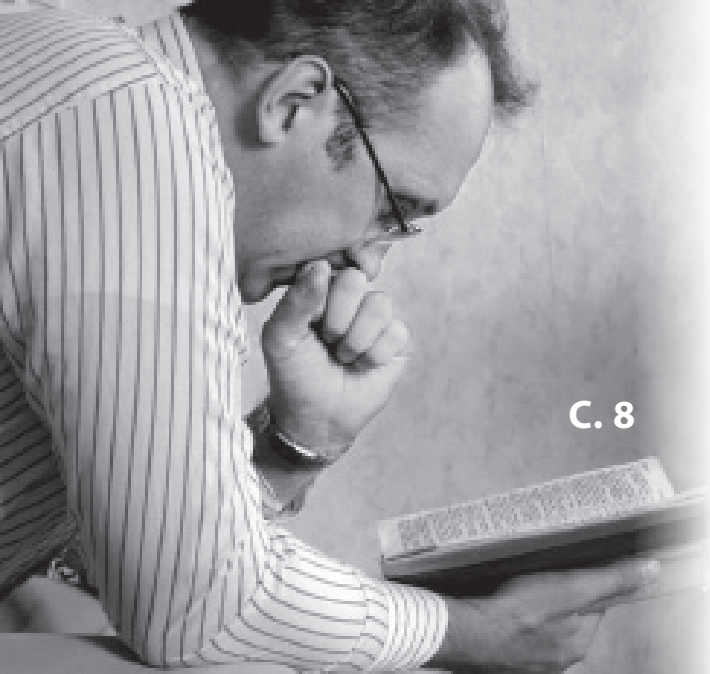
Саме ці два твердження — Solus Christus «Тільки Христос» і Sola Gratia «Тільки благодать» знаходимо серед п'яти основних постулатів європейської Реформації, 500-річчя якої відзначаємо цього року в Україні. Саме вони лежать в основі більшості статей і уроків цього випуску.

На жаль, не всі люди поділяються християнські погляди, вони мають зовсім інші духовні очікування. Про таких у Святому Письмі сказано, що вони «позосталися без Божої благодаті» (Євр. 12:15). Яка сумна доля!..

І ще про одні очікування йдеться в часописі — очікування Небесного Батька, серце якого так чудово змальоване в Христовій притчі під загальноновживаною назвою «Про блудного сина». Однак на вкладці вона представлена як притча «Про милосердного Батька». Бог-Батько «хоче, щоб усі люди спаслися, і прийшли до пізнання правди» (1 Тим. 2:4). Його запрошення на весільний бенкет Сина все ще залишається в силі. Відповідь за нами: як за кожним особисто, так і за нашою владою, освітою та всім українським народом.

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4** Збереження історичної пам'яті завжди актуальне
Надія Доля

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 7** Непереборна благодать
В'ячеслав Мурза
- 8** Божа ласка в спасінні
Леонід Якобчук
- 10** Роль Церкви в житті християн України
Олег Огірко
- 12** Чому потрібно ходити до церкви?..
Олег Блощук

ЗНАЙОМСТВО

- 14** Місіонерство — справа сімейна
Тетяна Артерчук, Аркадій Сльоза

ПОДІЇ

- 18** Юні знавці Біблії — слово переможцям
Надія Доля, Галина Ткачук
- 19** І Всеукраїнський з'їзд педагогів з предметів духовно-морального спрямування
Олексій Костюченко, Ірина Покотильська, Інна Собко
- 20** Живіть згідно з Христовою Євангелією
Ірина Сіданіч
- 21** Читання молитви «Отче наш» різними мовами
Світлана Власова

НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО

- 22** Трансформація ідей К. Д. Ушинського щодо формування в учнів цілісної картини світу у змісті та практиці сучасної освіти
Зоя Хитра

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 24** Наслідування Христа
- 26** Євангеліє — дороговказ до досконалого життя
Олена Коваль
- 29** «Винний!» чи «Незасуджений»
Людмила Соловійова
- 32** Моральні основи монотеїстичних релігій світу
Ольга Прокопович
- 36** Церква — реформатор України
Світлана Филипчук, Юлія Береза та ін.
- 38** Реформація в Німеччині
Катерина Ковальчук
- 41** R500 квест
- 44** Зерна правди
Алла Маніта
- 47** Біблійна астрономія
Алла Кириченко
- 51** Науково-біблійна гра «Перехрестя»
Алла Кириченко

КОНТРАСТИ

- 52** Реформація: політика, релігія, сутність
Сергій Головін

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 53** А як спасуться аборигени?
І. Мартинова

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я

- 54** Чим медицина ХХІ ст. завдячує Реформації?
С. Луцький

РОЗДУМИ ДУШІ

- 56** Дівчинка та метелик
Галина Левицька

МУЗИЧНА СКАРБНИЧКА

- 59** О благодате!

Збереження історичної

Заслужений працівник культури України Микола Федоришин, 1958 р. н. — магістр культурології, аспірант Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки (м. Луцьк), член правління Рівненського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, заступник голови Національної спілки краєзнавців України, автор та керівник багатьох фольклорних проєктів, музейних експозицій, пісенних фестивалів, організатор і учасник міжнародних наукових конференцій з питань вивчення, збереження й використання історичної спадщини. З 2011 року — директор КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця» Рівненської обласної ради. Автор книг, брошур, низки публікацій у наукових виданнях, які стосуються історії Волині, Пересопницького Євангелія, фольклорної спадщини українців.

Микола Васильовичу, розкажіть, будь ласка, як і коли з'явилася ідея створення культурно-археологічного центру «Пересопниця»?

— Усе почалося 1989 року зі встановлення пам'ятного Знака Українській Першокнизі «Пересопницькому Євангелію» у с. Пересопниця. Тоді ж, весною, створив музейну експозицію «Літописна Пересопниця» та «Пересопницьке Євангеліє» у сільському клубі, що розташований поряд із Знаком. А далі, щороку, протягом 23 років, тут відбувалося обласне свято духовності та культури. Промовці говорили про створення на цьому місці чи то храму, чи то будинку культури. А я запропонував створити музей. Ідея на диво швидко матеріалізувалася. Незважаючи на тодішні ідеологічні розбіжності, її підтримали і Рівненська облдержадміністрація, і обласна

рада, і громадські організації. До того ж, саме вийшов Указ Президента України В. Ющенка про відзначення 450-річчя Пересопницького Євангелія, який наступний Президент також підтвердив. І за три місяці збудували цей музейний комплекс.

Хоча ні, усе почалося набагато раніше. Можливо, десь навіть підсвідомо, я виношував цю мрію роками, відтоді, як зацікавився історією рідного краю, почав вивчати історичні матеріали. І це ж не випадково з дитинства траплялися мені старовинні залізні наконечники, ножі, черепки глиняного посуду, давні свистульки. Усі артефакти згодом потрапили до археологічної експозиції.

На відкритті центру колишня бухгалтер Радухівської сільської ради Олена Брех сказала: «Ага, тепер розумію чому Федоришин збирав на городищі

всяке череп'я: він знав, що тут колись постане музей».

— Що саме спонукувало Вас це робити?

— Я переконаний, що збереження історичної пам'яті завжди актуальне, без цього не буде розвитку ні держави, ні нації. Якщо ми не знаємо свого минулого, будувати майбутнє неможливо. Це аксіома. Як місцевий мешканець, я знав про славетну історію нашого краю, але для багатьох вона досі залишається невідомою. Чому? Тому що раніше в нас не було державності — і не потрібна була історія, а тепер — мало тих, хто може про неї розповісти. Бачу своє покликання в тому, щоб знайомити людей із їхньою історичною спадщиною, використовуючи для цього різні методи: книги, лекції, екскурсії, фестивалі, історичні реконструкції тощо. Це дуже важливо, адже в цій спадщині витоки нашої державності й писемності. Такі знання змінюють людей.

— Що являє собою музейний комплекс «Пересопниця»?

— Музейний комплекс — це два поверхи вежі: археологічний музей і музей Пересопницького Євангелія. Поряд, на мальовничій території, — відтворена садиба княжого дружинника, сцена, майданчик для ярмарків, монастирище (княжий некрополь), а через дорогу, біля Святомиколаївської церкви та дзвіниці XVIII ст., на дитинці, оточеному оборонними валами, — музей «Фортеця».

Як уже зазначалось, культурно-археологічний центр збудували 2011 року до 450-річного ювілею Пересопницького Євангелія, адже саме тут,

Хто вони — археологи Пересопниці?

пам'яті завжди актуальне

у Пересопниці, 1561 року було завершено п'ятирічну працю над українською Першокнигою.

Пересопницьке Євангеліє — реліквія українського народу. З 1991 року на ньому Президенти України присягають на вірність народові. Оригінал зберігається в Києві, у Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського. У нас — факсимільне відтворення цієї пам'ятки. Книга вагою 9 кг 300 г розписана витонченими літерами з кольоровими малюнками по золоту. Це шедевр рукописного мистецтва. За красою й багатством оформлення йому немає рівних. Однак знаковим є те, що українською Першокнигою стало саме Євангеліє — Добра Звістка Господа Бога для людей.

До речі, в одному залі з українською Першокнигою міститься унікальна колекція Євангелія, перекладеного мовами народів світу. Не знаю, чи є ще десь подібна експозиція?

— Яке Ваше особисте ставлення до Святого Письма? Яку роль відіграє воно у Вашому житті?

— Я люблю читати Біблію. Старий Завіт важче сприймати, а от Євангелію можна «смакувати» завжди. Це і повчання, і сила, і мудрість. У Євангелії людина може знайти відповіді на всі питання, як поводитись в тому чи іншому випадку. Це — Книга життя.

Усі чотири євангелісти писали про вплив слова на людину. Насамперед — слова Ісуса Христа, який і Сам є відвічним Логосом, але також і людського слова, вимовленого й написаного. Слово просвітлює та лікує, але може поранити й убити. Про це я наголошую і на екскурсіях, і своїм дітям, які знають і шанують Бога і Його Слово.

У культурно-археологічному центрі ми не можемо обминути деякі речі, пов'язані з язичництвом, бо це також наша історія — дохристиянські вірування українського народу. Проте важливо, як ми їх трактуємо. Маю чітку християнську позицію щодо створення експозиції, адже, згідно з біблійним текстом, ми маємо служити єдиному Богові. Приміром, ми могли б створити ширшу експозицію, представивши різні релігії світу. Але навіщо? Це виглядало б, ніби я представляю іншого Бога.

Однак обрядові моменти не відкидаємо. Більшість із них, утративши своє прикладне релігійне значення, використовуються при проведенні культурницьких концертних заходів.

— Яким був Ваш шлях до Пересопниці?

— Це все мої рідні місця. Я народився в с. Сухівці, що в 10 км від Пересопниці, але шлях мій туди був довгим і тернистим, хоча тепер бачу в усьому Боже провидіння. Довелося навчатися в Миколаєві, потім служба в армії, закінчив виш у Рівному. Починав трудову діяльність як завідувач клубу в с. Іскра (суч. с. Новожуків) Рівненського р-ну. Згодом — директор

Рівненського районного краєзнавчого музею, потім — праця на відповідальних посадах Рівненщини, пов'язаних із культурою, освітою, охороною культурної спадщини тощо. Побував за кордоном: працював і навчався. Зрештою доля повернула на круги своя, до Пересопниці.

Робота в музеї — це моє життя, раніше це було хобі, а тепер за це ще й гроші платять (сміється).

Як з'явилося Пересопницьке Євангеліє?

Фундатором Української Першокниги була княгиня Анастасія Заславська (Гольшанська), яка народилася в м. Дубровиці на Волині орієнтовно між 1508 і 1510 роками. Як зазначають історики, представники роду Гольшанських відіграли помітну роль в українській історії.

Анастасія, як і інші жінки її стану, була освіченою, начитаною. У п'ятнадцять років вийшла заміж за Кузьму Заславського, народила двох дітей. Та 1556 року втратила чоловіка. У пам'ять про нього княгиня вирішила створити Євангеліє, якому б не було рівних в усій окрузі. Того-таки року в Заславі розпочалася нахненна праця. Головною фігурою був архімандрит Пересопницького монастиря Григорій, високоосвічена людина свого часу. А чорним чорнилом і циноброю на пергаменті виводив Михайло Василевич, син протопопа з лемківського Сянока. Високохудожні мініатюри (заставки, кінцівки й розкішні орнаменти) створював невідомий волинський маляр. Праця над відтворенням Чотирикнижжя руською (чит. староукраїнською мовою), близькою до народної, тривала п'ять років. Завершилася вона у Пересопниці, в монастирі Різдва Пречистої Богоматері, 29 серпня 1561 року. Цей рік став останнім у земному житті княгині Анастасії.

— **Що Ви можете сказати про відвідувачів музею?**

— За шість років у нас побувало понад 100 тисяч людей практично з усіх областей України і з багатьох країн світу.

«Пересопниця» включена до маршруту «Історична Волинь», який охоплює п'ять західних регіонів: Житомирщину, Хмельниччину, Тернопільщину, Волинь та Рівненщину. Можу сказати, що кожен школяр, який живе на території Рівненської чи Волинської обл. за час навчання обов'язково відвідає наш музей. Приїждять люди зі Львова та Києва, Херсона й Дніпра, останнім часом постійно організовують групи з Донеччини та Луганщини. Ті, хто хоче глибше зануритися в історію, приїждять удруге, утретє.

Звичайно, в теплу пору року потік туристів потужніший, у зимовий період спокійніше, маємо змогу більше займатися науково-пошуковою роботою, готувати нові культурно-просвітницькі заходи.

— **Який у вас колектив? Над чим зараз працюєте?**

— Усього в нас 19 людей, із них 7 — науковці. Музей займається науково-дослідною роботою, організовує археологічні симпозиуми, самі беремо участь у міжнародних конференціях, готуємо наукові статті.

Залучаємо до Пересопниці археологічні експедиції. Матеріалу тут вистачить не на одне покоління археологів. У розкопках беруть участь не лише науковці, а й студенти-історики, члени археологічного гуртка з ПДМ Рівного. Знайдені під час розкопок раритети виставляються тут же в музеї.

Пересопниця несе те, що до нас не ніс ніхто в Україні — ідею державності, прокладаючи місток від України-Русі до

**Історичні
місця перебування
Пересопницького Євангелія**

Заслав (суч. Ізяслав) (1556)
Пересопниця (1561–1630)
Клевань (1630–1648)
Звягель (суч. Новоград-Волинський) (1648–1649)
Чигирин, Біла Церква, Київ (1649–1701)
Переяслав (1701–1862)
Полтава (1862–1873)
Санкт-Петербург (1873–1881)
Полтава (1881–1941)
Уфа (1941–1947)
Київ (1947– донині)

сучасної Української держави, не просто проголошує це словами, а доводячи артефактами (тризуб, булава, гривня тощо). Ми є спадкоємцями давньоруської держави, тому будь-які зазіхання на нашу історію чи то зі Сходу, чи із Заходу — марні.

— **Що Ви очікуєте від Всеукраїнського духовного собору, який має відбутися у вересні цього року в Пересопниці? Яка мета його проведення?**

— Захід готується в рамках святкування 500-річчя Реформації. До речі, я переконаний, що Пересопницьке Євангеліє — це також продукт європейської Реформації.

Усі погоджуються, що Україна потребує реформ, оновлення всього суспільного життя. Хай цей собор буде ще однією краплиною в синтезі того, що зараз робиться для збереження України.

Змінити суспільство можуть люди, які знають, як це зробити: культурні,

*Оригінальне Пересопницьке Євангеліє.
Інститут рукопису Національної
бібліотеки ім. В. Вернадського*

освічені, знаючі, поставлені й благословенні Богом. Тому ми й збираємо всіх активних християн, щоб сформулювати пропозиції щодо оновлення країни, передати їх уряду й домогтися їхнього виконання. Якщо ми зуміємо напрацювати такий документ — значить, не даремно зібралися. Може, вдасться підказати владі вектор подальшого руху.

Однією з конкретних цілей, яку ставимо перед собором, є перенесення святкування Різдва Христового на 25 грудня. І причина не лише в єдності з християнами західного світу. 1 січня, коли православні люди мали б триматися посту, по всій країні починається вакханалія. Чи ж не покарана Україна за це? Зрозуміло, що це свідомо було зроблено радянською владою, тому повинна відбутися декомунізація в духовному плані. Тоді й святкування Нового року, можливо, буде більш культурним, без спиртного і лихослів'я.

— **Що б Ви побажали читачам часопису «Слово вчителю» — українським освітянам?**

— Насамперед, запрошую всіх відвідати наш музейний комплекс. Він відіграє не лише науково-дослідницьку, але й навчально-виховну роль. Тут можна побувати на цікавій екскурсії, послухати пізнавальну лекцію, а ще провести повноцінний урок з історії чи християнської етики, який запам'ятається дітям на все життя (у навчальних програмах є відповідні теми). Також є можливість організації шкільного таборування.

А якщо більш загально, то побажання одне — любіть Слово, читайте Святе Письмо, і знайдете там себе і для себе. 🙏

Розмовляла Надія Доля

Екскурсія в археологічному музеї

Непереборна благодать

Ніхто бо не може до Мене прийти, як Отець, що послав Мене, не притягне його, і того воскресну Я останнього дня.
Ів. 6:44

Сьогодні спробуємо дослідити вплив на людське серце Божої благодаті.

Чимало людей вважають, що робота Святого Духа в справі спасіння може бути обмежена волею людини. Існує позиція, що Святий Дух, починаючи роботу, спрямовану на те, щоб привести людину до Христа, може зустріти сильний опір, і Його наміри виявляться марними. Він не зможе дати нове життя, якщо грішник не захоче, щоб йому дали це життя.

Справді, якщо подивитися на ставлення людей до Євангелії, до Бога, то не всі люди відкриті, щоб слухати та приймати Слово Боже. Ви самі знаєте, що коли намагаєтесь комусь розповісти про спасіння, про Ісуса, про церкву — не всі люди вас хочуть слухати, не всім цікаво, а більшість узагалі вас не сприйматиме. Правильно сказано, що такі люди чинять опір Духові Святому. Та можна сказати і понад те: усі люди чинять опір Божій благодаті, що спасає. Людська гріхозна природа завжди протиставляється Слову Господньому. Усі люди, починаючи від Адама, намагаються втекти від Бога, заховатися від Нього, позбутися Його. Недарма в Божому Слові написано: «Нема праведною ані одного; нема, хто розумів би; немає, хто Бога шукав би, усі повідступали, разом стали непотрібні, нема доборочинця, нема ні одного!» (Рим. 3:10-12).

Без Божого втручання жодна людина не може спастися. Без Господа всі люди прямують у пекло. Немає таких людей, які самі почали шукати Бога. Духовно мертва людина абсолютно неспроможна увірувати в Отця Небесного. Ми не здатні полюбити Бога, якщо тільки Він Сам не втрутиться в наше життя Своєю благодаттю та не пробудить до віри. Читаючи Слово Боже, бачимо силу такої благодаті, яку не можна зупинити та побороти: «Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то дар Божий...» (Еф. 2:8); «Бо всі, хто водиться Духом Божим, вони сини Божі» (Рим. 8:14).

Якщо припустити, що грішна людина все ж може зупинити благодать Божу, тоді виявляється, що Бог слабкий і ніяк не може вплинути на людину. Хіба таким є Бог? Але як тоді розуміти слова Божі з Книги Об'явлення 3:20: «Ось Я стою під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду, і буду вечеряти з ним, а він зо Мною»? Не варто думати, що Ісус, такий безпомічний, стоїть біля дверей серця, стукає та чекає, щоб людина відчинила. Наше спасіння, прийняття Ісуса — не залежить від нас, від того, чи відчинимо ми двері. Насправді, ніхто не хоче впускати Бога у своє життя, ніхто не робить крок назустріч Богові. Навпаки, це Господь приходить, щоб спасти, це Бог відчиняє двері серця людини, навіть якщо вони замкнені й підперті великим каменем.

Бог підбирає спеціальний ключ, а не вламається як грабіжник. Божественна благодать відродження не знищує волю та її властивості й не силує її. Натомість благодать духовно оживляє, зцілює, покращує та ласкаво й водночас потужно схиляє волю людини. «Бо то Бог викликає в вас і хотіння, і чин за доброю волею Своєю» (Флп. 2:13).

Ніхто не знає, як Бог діє в серці людини. Ми не можемо бачити цієї роботи, але завдяки цьому грішник, який усе своє життя втікав від Бога, залишає своє гріхове життя й приходить до Господа. Навіть найзапекліший атеїст, який боровся проти Бога, під дією Духа Святого докорінно змінює свої погляди та починає шукати спасіння в Ісусі. А буває й так, що людина роками приходила в церкву, роками слухала проповіді, але насправді шукала користі чи то матеріальної, чи духовної, так і не пізнавши суті Євангелії.

Божий народ, який мав би служити Господу, відкинув Ісуса й противився Божому плану спасіння. Це люди, які роками слухали Слово Боже, які роками молилися про прихід Месії, але, коли Месія прийшов, не повірили в Нього. Спочатку навіть учні Ісусові й рідня не сприймали Його за Бога. Та що робить Господь, аби люди могли повірити в Нього й ухопитися за Божу руку для спасіння? Написано, що Бог прояснює розум людини: «Тоді розум розкрив їм, щоб вони розуміли Писання» (Лк. 24:45); «Ми знаємо, що Син Божий прийшов, і розум нам дав, щоб пізнати Правдивого, і щоб бути в правдивому Сині Його, Ісусі Христі. Він — Бог правдивий і вічне життя!» (1 Ів. 5:20). У Євангелії від Івана також гарно написано, що не може людина прийти до Бога сама собою, навпаки, усі люди протиставляються Господу. Лише коли Бог утретиться в життя людини, лише коли Він прояснить розум людині, лише коли почне притягувати, тоді вона почне шукати Господа та спасіння в Ісусі Христі: «Ніхто бо не може до Мене прийти, як Отець, що послав Мене, не притягне його...» (Ів. 6:44).

Ми не знаємо, як саме Бог «притягує» людей. Інколи в Біблії використовувалося це слово, щоб описати, як люди тягнули сіті з води. У нашому розумінні — це схоже на дію магніту, який притягує не все, але тільки певний вид металу. Це дуже цікаве порівняння, адже Бог також притягує до Себе не всіх, але вибраних Божих дітей.

Зверніть увагу, що Бог не ставить кожного з нас насильно на коліна, але якимось чином, через Духа Святого, впливає на наше серце, наш розум, відкриває наші очі, забирає пелену з наших зор. З однією людиною Господь може працювати роками, використовуючи всі засоби благодаті, прибираючи камінчик за камінчиком із серця людини. А з іншими людьми — це може бути схоже на вибух. До кожної людини Бог шукає Свій підхід та різні методи.

Мені подобається історія з митником Матвієм, до якого Ісус підійшов і сказав лише три слова: «Іди за Мною». Вражає випадок із Савлом, який тривалий час переслідував послідовників Ісуса й не думав про якісь переміни. Але непереборна благодать Божа в одну мить змінила його серце — і з зятятого противника Савл перетворився на ревного послідовника Ісуса Христа.

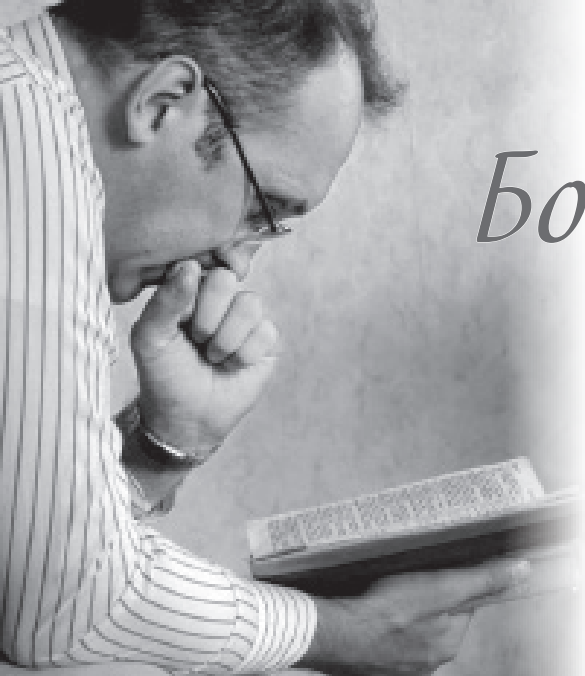
І сьогодні Бог діє по-різному в серцях людей. Він один знає, кого Він призначив для спасіння, і Бог все зробить для того, щоб знайти таких людей та проявити до них Свою благодать.

Усі ми були духовно мертвими й ворогами Господніми, але Він Своєю непереборною силою оживив нас до нового життя.

У всіх нас є також багато знайомих, рідних та друзів. Ми часто говоримо з ними, переконуємо, доводимо, намагаємось повернути до Господа. Але без Божого втручання навіть найкращі слова можуть виявитися пустими. Навіть найкращі проповіді без дії Духа Святого не принесуть результату. Саме тому нам потрібно молитися, щоб Бог Своєю непереборною благодаттю змінив серця дорогих нам людей і спас їх від вічної загибелі. Якщо Бог не притягне людини, ніхто інший цього зробити не зможе. 🙏

В'ячеслав Мурза, редактор газети
«Євангельська правда»

Божя ласка в спасінні

Що таке благодать?

У наших бесідах часто повторюються слова — «Божя милість», «Божя ласка», «Божя благодать». А й справді, що таке «Божя ласка»? Що таке «благодать»? Чи це однакові слова? Що вони означають?

Давньоєврейське ім'я Анна (чи Хана) перекладається як «благодать», і на Уралі багату на руду гору називали на честь цариці Анни — гора Благодать, так тоді робили компліменти. Але все це не пояснює значення цього слова.

Із словника довідуємося, що значення цих понять однакові. «Ласка» означає доброзичливе, привітне ставлення до кого-небудь або творення добра з доброї волі. «Благодать» означає щедроти, дари, ласку. Благо давати або добро давати значить те саме, що й ласка з доброї волі комусь робити добро, яке не є відплатою за якісь послуги. У Біблії, перекладеній українською мовою, це поняття передається як одним, так і другим словом. Проте в більшості випадків перекладачі вживають слово «благодать».

Читаючи Євангелію, ми ніде не знаходимо, щоб Ісус Христос вживав слово «благодать». Найбільше його вживає апостол Павло. Чому?

Божя благодать виявляється в Ісусі Христі, у Його жертві за гріх на Голгофському хресті. Тому до Христової смерті це слово було людям незрозуміле. Його важко було пояснити. Апостол Павло, котрий спершу виступив проти Христової церкви, пізніше, будучи спасеним, зрозумів на власному досвіді, що означає слово «ласка», «благодать». Тому він, як ніхто інший, часто й охоче пояснює його. Зокрема, у Посланні до ефесян, у 2-му розділі, апостол Павло розтлумачує кожному із нас про Божу ласку, Його благодать до всіх. Він пише:

«І вас, що мертві були через ваші провини й гріхи, в яких ви колись проживали за звичаєм віку цього, за волею князя, що панує в повітрі, духа, що працює тепер у неслухняних, між якими й усі ми проживали колись у пожадливостях нашого тіла, як чинили волю тіла й думок, і з природи були дітьми гніву, як і інші, Бог же, багатий на милосердя, через Свою превелику любов, що нею Він нас полюбив, і нас, що мертві були через прогріхи, оживив разом із Христом, спасені ви благодаттю, і разом із Ним воскресив, і разом із Ним посадив на небесних місцях у Христі Ісусі, щоб у наступних віках показати безмірне багатство благодаті Своєї в добрості до нас у Христі Ісусі. Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то дар Божий, не від діл, щоб ніхто не хвалився».

Отже, благодать — це незаслужена, але виявлена з любові Божої прихильність до людей, які приймають Ісуса Христа своїм особистим Спасителем.

Чому нам потрібна благодать?

У перших трьох віршах прочитаного уривку апостол Павло пояснює, чому нам потрібна благодать. Людина без Спасителя Христа є духовно мертвою через гріх, непослух, непокору. Як би добре ми не думали про себе чи про якусь людину, не зважаючи на наші думки, наші почуття, якщо ця людина не прийме Христа як свого особистого Спасителя, то загине, бо немає іншої дороги, іншої можливості для спасіння у вічності як тільки через Ісуса Христа. Так учить Боже Слово. Читайте самі, перевірте це питання, бо воно дуже важливе. Від нього залежатиме, де ви проведете вічність.

Як переконатися, що Христос спасає благодаттю?

Практично переконатися в тому, що Христос прийняв мене, можна просто повіривши Божому Слову. Окрім уже цитованого тексту, апостол Павло знову і знову повторює:

«Бог нас спас і покликав святым покликом, — не за наші діла, але з волі Своєї та з благодаті, що нам дана в Христі Ісусі попереду вічних часів...» (2 Тим. 1:9);

«Він нас спас не з діл праведности, що ми їх учинили були, а з Своєї милости через купіль відродження й оновлення Духом Святим, Якого Він щедро вилив на нас через Христа Ісуса, Спасителя нашого, щоб ми виправдалися Його

благодаттю, і стали спадкоємцями за надією на вічне життя» (Тит. 3:5-7).

Бог спасає нас не через якісь добрі діла, вчинки чи добру поведінку, бо в людині, у її вдачі й поведінці, надто мало доброго, щоб на цій підставі дарувати їй спасіння. Не можна й не треба грішити, але, навіть якщо ви проводите праведне життя, треба вірити, що тільки Божою благодаттю спасає нас. «А коли за благодаттю, то не з учинків, інакше благодать не була б благодаттю» (Рим. 11:6).

Коли почалася Божою благодаттю?

Чи з'явилася благодать із появою перших людей? Адже християни теж не зазнали її першими?

Ні. Її початок був навіть не на хресті, але у вічності. У Другому посланні апостола Павла до Тимофія написано: «Бог спас нас і покликав святым покликом не за ділами нашими, а згідно з волею Своєю і благодаттю, яка дана нам у Христі Ісусі раніше віковичних часів...» (1:9). Отже, благодать ішла від Бога ще до створення людини.

У Посланні до Тита читаємо: «Бо з'явилася Божою благодаттю, що спасає всіх людей» (2:11). **Чи це значить, що через смерть Сина Людського за наші гріхи всі люди спасуться?**

Спасуться тільки ті, хто прийме Христа як свого особистого Спасителя.

Написано, що хто покличе ім'я Господнє, той спасеться, і кожен, хто увірує в Сина Божого, матиме вічне життя. Фізична смерть тіла не означає смерті душі, яка безсмертна. Але подальша доля душі — таємниця...

Спасіння душі пропонується всім і кожному через Ісуса Христа. Спасіння настільки велике й Божою благодаттю настільки необмежена, що може включити кожного, усе людство, усіх. Спасіння пропонуване всім, дається безплатно, через Божу благодать. Трагедія людини полягає в тому, що вона не хоче прийняти Божу благодать. Людина зловживає Божою благодаттю і не хоче прийняти Боже милосердя, Божу любов, відкуплення, прощення, виправдання, освячення. Отже, будьте мудrimi й для вашого вічного щастя станьте перед Богом на коліна, хто б ви не були, визнайте перед Богом, що ви — грішник і попросіть прощення та запросіть Ісуса Христа у своє серце, прийміть Божу благодать. Не опирайтеся Святому Духові, котрий веде вас до Божого спасіння.

Далі ми говоритимемо про Божу благодать, у якій стоїмо. «Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа, через Якого ми вірою одержали доступ до тієї благодаті, що в ній стоїмо, і хвалимось надією слави Божої» (Рим. 5:1-2).

Як стояти в Божій благодаті?

Прийнявши Ісуса Христа, ми перейшли з царства темряви в царство світла, а це — сфера благодаті, у якій живемо кожну хвилину нашого життя. Коли ми стоїмо в Божій благодаті, це означає, що через Ісуса Христа ми маємо нове ставлення до Бога Отця. Раніше людина шукала спілкування з Богом, але тільки окремі вибранці досягали ласки. Колись у Єрусалимському храмі було місце, що називалося Святе Святих. Воно було місцем Божої присутності. Без жертвенної крові тварини священник не мав права туди зайти, але заходив лише з кров'ю ягняти. Це і є власне картина, прообраз доступу до Бога Отця через жертву Божого Агнця. Того дня, коли помер на хресті Ісус Христос, завіса в храмі, яка відокремлювала таємницю Святого Святих від решти світу, розірвалася зверху донизу, і доступ до Бога Отця став відкритим через Ісусову смерть.

Ми спілкуємось з Богом через Святе Письмо, через молитву. **Але чи завжди молитва означає обопільний зв'язок?** Можливо, ви вже роками молитесь до Бога, просите Його допомоги. Дозвольте мені сказати, що коли ви приходите до Бога Отця не в ім'я Ісуса Христа як свого Спасителя, ви ніколи не отримаєте відповіді. Можливо, ви скажете: «Але я молився і приходило полегшення». Так сталося завдяки тому, що хтось за вас молився, той, хто прийняв Христа як свого Спасителя, ви ж не маєте доступу до трону Божої ласки. Бог тільки тоді слухає молитву невіруючого, коли він приходить до Бога й просить прощення своїх гріхів і приймає Христа як свого Спасителя. Коли ж невіруючий відкидає Христа, не хоче Його прийняти вірою, такий не має ніякого доступу до Бога. Як ви можете зайти в дім, коли самі зачинили перед собою двері? Ісус Христос сказав: «Я є двері».

Усе добро, усі відповіді на наші прохання Бог дає через Свою благодать, а не через наші заслуги. Це Христос нас примирив із Богом Отцем і представив нас святими, непорочними та невинними перед Богом. Так написано в Посланні до колосян: «І вас самих, що колись були Богові чужі та вороги Йому думкою та лихими вчинками, тепер примирив смертю в людським тілі Його,

щоб представити вас, святими і непорочними, і невинними перед Собою» (1:21-22). Колись, тобто до прийняття Христа, перед Богом ми були чужими, ворогами думками та вчинками, але коли приймаємо Його, Він представляє нас Отцеві, як Свою власність, називаючи нас Своїми синами і дочками.

Апостол Павло пояснює це так: «Отже, виправдавшись вірою, маємо мир з Богом через Господа нашого Ісуса Христа» (Рим. 5:1). Виправдатися перед Богом вірою означає, що коли ми віруємо в Божого Сина, то Бог दिється на наші гріхи, наш непослух і всі наші недоліки через жертву крові Свого Сина Ісуса Христа, Котрий заплатив ціну за всі наші гріхи. Тоді Бог прощає нам усі гріхи й проголошує нас невинними, виправданими, такими, наче ми ніколи не грішили в теперішньому, минулому й майбутньому часі.

Що означає мати мир із Богом?

Це означає, що протистояння закінчилося, ми віддалися Богові. Тепер Ісус Христос може взяти нас за руку й припровадити до Небесного Отця й представити як Свою дитину, яку Він купив Своєю дорогоцінною кров'ю, дитину, одягнуту в Його святість і Його праведність.

Колись я чув оповідання, що до королівського палацу прийшов хлопчина років 10 і каже до сторожі: «Я хочу бачити короля». Сторожа відігнала хлопчину, сміючись із його нерозумного бажання. Але тим часом проходив юнак і, почувши бажання хлопця, підійшов до нього, узяв за руку й повів до короля. Ніхто їх не затримав, бо це був королівський син, який привів хлопчика до батька. Подібно Ісус приводить нас до Свого Небесного Отця, беручи за наші забруднені гріхами руки, одягає нас в одяг Своєї праведності. Без Христа немає доступу до Бога Отця.

І ось це все: мир із Богом, доступ до Отця та постійне перебування в Його присутності маємо через Божу благодать. Цю благодать для нас здобув Ісус Христос на Голгофському хресті і через неї ми прийняті Богом і маємо доступ до Нього.

Чому християни не завжди розуміють, що перебувають у Божій благодаті?

У цьому світі християни, як і всі люди, зазнають різних переживань, страждають, сумують, плачуть, і іноді їм здається, що Бог десь далеко й не чує Своїх вірних. Так стається з тими, хто керується в житті почуттями. Біблія не каже, що через почуття ми стоїмо

в благодаті, але через віру. Почуттями ми реагуємо на обставини, які змінюються, а з ними й наші почуття. Але віра постійна, віра в Боже Слово, у Його святі й непорушні обітниця. І, власне, цією вірою, а не почуттями, ми отримуємо доступ до тієї благодаті, у якій стоїмо.

Бог нас відродив до нового життя, простив наші провини, наповнив Святим Духом, привів у Царство світла, і тепер ми очікуємо вічної Божої слави. І це все отримуємо безплатно, як подарунок, не за діла, не за поведінку, але як дар Божої любові. Ми не платимо, бо заплатив Ісус Христос. І це не значить, що благодать дешева. Христос заплатив за неї дуже високу ціну. Він був відкинений. Чи ви розумієте, що це бути відкинутим, залишеним? І не тільки це, а невинно оскарженим і осудженим на ганебну смерть, як злочинець. Опльований, побитий, осміяний і розп'ятий на хресті. Це, власне, ціна, яку Бог платив за кожного, щоб нас спасти, відкупити, відродити й поставити в сфері Своєї благодаті. У Посланні до ефесян, 1:7, написано, що в Христі ми маємо викуплення кров'ю Його, прощення гріхів через багатство благодаті Його.

Як просити Божої благодаті?

Перебуваючи в сфері Божої благодаті, ми приходимо до Бога не як жебраки, старці чи прошаки, але як діти до свого Батька, і розказуємо Йому всі свої труднощі, проблеми та на підставі Його обітниць просимо Його допомогти. Жити в цій сфері, у таких стосунках із Богом — означає стояти, перебувати в Божій благодаті. Коли ви не маєте цілеспрямованості у своєму житті, коли ваше життя не має змісту, коли воно порожнє, Христос, через Якого проявляється Божа благодать, каже: «Прийдіть до Мене, Я вам дам хліб життя». Він каже: «Хто прагне — нехай прийде і п'є воду життя» Він забезпечить усі ваші потреби, бо написано, що Він виповнить потреби згідно багатства Його благодаті. 📌

Леонід Якобчук,
почесний
професор НаУ
«Острозька
академія»,
ведучий
християнської
радіопроеграми
«Відвертість»

Якобчук Л. Сто відповідей на сто запитань. — Острог : Видавництво НаУ «Острозька академія». 2-ге вид., 2013. — С. 305-315.

Роль Церкви в житті християн України

Духовні, соціально-економічні та політичні перетворення в українському суспільстві, спрямовані на розбудову та утвердження власної державності, потребують активної участі в них не тільки державних інститутів і політичних партій, а й найрізноманітніших громадських організацій та об'єднань. Окрім того, за даними останнього опитування українців, наші громадяни найбільше довіряють Церкві, а тому вона виступає важливим чинником процесу перетворень. Церква хоча й відокремлена від держави, але не відокремлена від суспільства. В умовах ідеологізації, штучних адміністративних перепон та відсутності реальної свободи совісті визначену проблему не вивчали в колишньому радянському суспільстві. Іноді органи державної влади вдавалися до протизаконних акцій і дій стосовно релігії, Церкви й віруючих. Будь-які публікації, що об'єктивно висвітлювали роль і місце Церкви в суспільно-політичному житті, були заборонені. Тільки внаслідок загальної демократизації суспільства з'явилися можливості об'єктивного висвітлення цієї проблеми.

Відомо, що поняття «церква» переважно використовують у двох тлумаченнях: 1) релігійна організація духовництва й віруючих, об'єднана спільністю вірувань та обрядовості; 2) будівля, у якій відбувається християнське богослужіння. Але, згідно з Біблією, Церква — це спільнота християн, послідовників Ісуса Христа, які вірять у Бога в Пресвятій Трійці та живуть за Божими заповідями. Учення про Церкву зветься еклезіологія (від грецького слова «еклезія»), а вчення про святі таїнства — сакраментологія (із латинської мови «сакрамент» — таїнство, присяга) [1, с. 27].

Церква — це люд Божий, а держава складається із цього самого люду. Як писав відомий український педагог Юліан Дзерович (1871–1943), «є три чинники виховання: сім'я, Церква й держава. Сім'я здійснює індивідуальне виховання, Церква — моральне й релігійне виховання, а держава, зокрема, школа — національне й громадянське. Сім'я реалізує таке виховання за природним правом, Церква — за Божим, а держава — за історичним правом» [2, с. 127]. Славетний український педагог Григорій Ващенко (1878–1967) закликав виховувати молодь у вірності Богові, Україні й народові.

Сучасні роздуми про помісну Церкву приводять до її розуміння як духовного дому для її вірян. Церква — це також і таїнство. Це братерське духовне сопричастя, а також і видима інституція (громада всіх вірних у всьому світі), заснована Ісусом Христом, щоб продовжувати Його апостольську та спасительську діяльність між народами, як Він звелів апостолам перед Своїм Вознесенням: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи: хрестячи їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа, навчаючи їх берегти все, що я вам заповідав. Отож я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Мт. 28:19-20). Церква не є місцем, де кожен перебуває окремо й самостійно здобуває спасіння. Вона також не є засобом індивідуального освячення. Церква — це вибраний народ, спільнота людей, якій Бог дарує спасіння. Тож і людина є не тільки індивідом, але й окремим представником людства. Людина, а отже, кожен із нас — це особа, покликана до спілкування з іншими, до обміну та єдності з ними, до сопричастя з іншими людьми та Особами Пресвятої Трійці. Ми стаємо людьми тоді, коли спілкуємося і даруємо себе одне одному [1, с. 143].

Єство Церкви просякло цим Христовим посланням. Він її уповноважив силою Своїх слів, і це послання Церкви Ісусом Христом є для неї фундаментальним і настановчим імперативом. Тут уже йдеться про вселенську Церкву, яка охоплює всі народи. Чітке визначення Церкви дав апостол Петро: «рід вибраний, царське священство, народ святий, люд, придбаний на те, щоб звістувати похвали того, хто вас покликав з темряви у дивне Своє світло: колись не народ, тепер же народ Божий» (1 Петр. 2:9-10). Отже, Церква — це спільнота учнів Ісуса Христа і дітей Божих, збори народу Божого, вибраного й покликаного на служіння Всевишньому. Вона — більша від релігійного братства, ширша від спілки однодумців, повніша від духовного суспільства. Церква — це спільнота людей, покликаних довершити справу й виконати заповіді Ісуса Христа. Спільноту Своїх послідовників Ісус назвав «Своєю Церквою».

Церкву також називають Матір'ю християн, бо вона відкриває людям шлях до неба і, як духовна матір, виховує своїх вірних. Вона поширює Христове вчення за допомогою проповідей, пастирських листів і навчання релігії, уділяє встановлені Христом засоби — за допомогою жертви Святої Літургії, Святих Таїн, благословення, освячення і відправи Богослужінь та керує членами Церкви, видаючи церковні заповіді, заборони, застосовуючи покарання тощо.

Церквою керує Ісус Христос із неба через Святого Духа, тому називаємо Його Главою Церкви. Церква, вірна євангельській правді, іде дорогою Христа й апостолів. Вона наполегливо працює, щоб поширювати Боже Слово. Для Бога немає більшої приємності, ніж та, щоб усі люди спаслися й знайшли та відкрили для себе єдину істину. Крім того, Церква роз'яснює та укріплює моральні засади, що впливають із природи самої людини. Кожен християнин, який прагне духовної зрілості, зобов'язаний у щирості та з любов'ю поширювати науку Христа тим, які стоять осторонь і поза межами християнства. Церква закликає своїх вірних, щоб із розсудливістю та любов'ю, через співпрацю й діалоги з представниками інших релігій вони засвідчували християнську віру й життя, признавали, зберігали й згадували ці моральні та духовні блага [1, с. 144].

Хоча в Церкві розрізняємо два стани: Церква учительська (єпископи) і Церква слухаюча (миряни), вони повинні спілкуватися в душі братерської любові та в ньому проводити діалог з Ісусом Христом. Цей діалог повинен відбуватися як за посередництва Святої Літургії і приватних молитов, так і — обов'язкових учинків милосердя. Однак у Церкві завжди присутня небезпека тяжіння людської натури до зловживання, свідомого або несвідомого бажання домінувати над Божими прерогативами, що доволі часто спокушає одних і викликає розгублення серед інших. Цей недолік можна й треба долати незламністю живої віри. Господь чітко визначив межу «слабкості» Церкви, яка в екстремальних обставинах завжди проявляє силу своєї непохитності й нездоланності. Такі харизми, як непомильність і незнищимість, супроводжуватимуть Церкву аж до другого приходу Ісуса Христа.

Церква є ієрархічною установою. Звідси й випливає стан підпорядкованості мирян духовенству. На початку заснування Церкву очолював обраний Ісусом Христом апостольський збір під проводом апостола Петра, після них — єпископи (буквально «охоронці», «наглядачі») та їхні спадкоємці. Як уважають, спадкоємець апостола Петра — Папа Римський — є видимим Главою Католицької Церкви, далі йдуть патріархи, митрополити, архієпископи та єпископи, і найменшу адміністративну одиницю Церкви становлять парафії. На Заході в католицькій Церкві Папа — це батько всіх християн, а на Сході в православній Церкві він — брат у Христі. Главою всієї православної Церкви є Патріарх як наступник апостола Андрія. Православні Церкви складаються з ряду єдиних у богословському вченні помісних (автокефальних, автономних) церков, що в своїй більшості перебувають між собою у євхаристійному спілкуванні. Основою віровчення у православних Церквах признані Священне Писання (Біблія) та Священне Передання (рішення семи Вселенських соборів у IV-VIII ст., а також праці видатних церковних учителів, таких як Афанасій Олександрійський, Василій Великий, Григорій Богослов, Іван Золотоустий, Іван Дамаскин).

Дві основні засади протестантизму — це оправдання через віру в Сина Божого й першочерговий винятковий

авторитет Божого Слова. Бог спасає людину благодаттю (Еф. 2:8), і це відбувається лише через її особисту віру в жертву Ісуса Христа. Божа благодать дарується без посередництва Церкви; людина повинна відповісти вірою на заклик Євангелії — сили Божої на спасіння (Рим.1:16). Миряни не відділяються від духовенства — священство розповсюджується на всіх віруючих. Єдиного центру протестантизму не існує, усі визнають Головою Церкви Господа Ісуса Христа. Організаційно протестантські помісні церкви об'єднані в регіональні і національні організації, які, у свою чергу, формують всесвітні об'єднання церков.

Церква є незалежною від держави (Ісус Христос передав Свій учительський і пастирський уряди тільки апостолам і їхнім спадкоємцям, а не світським керівникам), а держава — від Церкви. Проте Церква суттєво допомагає державі: навчає послуху щодо світської влади, запобігає злочинам, спонукає до добрих і високих учинків, об'єднує народи, засновує доброчинні заклади, опікується хворими, самотніми тощо. Вона завжди дбала про розвиток освіти й культури, засновувала наукові заклади. Завдяки Церкві незаселені місцевості залюднювали, неродючі землі ставали врожайними. Немає, отже, границь повноважень Церкви: ані географічних, ані етнічних. Вона послана всюди й до всіх, готова до діалогу з кожним і готова служити кожному, і кожен своїм наверненням через віру в Ісуса Христа стає членом Церкви. Святий Дух провадить Церкву до її кінцевої мети — надприродної обителі Бога Отця, допомагає їй дотримуватися правдивої віри й чистоти моралі для здійснення планів Божого Провидіння.

Розумні керівники країн і політики світу завжди підтримували Церкву й допомагали їй, а ті держави, які переслідували її, скоро занепадали. На початках християнство було єдине, але згодом поділилося, особливо від часів царгородського Патріарха Фотія (у другій половині IX ст.), що потім вилилося в розкол Церкви на Східну (Константинопольську, грецьку) і Західну (Римську, латинську). За цим стояв культурний і політичний поділ: грецька і латинська культури, візантійське (грецьке) цісарство і римське (франко-німецьке) імперство. Цей поділ негативно вплинув на єдність Христової Церкви, унаслідок чого зараз вона поділена на Католицьку, Православну і Протестантську або Євангелістську, до якої належить Англіканська Церква, а також баптисти, адвентисти, п'ятидесятники та інші протестантські релігійні спільноти.

Церква відіграє надзвичайно велику роль у вихованні особистості, формуванні її духовності. Заснована на принципах любові, доброзичливості, миру, спокою, щастя, вона найбільшою мірою причетна до святого життя людського життя — душі. Церква опікується людиною протягом усього її життя та майже в усіх видах діяльності, від появи на світ і до смерті. Їй належить виховання людини в душі милосердя, честі й справедливості, любові й надії, вірності й шанобливого ставлення до батьків, старших, малих, немічних, страху покарання перед Богом за заподіяне лихо та скоєні гріхи.

Християнська Церква в Україні має тисячолітню історію й неодноразово виконувала функцію підняття духовності нації, особливо в тяжкі для країни часи. Протягом багатьох століть вона відігравала роль не тільки Божого дому, місця молитви, а й виконувала місію центру духовного життя, формувала світогляд нації, утверджувала справді етнічний характер, ідеї, зміст та форми творів духовної та матеріальної культури українського народу, була центром культури, мистецтва, літератури, науки. Разом зі своїм народом упродовж віків Церкві доводилося переживати багато радісних духовних моментів, але й не бракувало сумних часів духовного

й національного поневолення та жорстокого переслідування. Намагаючись підкорити наш народ, ворожі сили, як зі Сходу, так і з Заходу були свідомі, що досягнуть свою диявольську мету лише тоді, коли знищать найбільшу твердиню українського народу — його Святу Церкву.

Ми дякуємо Богові, що наш народ від 988 року належить до Христової Церкви. Церква — це установа, що живе в часі й має свої окремі, як і наш народ, періоди, епохи, доби свого розвитку, росту й занепаду. Тому вплив Церкви на духовність українського народу, його світогляд, морально-етичний розвиток, соціально-економічні та політичні процеси конче необхідно розглядати за періодами й певними добами її історії, котрі становлять головні осі, навколо яких оберталось та обертається життя Христової Церкви на теренах сучасної України.

Слід зазначити, що християнське життя в українському народі почалося набагато раніше від офіційного хрещення князем Володимиром 988 року. У зв'язку з цим починати історію Христової Церкви на Русі-Україні 988 роком або 955 роком, коли княгиня Ольга сама стала християнкою, не зобов'язуючи, однак, до хрещення ні народ, ні своїх безпосередніх наступників, історично не виправдано. Тому ми поділяємо історію нашої Церкви на основні три доби: 1) андріївську, 2) володимирську, 3) новітню, яким передував період вагань і легенд та неофіційного приватного існування християнства на українських землях, що закінчився Актом офіційного хрещення народу Русі-України [1, с. 146]. Але 988 року відбулася найбільша подія в історії українського народу, що мала величезний вплив на всю подальшу історію нашої нації, її мораль узагалі й на формування поглядів на ідеал людини, зокрема, — його хрещення. Святий Володимир Великий, основоположник і хреститель України, завершив велике діло християнізації нашої історії, гармонійно поєднав релігійні й національні інтереси та ідеали. Добре розуміючи надприродний зміст християнства, найвищою метою якого є спасіння й освячення людських душ, Володимир Великий через святе Хрещення України передав цей найцінніший скарб правдивої віри — благовіст Ісуса Христа цілому українському народові на спасіння, на його вічне та дочасне добро. Тим актом він поставив нашу державу на рівень із християнськими народами Сходу й Заходу. Християнська віра стала домінуючою, посередником духовного збагачення, двигуном усіх релігійних та суспільних починань.

Саме Церква зберегла українців у діаспорі: Канаді, США, Бразилії, Аргентині, Західній Європі, Австралії, де активно працювали такі єпископи як Максим Германюк, Сотер Ортинський, Йосиф Мартинець, Андрій Сапеляк, Іван Бучко, Іван Прашко, а особливо — Патріарх Йосиф Сліпий та багато інших. 🐾

Олег Огірко, д-р філософії, канд. фіз.-мат. наук, професор кафедри українознавства, доцент кафедри філософії Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького

Література

1. Андрушко В.Т., Огірко О.В. Релігієзнавство: Навч. посібник. — Львів: НЛТУУ, ЛНУВМБТ, 2007. — 260 с.
2. Огірко О.В. Християнське виховання — складова частина національного // Діалог культур: Україна в світовому контексті. — Львів: «Каменяр», 1996. — С. 125-130.

Чи потрібно

Не секрет, що нині, не виходячи з дому, можна отримати все: заробити гроші, знайти розваги, поспілкуватись із друзями, замовити продукти, оплатити послуги, відіслати листи тощо. А навколишнє середовище стимулює подібний абсолютно незалежний від людей спосіб життя. Усі винаходи й здобутки лише допомагають нам без зусиль досягати результату. Тобто підносять індивідуалізм до абсолюту. І людська індивідуальна незалежність від суспільства сприймається, скоріше, як здобуток. Для чого кудись іти, якщо все може «прийти» до тебе додому...

Цей індивідуалізм торкнувся і християнства. Тому не дивно, що в людей виникає запитання: «А для чого ходити до церкви? Адже я й удома можу поклонятися Богові». Можна читати Слово в різних перекладах, просто скачавши їх з інтернету, слухати християнські гімни чи віртуально бути присутнім на різноманітних он-лайн богослужіннях. Слухати проповіді, дискутувати із приводу тих чи інших теологічних питань, входити в ту чи іншу віртуальну «християнську» групу і навіть активно займатися благодійністю, не виходячи із дому. І в багатьох людей закрадається думка: можливо, це і є відповідь на виклики сьогодення?

Для того щоби дати відповідь на це непросте питання, потрібно нагадати, що ми живемо в період постмодернізму, де індивідуалізм і незалежність є основними чеснотами, а питання сутності церкви лежить у площині задуму Бога, який не залежить від історичної чи філософської епохи людства. Бог відкриває принципи, на яких базується буття всього існуючого, а втілювати їх ми маємо навчитись у кожній конкретній історичній епосі.

Отож...

Історія всього існуючого відкривається на сторінках Біблії словами «На початку Бог...» (Бут. 1:1), тобто перед усім, до історії Творіння був Бог, як Єдина Істота і Єдина причина всього існуючого. Коли ж ми перегорнемо всі сторінки Слова й прочитаємо, чим закінчується історія людства, то побачимо, що після всього залишиться Бог і Церква, як сукупність вибраних і спасених Ісусом Христом людей (Об. 21). Іншими словами, для Бога Церква, за яку Його Син заплатив Своєю кров'ю, настільки важлива, що ангел, який відкривав Іванові Богослову майбутнє, акцентував на цьому, показавши, що після всього залишиться Бог і Церква, наречена Спасителя.

Але що таке церква? Коли Ісус ще ходив по нашій землі, Він використовував грецьке слово «eklesia» (еклезія), яке означало зібрання людей (Мт. 18:17). Утім ідеться не про звичайне зібрання без причини, а зібрання людей, які зішлись із певною метою. Так називали віче в Афінах та інших грецьких містах, які збиралися вирішувати загальнонаціональні питання. Церква (ми зараз будемо використовувати це слово, як власну назву, звичну для нас) — це зібрання людей, які збираються в певний час для спільного поклоніння Богові, яке виражається в роздумах над Словом, у спільних молитвах і хвалінні Бога.

Звісно, сьогодні словом «церква» частіше називають певну культову споруду, в якій збираються люди поклонятись Богові. Але те, перше значення терміна набагато важливіше в розумінні Божого задуму й плану для людства.

ХОДИТИ ДО ЦЕРКВИ?..

Є ще одна річ, яку слід згадати. У Новому Завіті понад 50 разів зустрічається словосполучення «один одного». Це словосполучення постійно звучить у контексті стосунків між послідовниками Христа, тобто в контексті «еклезії»-Церкви. Ми маємо служити один одному, піклуватись один про одного, навчати, помічати, підбадьорювати, стимулювати, картати, любити, поважати один одного. Бути уважними, чуйними, співчутливими, чесними один до одного. Іншими словами, церква — це місце, де ми вчимося втілювати чесноти християнства, тобто навчаємось будувати стосунки у світлі Божих слів.

Звісно, хтось скаже, що це ми можемо робити і в іншому місці. Але ситуація така, що Сам Бог захотів, щоби Його послідовники навчилися, насамперед, приймати тих, кого Він обрав і поставив біля нас. Адже не секрет, що в суспільстві ми можемо уникнути спілкування і стосунків із тими, кого ми не дуже хочемо бачити. А в церкві, якщо ми віримо, що Бог приводить людей, ми мусимо навчитися сприймати й будувати стосунки із тими, кого Він визначив нашими ближніми.

Якщо ми не навчимося тут, у земній школі Христа так жити, то як ми зможемо із цими людьми проводити вічність? «Ой! — скаже хтось, — там же ми будемо зовсім інші й усе буде по-іншому...» Звісно, так і буде. Але Бог визначив саме такий порядок речей, який ми сьогодні маємо, і призначив нам чинити саме так, як Він каже. Коли ми називаємо себе Його послідовниками, то повинні робити так, як Він каже, і вчитись у Його школі стосунків. І Церква — це те місце, де Бог шліфує наш характер таким чином, щоби в нас відобразився образ Його Сина.

Будуючи стосунки в церкві всупереч усім людським стереотипам, гартуючи свій характер і жертвуючи своїм часом і силами для того, щоби побудувати міцні взаємини, ми можемо проголошувати великі чесноти Божі в цьому світі. Адже своїм життям ми можемо показувати дієвість Божих слів і безмежність Його любові, яку Він може вилити в життя іншої людини через нас.

Є така народна історія, яка ніяким чином не підтверджена Біблією, але проникнута біблійним духом.

Коли Христос по Своїй муці став перед Богом, Батько обняв Його, посадив праворуч Себе й сказав: «Сину, я знаю як важко було Тобі, але тепер у людей є шанс отримати спасіння й досягнути вічність. Кого Ти залишив по Собі серед людей?» Ісус коротко мовив: «Лише одинадцять переляканих послідовників...» Отець тихо запитав: «А якщо вони не справляться?» — «Тоді в Мене не залишилось нікого», — мовив Ісус...

Бог залишив Церкву на землі, як свого представника, щоби через неї звістити світові Добру Новину, щоби показати дієвість Божих слів і щоби вона являла характер Бога на цій землі. Дотримувалась Заповідей, піклувалась про нужденних, виявляла любов і прийняття Боже у світі, проголошувала Його Євангелію людям, була прихистком для всіх знедолених. Більше у світі в Бога «нікого немає». У цьому й призначення Церкви — як зібрання людей і кожного окремого християнина.

І, коли ми порушуємо питання, чи потрібно ходити до церкви, то ми просто не до кінця розуміємо, що Бог вкладав у це словосполучення. Більше того, шанувати Бога в якийсь окремий, виділений для цього день — це заповідь Божа. Тобто це та постанова, яку або ти виконуєш, або — ні. Як можна красти або не красти, брехати або не брехати, чинити перелюб або не чинити перелюбу, так само і з цією заповіддю. Її не

можна виконати трішки й думати, що Бог від того буде задоволений. Історично склалося так, що навіть держава зробила цей день вихідним, щоби люди не працювали. Колись це було зроблено із огляду саме на заповідь шанувати день Божого поклоніння. А на сьогодні це сприймається, як звична справа.

До речі, апостол Яків у своєму листі зазначає, що навіть якщо ти виконаєш усі заповіді, але згрішиш проти однієї (тобто свідомо порушиш її), то ти все одно перед Богом будеш грішником (Як. 2:11-12). Коли ми кажемо, що йдемо за Богом і шануємо Його і поклоняємось Йому, визнаючи важливість Його Слів для нашого життя, але не знаходимо часу, щоби разом поклонитись у визначений Ним день, — то наші потуги марні. Якщо тебе не тягне у зібрання людей, які поклоняються Богу, які розважають над Словом і розбудовують братерські взаємини, — тоді тобі потрібно або перевірити свої переконання, або поставити питання, чи ти є християнином узагалі. Адже нас притягують подібні люди: музикантів — музиканти, спортсменів — спортсмени, бізнесменів — бізнесмени. Ми знаходимо спільні сфери життя й теми для розмов. А якщо мене не тягне до якихось людей — це вказує, що я не маю ніякої спільності із ними.

Поставте собі це запитання перед тим, як почати розважати, чи потрібно ходити до церкви. Бо щира відповідь на це запитання буде й відповіддю на всі наступні, пов'язані із Церквою.

Один із найбільших впливів, який ми можемо справити на людину — це показати своїм життям, своїми практичними вчинками дієвість тих переконань чи істин, які ми проголошуємо своїми устами. І якщо ми хочемо, щоби нашу віру в Бога було видно — просто потрібно виконувати те, що Він каже. І якщо ми хочемо, щоби змінювався наш характер, — виконуймо те, що каже Бог. І, якщо ви хочете побачити великі чудеса Божі, як Він змінює чийсь серця й життя, — просто виконуйте те, що Він каже.

Я сам учитель. І знаю, що кожен педагог, який би предмет він не викладав, хоче не просто навчити механічних істин. Учитель хоче навчити дітей високих істин моралі. Проте сьогодні я розумію: не потрібно проголошувати істини, потрібно самим почати виконувати свої слова. І якщо є Господній день, у який ми маємо сконцентруватись на Богові та Його Слові, то потрібно першими показати дітям важливість цієї заповіді і як її втілювати в житті.

Можна багато говорити про Божі повеління. Але чимало людей кажуть — легко говорити, а з чого почати? Почніть із простого: визнайте перед Богом, що неділя — це день для Нього, для того, щоби разом із іншими християнами поклонитись Богові та вшанувати Його за величний подвиг на хресті. І, визнавши, почніть щонеділі присвячувати час Богові жертвуючи своїми справами, щоби піти до церкви. І цей приклад — коли ви кожної неділі, відмовляючись від чогось, ідете в церкву — буде найкращим свідченням для оточуючих. 🙏

Олег Блощук,
магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля» м. Рівного

Місіонерство – справа сімейна

Сім'я Ніконенків, 2 січня 2008 р., м. Якутськ

Великий Учитель Ісус Христос, відходячи на небеса, сказав Своїм учням: «...ідіть, і навчіть всі народи, хрестячи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів» (Мт. 28:19-20). Як діє цей Божий задум на практиці? Сьогодні ми познайомимо вас із сім'єю, доля якої яскраво розкриває сторінки маловідомої історії місіонерства на межі другого й третього тисячоліття.

1990 року, на зорі свого подружнього життя, Валентин і Любова Ніконенки з двома маленькими дітьми вирушили в далеку Якутію, залишивши в Україні житло, роботу, родину. Після перших трьох років, проведених у Якутську, Валентин отримав вищу богословську освіту й сім років викладав у Донецькому християнському університеті. Потім родина повернулася до Якутії ще на 15 років, де Валентин став керівником Асоціації церков євангельських християн Якутії. Зараз разом із сім'єю повернувся на батьківщину, у місто Дніпро. Займається видавництвом християнської літератури, періодично відвідує служителів Якутії.

Наступного року подружжя Ніконенків відзначатиме 30-річчя спільного життя. Вони виховали чотирьох дітей: двох доньок і двох синів.

Духовна спадщина

Валентин Ніконенко народився 1958 року в м. Свердловську Луганської обл. у сім'ї християн-баптистів, де про Бога чув із самого дитинства. Його дідусь, Андрій Петрович Іващенко, був репресований 1938 року як пастор баптистської церкви в м. Донецьку. Того ж року його розстріляли. Для сім'ї, яка була свідком усього процесу репресій, підбавдженню було те, що дідусь не зрікся своєї віри.

Бабуся та дідусь по лінії батька — Єфим і Лукерія Ніконенки — пережили два етапи розкуркулювання і два заслання до Сибіру. Після другого заслання дід помер.

Батьки Валентина одружились саме в період репресій — 26 березня 1939 року. Оскільки церква в Донецьку на той час уже була закрита, то в сімейному колі їх благословила на спільне подружнє життя мамина мама. Прожили вони разом 53 роки, народили шестеро дітей, Валентин — наймолодший.

Особиста зустріч із Богом

У дитинстві Валентин разом із батьками ходив у невеличку баптистську церкву м. Свердловська, читав Біблію, молився. Нарівні з дорослими переживав психологічний тиск атеїстичного суспільства, не раз на його адресу лунали образливі слова й насмішки. Але в підлітковому віці він перестав відвідувати церкву. Згодом сім'я переїхала в Дніпропетровськ, там Валентин вступив до медичного інституту й, уже навчаючись на 4-му курсі, знову почав відвідувати церкву. У попередній

общині були переважно люди похилого віку, а в Дніпропетровській — понад 50 людей активної молоді. Саме в спілкуванні з ними Валентин разом зі своїми старшими братами, які саме повернулися з армії, почав серйозно замислюватися над сенсом життя і, зрештою, віднайшов головну цінність свого існування — Ісус Христос став його Спасителем і Господом.

Підготовка до служіння

Люба народилася 15 березня 1960 року в Дніпропетровську. Її дідусь — Кузьма Сидорович Коротич — воював у Першу світову (1912–1914 рр.), там дізнався від німця, що Богові можна молитися всюди, у будь-якому місці. Це був перший чоловік у великій родині, який прийняв Христа всім серцем. Згодом на Божий заклик відгукнулася його дружина Анна й п'ятеро дітей, серед них — Любина мама.

Навчалася в школі маленька Люба дуже добре. Підлітком багато спостерігала за життям рідних. У тата рідна високоосвічена, усі були пов'язані з комуністичною партією СРСР, обіймали високі посади, мали заслуги перед державою, але їхнє життя було дуже далеким від того, як Люба уявляла собі гарне й правильне життя. У них не було ані Бога, ані моралі.

У школі Люба багато натерпілась через те, що відкрито визнавала себе християнкою. Вона пригадує, як у 5 класі вчителька історії сказала на уроці: «Ви знаєте, що в нас у класі є дівчинка, яка відвідує секту? Знаєте, чим вони там займаються? У них жажливі речі відбуваються: вони зачиняють вікна, вимикають світло, і тоді чоловіки хапають хто кого. А ще в них дітей у жертву приносять! І ви знаєте, хто ця дівчинка? Це — Люба Собко!» У класі запанувала моторошна тиша. І хоча Люба відмінно навчалася, у неї став клубок у горлі, тому вона лише подумала: «Ольго Антонівно! Ну це ж неправда!» Раптом сусід по парті, другорічник Славко, якого не любила вся школа, каже: «Ольго Антонівно, зачекайте! Я живу в 26-му будинку, а Любка — у 27-му. І от її батько — дядько Іван, він такий класний! І тітка Маруся у них класна! І в них як було троє дітей, так і залишилося троє дітей. Ніхто нікого в жертву не приносив!» Після цього розмова була зам'ята. Однокласники запитували Любу: «Ти що, справді ходиш у секту?», — а вона сказала: «Ні, це не секта, це церква. Ходімо зі мною й подивитесь».

У 8 класі Люба відмовилася вступати в комсомол. Одна з учительок викликала її з класу просто під час уроку й каже: «Будь ласка, постав тут підпис, ми все за тебе зробимо. Тобі нікуди не потрібно ходити, ні клятв, ні обіцянок давати, тільки підпишись і все. Інакше ти не зможеш нікуди вступити, ніде влаштуватися... Ми не примушуватимемо тебе носити значок. Ну, колись на свято надягнеш і все». Але Люба відповіла «ні», адже у п. 59 статуту ВЛКСМ було зазначено про боротьбу з релігійними забобонами, а вона просто християнка, у неї немає забобонів, а є жива віра.

Незважаючи на відмінне навчання, учителів змусили знизити Любі оцінки в атестаті, а в характеристиці зазначити, що вона не член ВЛКСМ. Через цю фразу дівчина не змогла вступити на навчання до вишу, а отримала професійно-технічну освіту, закінчила швейне училище.

Минуло 20 років, і Люба знову зустрілася з Ольгою Антонівною. Старенька спочатку не впізнала колишню ученицю. Учителька й учениця їхали в трамваї 12 зупинок — був час поспілкуватися. На прощання Ольга Антонівна тихенько сказала: «Я поважаю твій вибір». У цих кількох словах було все!

На той час інша Любина вчителька вже примирилася з Богом, а от класному керівникові Галині Пилипівні дуже важко було прийти до Христа. Вона думала, що Бог їй ніколи не пробачить того, як вона ставилася до дітей віруючих батьків. Валентин і Люба відвідали її всією сім'єю, запевнили, що мають про неї добру пам'ять, дякували за те, що навчала англійської мови, запрошували в церкву. Це, звичайно, зворушило її серце. Відтак вона іноді приходила в євангельську церкву, доки не відійшла у вічність.

Думки про місіонерське служіння

У житті Люби слово «місіонер» звучало із самого дитинства. Вона добре пам'ятає, як сім'я слухала християнські радіопередачі про те, хто такі місіонери

і як вони розповідають про Господа, наприклад, в Еквадорі. Люба брала карту й швиденько шукала, де цей Еквадор, де його столиця — місто Кіто?

Безпосередньо до прийняття рішення вирушати на місію Ніконенків підштовхнула зустріч із Вальдемаром Цорном, директором місії «Світло на Сході» у м. Корнталь (Німеччина) 1989 року. Там вони переглянули фільм «Дитя миру», після якого в серці народилася молитва: «Господи, якщо Ти покличеш, обов'язково відгукнемося!»

Бог указує напрямок — Якутія!

Повертаючись із Німеччини, Валентин і Люба заїхали в м. Рівне до друзів. Тут вони дізналися, що в Рівному заснована місіонерська організація! Познайомившись із керівниками місії — Сергієм Тупчиком і Тарасом Приступою, Ніконенки ще більше утвердились в бажанні стати місіонерами.

Для навколишніх це було дивно. Молоде подружжя, дитинка, друга вагітність — треба турбуватися про сім'ю, облаштовувати дім, — а вони думають про те, кому б послужити й розповісти про Ісуса Христа!

Невдовзі Валентин і Люба зробили свою першу жертву на місію. Вони помолились: «Господи, ми сьогодні нікуди не можемо поїхати, але нехай карбованець піде перед нами. Благослови!» У відповідь Ніконенки отримали з Рівного інформаційний бюлетень. Там було запрошення вчителів і лікарів-християнам їхати в країни третього світу. Вони були готові на це, але потім дізналися, що місія розпочинає роботу в Якутії.

Ішов 1990 рік. Забравши Любу з дитятком із пологового будинку, Валентин запитав: «А як ти дивишся, якщо це буде не країна третього світу, а Якутія?» Люба відразу ж погодилася, на серці був мир, спокій і повна довіра Богові.

На той час у Якутську церкви ще не було, лише невелика група християн, але було приміщення для церкви, де можна було поселитися.

Переїзд до Якутії

У часи атеїстичного радянського пресу не було жодної можливості вести організоване місіонерське служіння. Але з 1988 року ситуація в Радянському Союзі змінилася. Напевно, ніхто навіть не міг подумати, що офіційне урочисте святкування в СРСР 1000-ліття Хрещення Русі приведе до таких потужних хвиль проповіді Євангелії по всій країні.

Коли Валентин і Люба вирушили на місію, вони ще не мали богословської освіти й не здогадувалися, що є така наука як місіологія. Але в них було щось надзвичайно важливе, що дало силу трудитись на місії 25 років, — це ясне розуміння Божого поклику та посвячення. І це сталося не тільки з ними. Разом із Ніконенками в той час з України відправились приблизно 15 людей на місію в Якутію. У Валентина з Любою була одна перевага: вони поїхали сім'єю, з донечками: Марією (1 рік і 8 місяців), Анею (4 місяці).

Перші труднощі

4 листопада 1990 року в Москві був 0 °C, а в Якутську –25 °C, наступного дня –37 °C. Люба взяла в подорож теплі чобітки, добротні, з вовною всередині, пальто зимове, дуже теплу шаль і думала, що будь-який мороз витримає. Але вийшла на вулицю й відразу наскрізь промерзла. Там потрібно, щоб лоб був повністю закритий, і шапка має бути з натурального хутра. Взуття — на повсті, а ще краще — унти (чобітки з хутра оленя чи корови). Перші два з половиною роки в Люби не було унтів, вона ходила у валянках.

Молодша сестра Аня супроводжувала Любу до Якутська. Уже другого дня вона сказала: «Жах! Страхіття! Як тут можна жити?» А потім до Люби: «Куди ти приїхала? У мене через тиждень квиток назад, їдемо разом додому. Там квартира, гаряча вода, туалет у квартирі, а тут — на вулиці. Там вода цілодобово, а тут — привозна й холодна дуже. Там є що поїсти, а тут — порожні полиці в магазинах. Молока немає ніякого!

У церкві с. Намці, 2012 р.

Служіння в будинку для людей похилого віку та інвалідів, смт Ленінський, Алданський р-н, 2012 р.

Приміщення церкви в с. Нижній Куранах, Алданський р-н, 2012 р.

Хрещення в с. Чимнай на р. Амга

Повертаймося, я тобі допоможу, а Валентин нехай побуде тут трохи, а потім також приїде. Тут просто неможливо жити!» Усе, що вона казала, було правдою, проте Господь допоміг Любі сказати: «Аню! Дякую за твою турботу про мене. Ти справжній друг, ти маєш рацію, але я залишаюсь тут, із Валентином, і наші діти залишаються з нами».

Перша церква в Якутську

Для якутів саме поняття церкви незвичне. На початку 90-х років минулого століття в Якутську не було жодної релігійної громади. У місті Якутську була будівля православної церкви, але про неї мало хто знав. Щоправда, там уже трудилось четверо місіонерів і було до десяти новонавернених християн. А ще раніше одна бабуся довго молилась Богові, щоб там була церква.

Ось і все, що від християнства було на величезній території Якутії, яка в 6 разів більша від України! Така ситуація шокувала Валентина і Любу.

Спочатку Ніконенки жили при церкві — тобто богослужіння проходили за місцем їхнього проживання. Валентин проповідував Слово Боже, Люба займалася музичним служінням,

адже вона чудово грає на фортепіано. Через півроку приміщення стало занадто маленьким, люди заповнювали обидві кімнати, коридор, приходило 70-80 людей. Господь попідкувавсь, і було придбане більше приміщення, до того ж — у центрі міста.

Люди приходили до церкви по-різному. Наприклад, у лютому 1991 р., коли Валентин був на роботі в лікарні, а Люба з дітьми залишалась удома, пролунав стукіт у двері: «Тут церква?» Люба відповіла: «Так, заходьте». Заходять троє людей — чоловік і дві жінки. Чоловік каже: «Я — директор бібліотеки державного університету, а це мої наукові працівники, мої колеги. Наші студенти нас постійно просять: дайте нам Біблію почитати, дайте нам Євангеліє, — а у нас жодного примірника немає. Чи можна було б у вас придбати?» Люба відповіла: «Так, у нас зараз є можливість подарувати вам Слово Боже». А він каже: «Ні, нам так незручно... А скільки ви можете дати?» Люба у відповідь: «А скільки ви зможете донести?» Зав'язалася розмова. Люба розповіла, що тут проходять богослужіння по неділях, а в п'ятницю ввечері — молитовні зібрання, крім того, на тижні — вивчення Біблії. Гості

ставили чимало запитань: про життя, про створення світу, про саму Біблію. І Люба, сама собі дивуючись, змогла відповісти на всі їхні запитання. Раптом заплакала маленька Аня. Тоді вони запитали Любу про дітей, про її сім'ю, хто вона й звідкіля приїхала сюди. Люба помітила велику повагу з їхнього боку до рішення їхньої сім'ї. На прощання гості сказали, що отримали величезне задоволення від спілкування. Люба теж їм подякувала, а коли вони пішли — розплакалась: «Господи, дякую, що я не в нашій двокімнатній квартирі ходжу з ганчіркою і пил витираю, займаючись лише домашніми справами, а тут, у далекій Якутії, не виходячи з дому і з дітьми на руках, можу свідчити про Тебе. Господи, дякую Тобі за це величезне щастя!»

Християнство в Якутії

Цікаво, що не маючи відповідних знань і навичок формування місіологічної стратегії, Ніконенки діяли виважено й правильно. І це тому, що Бог скеровував і провадив їх Своєю рукою. Вони розпочали служіння з великих міст. Там проживає переважно російськомовне населення. Тому й церкви спочатку утворювались із російськомовних людей. Але вони молились і вірили, що Господь приведе силою Своєї благодаті до спасіння і місцеві, північні народи.

Нині в Якутії 22 церкви й більше 30 невеликих общин євангельських християн. Шість церков — це національні якутські церкви, де поклоніння Господу: спів, проповіді Божого Слова, молитви повністю звершують якутською мовою. Пастори в цих церквах — брати саха (якути). Усі 30 общин розташовані в якутських поселеннях. Таким чином тепер в Асоціації євангельських християн Якутії переважна кількість громад складається з корінного населення: якутів-саха, евенів, евенків, юкагірів, чукчів. Коли місія тільки розпочиналася, благовісники зрозуміли, що Євангелію в Республіці Саха (Якутія) згодом будуть нести не приїжджі місіонери, а місцеві брати та сестри.

Місцеві народні вірування і Євангелія

Традиційним релігійним віруванням якутів є шаманізм. Згідно з віруваннями якутів, духовні служителі, шамани, мають надприродну силу і є посередниками між видимим земним і невидимим духовним світом. Варто зазначити, що за роки радянської влади шаманізм, як і християнство, зазнав сильних гонінь. Практично всі шамани були фізично знищені.

Як не дивно, але традиційні вірування якутів стали при нагоді в справі поширення Євангелії. Якутів не потрібно переконувати, що існує духовний світ, що є ангели Божі й ангели, які служать дияволі. Якути розуміють, що є рай і пекло. Вони вірять в існування трьох світів: підземного світу, де мешкають злі духи, середнього світу, де мешкають люди, і верхнього світу, де мешкають верховні божества. Звісно, іноді нашим братам і сестрам саха-християнам потрібно долати виклики, які їм роблять місцеві вірування. Наприклад, у евенів прийнято, щоб після поховання померлого всі, хто повертається з кладовища, перейшли через вогонь і так очистилися від злих духів. Християни-евени не роблять цього, і тому зазнають гонінь.

До 90-х рр. у якутського народу не було Євангелія рідною мовою. Ось тому, щойно увірували перші якути, відразу було розпочато переклад Євангелія якутською. Через 14 років, 2004 року, народ саха отримав Євангеліє рідною мовою. А в наступні роки якутською мовою були перекладені ще дві книги Біблії: Псалми та Приповісті Соломонові.

ДХУ

Отож, після трьох років служіння Ніконенків у Якутії Валентина запросили працювати в Донецький біблійний коледж (згодом — Донецький християнський університет). Розпочався новий період у їхньому житті: викладання (курси «Духовне формування», «Шлюб і сім'я», «Історія євангельського руху в Україні та Росії»), адміністративна робота, навчання.

І ось одного разу, у квітні 1999 року, Валентин показав Любі на стенді з молитовними потребами таке прохання: «Моліться про Біблійну школу в Якутську». Її розмістив один із якутських студентів. Він розумів, що молоді якутські церкви можуть направити на навчання 1-2 студентів на рік, а охочих навчатися значно більше. Люба також це чудово розуміла, але усвідомлювала й інше: щойно вони молилися про місіонерів — ними й стали, якщо почнуть молитися про Біблійну школу в Якутську, то Бог може їх туди й направити. Це був єдиний раз у житті, коли вона не змогла відразу підтримати чоловіка, а лише сказала: «Ну, ти й молись...» Аргументи були вагомими: їхати б довелося вже в іншу країну, а це питання перетину кордону; тепер у них було вже четверо дітей, троє з яких навчалися в українській школі, значить, виникла мовна проблема; потрібно вирішувати житлове питання, адже тепер однієї кімнатки не вистачить. Згодом вона сказала, що готова послухатися чоловіка й поїхати туди, куди він скаже, на що Валентин відповів, що Бог нікого не примушує Йому служити, а посилає тих, хто має бажання.

Минуло ще два роки, і в сім'ї Ніконенків визріло чітке й тверде рішення повертатися в Якутію. У серцях дітей, яким на той час було 12, 11, 10 і 6 років, також були мир і спокій. У липні 2001 року сім'я переїхала в Якутськ для створення Біблійної школи й для подальшого служіння церквам Якутії.

Свідки Божих чудес

Зима в Якутії починається рано. На початку жовтня 2001 року, коли товщина льоду на Білому озері вже досягла 10-15 см, до Валентина підійшла

сестра Дора, яка недавно увірвала в Ісуса Христа. Дора жила в невеличкому якутському селі Табага в 120 км від Якутська, але на протилежному березі річки Лени. Річка була вже практично скована кригою, пароми ледь проходили до протилежного берега. Дора повинна була повертатися додому, в село. Її прохання було дуже конкретним: «Не повернуся додому, доки не прийму хрещення». Ось і довелося, незважаючи на -10°C на вулиці, вирубувати ополонку й хрестити Дору. Після цього вона, радіючи, благополучно дісталася дому. Зараз Дора продовжує вірити і любити Бога й нести Радісну Звістку своєму народові.

Господь благословив Якутію наверненням до Істини вчителів і викладачів різних рівнів. Так, у певний час богослужіння почала відвідувати жінка-саха Ірина, яка була викладачем фізики в Якутському державному університеті й дуже цікавилася питаннями віри. Під час бесіди з'ясувалось, що вона важко хвора. Церква молилась про Ірину, і Господь продовжив її життя. Господь подарував їй також і духовне народження, вона ще багато років викладала в університеті й була смиренною ученицею Христа. Лише через кілька років дізналися, що Ірина — донька видатного вченого Якутії Аріана Ілліча Кузьміна, який упродовж 13 років був ректором ЯДУ.

Не завжди в служінні все було просто й гладко. Господь не раз проводив сім'ю Ніконенків через труднощі та випробування, яких вони, можливо б і не зазнали, залишаючись на місці. Проте їхні діти, згадуючи ті часи, говорять: «Тату, мамо! Ви ж ніколи не жалілися, не нарікали. Завжди були задоволені, а гостей у нас скільки було!» Усі діти успішно закінчили Якутську міську гімназію та музичну школу. Старша донька Марія також закінчила музичний коледж. Сини Даниїл і Михайло вступили до Якутського державного університету. Друга донька Анна закінчила Дніпропетровську медичну академію. Усі четверо в різні періоди життя Божою благодаттю були приведені до спасіння, прийняли водне хрещення. Зараз усі перебувають у різних місцях,

але їх об'єднує тепле почуття, коли пригадують про роки місіонерського життя.

Досягнення віддалених місць і досягнення сердець

На різних етапах місіонери використовували різні методи для досягнення народів Якутії Євангелією. Улітку — водний транспорт дає можливість річками потрапити в найвіддаленіші райони. Проте літо тут надто коротке, а плавзасоби — повільні. Тому найкращий час для поїздок — це зима з її зимовими «дорогами»: замерзлими річками, озерами, болотами.

1991 року Валентин Ніконенко познайомився з місіонерами з Аляски. У них тоді виникло бажання використовувати для поширення Євангелія в Якутії малу авіацію. Навіть направили одного з братів на Аляску вчитись на пілота. Але на той час у СРСР не було жодної законодавчої бази для використання малої авіації. А потім відбувся розпад Радянського Союзу... Проте християни продовжували вірити й молитися Господу, щоб це стало реальністю, і ось, починаючи з 2014 року, проект «Мала авіація» запрацював.

Якщо говорити про нинішню стратегію місіонерського служіння в Якутії, то її можна охарактеризувати словами Писання: «...Іди до дому свого, до своїх, і їм розповіж, які речі великі Господь учинив тобі, і як змилювався над тобою!» (Мк. 5:19). Валентин Ніконенко та інші служителі орієнтують усіх якутів, хто увірвав у Христа, на те, що саме вони і є найкращими благовісниками для свого народу. Багато разів вони помічали, що під час місіонерських поїздок проповідь Євангелії російською мовою мало впливає, обличчя якутів не виражають особливих почуттів. Вони кивають головами більше з поваги, аніж від того, що розуміють почуте. Якщо ж про Ісуса Христа починає говорити саха-християнин якутською мовою, слухачі відразу «оживають»: відбувається розмова, у якій Дух Святий торкається сердець людей і вони приймають Христа у своє серце. 🌿

Матеріал підготували
Тетяна Артерчук, Аркадій Сльоза

ЮНІ ЗНАВЦІ БІБЛІЇ — СЛОВО ПЕРЕМОЖЦЯМ

Упродовж багатьох років на базі НаУ «Острозька академія» проводиться унікальний виховний захід — Всеукраїнська олімпіада «Юні знавці Біблії». Головне завдання олімпіади — виховувати молоде покоління на духовно-моральних цінностях Святого Письма.

Цьогоріч відбулася ювілейна X Всеукраїнська олімпіада «Юні знавці Біблії — 2017» на тему «Біблія про сімейні цінності і взаємини у сім'ї». Своєрідним гаслом олімпіади обрали слова зі Святого Письма: «Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливе! Шануй свого батька та матір — це перша заповідь з обітницею, щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній! А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!» (Еф. 6:1-4).

Олімпіада відбувалась у два етапи:

27-28 квітня 2017 р. — для учнів 7-11 класів ЗОШ, професійно-технічних училищ та студентів ВНЗ України;

1-2 червня 2017 р. — для дошкільнят і учнів 1-6 класів.

Докладну інформацію про проведення та результати X Всеукраїнської олімпіади «Юні знавці Біблії — 2017» читайте в Інформаційному листі на нашому сайті. А зараз запрошуємо до розмови безпосередніх учасників цього заходу.

Знайомтеся: **Валерій Сльоза**, учень 8 класу Рівненського НВК «ЗОШ I–III ст.-ліцей» № 19 Рівненської обл.

— Валерію, що спонукало тебе взяти участь в олімпіаді «Юні знавці Біблії»?

— У 5 класі я вже брав участь у такій олімпіаді, посів 2 місце. Потім перейшов в іншу школу й не знав, що в ній теж є заняття з християнської етики. Коли ж учителька запропонувала піти на олімпіаду, я вирішив ще раз спробувати свої сили.

— Яким було твоє творче завдання?

— Треба було написати твір на тему «Міцна сім'я — міцна держава». Я почав досліджувати біблійні принципи побудови сім'ї. Тема виявилася досить цікавою, уперше задумався над тим, що чоловік і жінка стають одним тілом, відтак, вони не повинні розлучатися, а ще — про відповідальність чоловіка направляти свою сім'ю до Бога.

— Яке місце займає Біблія у твоєму житті?

— Насправді мені б хотілося, щоб вона була на першому місці. Але є багато інших речей (ігри, спорт, хобі), які іноді ставлю на перше місце. Надіюсь, що Бог допоможе це виправити.

— Чим ти збагатився під час участі в олімпіаді?

— Насамперед, отримав багато нових знань із вибраної теми. Повторив і закріпив те, що знав раніше. За I місце мені вручили Грамоту й подарунок — бібліотечку християнської літератури. А в школі відзначили на святі «Шкільного олімпу».

Честь м. Шумська Тернопільської обл. на X Всеукраїнській олімпіаді «Юні знавці Біблії — 2017» відстоювала учениця 4 класу Шумського НВК-гімназії **Надія Ткачук**, яка виборола 2 місце у своїй віковій групі, отримавши Диплом II ступеня за знання Святого Письма та Грамоту за оригінальність творчого виробу.

Учні 7-11 класів ЗОШ та студенти — учасники та переможці X Всеукраїнської олімпіади Юні знавці Біблії, 27-28 квітня 2017

— Надійко, скажи, будь ласка, чи сподобалося тобі на олімпіаді?

— Мені дуже сподобалося бути учасницею олімпіади, я мала можливість познайомитися з багатьма людьми, почути цікаві виступи, представити свою роботу. Спочатку ми писали тести на знання Святого Письма, потім захищали творчі роботи про подружні стосунки у світлі Біблії.

— Яке ж біблійне подружжя ти вибрала?

— Я вирішила розповідати про подружжя Адама та Єви, адже вся історія нашого буття розпочалася саме з них.

— Що тобі запам'яталося з поїздки до Острога?

— Для всіх гостей та учасників конкурсу була організована екскурсія по Острозькій академії, багато цікавого ми побачили та почули про підземелля, яке розташоване під будівлями закладу. На завершення заходу нам показали цікаву лялькову виставу.

— Чи хотіла б ти через журнал звернутися до своїх однолітків, учителів?

— Усім дітям я хотіла б побажати вирушити в захопливу подорож сторінками Біблії. Вивчати Біблію дуже цікаво. Я дуже вдячна вчителям та дирекції моєї гімназії за те, що в нас є предмет християнської етики. Особливо хочу подякувати своїй першій учительці — Валентині Ростиславівні Мамчур, яка не тільки навчила мене читати, але й заклала в моє серце добро, людяність, вірність. Дуже вдячна своїм турботливим батькам, які підбадьорюють мене читати Біблію.

А ще хочу подякувати всім організаторам цього чудового заходу, а особливо Світлані Борисівні Власовій, науковому співробітнику НаУ «Острозька академія», за чудові слова, якими вона підбадьорила всіх учасників: «Незалежно від отриманих дипломів, усі, хто приїхав на олімпіаду, уже є переможцями, адже ви стали на правильний шлях, шлях вивчення Божого Слова, виконуючи яке, ви зможете досягнути правильних цілей. А ми, організовуючи цей конкурс, хочемо досягнути основної мети — прославити нашого Творця».

Матеріал підготували **Надія Доля, Галина Ткачук**

І ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ПЕДАГОГІВ ІЗ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ

23-25 червня 2017 р. в НаУ «Острозька академія» відбувся І Всеукраїнський з'їзд педагогів із духовно-морального спрямування. Упродовж трьох днів освітяни з усіх куточків України обговорювали стан, проблеми та перспективи духовно-морального виховання дітей та молоді в Україні.

Захід розпочали зі спільної молитви в студентсько-вишклянському Храмі преп. Федора Острозького за участі представників різних конфесій. Після закінчення молебню гостей у традиційному для Острозької академії форматі привітали театралізовані герої — Князь Василь-Костянтин Острозький, Гальшка Острозька та хоровий колектив університету.

Урочисте відкриття роботи з'їзду розпочалося з вітального слова ректора Острозької академії, доктора психологічних наук, професора, Героя України Ігоря Пасічника. Він, зокрема, сказав: «Це абсолютна закономірність, що з'їзд представників, які несуть високу духовність, високу мораль, відбувається в стінах першого вищого навчального закладу східної Європи — Острозької академії. Адже ще у XVI ст. тут був сформований потужний центр освіти, науки, культури та, насамперед, духовності. Саме в Острозі побачила світ унікальна книга — перше повне видання всіх книг Святого Письма церковнослов'янською мовою — Острозька Біблія».

Усі присутні мали нагоду долучитися до молитви «Отче наш» у виконанні хорового колективу НаУ «Острозька академія».

На відкриття завітали почесні гості — Архієпископ Рівненський та Острозький УПЦ КП Іларіон, заступник голови з гуманітарних питань Рівненської облдержадміністрації Світлана Богатирчук-Кривко, директор Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України Юрій Кононенко, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України Алла Богуш, народний депутат України Павло Унгурян, голова Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України Володимир Марущенко, секретар Синодального відділу релігійної освіти, катехизації та місіонерства УПЦ Ірина Ковальчук, президент ВСЦ ХВЕП Михайло Паночко, ректор РОІППО, кандидат політичних наук Алла Черній, заступник Острозького міського голови з гуманітарних питань Оксана Ситницька, доктор педагогічних наук, доктор теології, академік АНВО України та Міжнародної педагогічної академії Галина Сагач та ін.

Вітальні адреси для учасників з'їзду отримали від Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета, Митрополита Київського і всієї України Онуфрія, Верховного архієпископа УГКЦ Святослава Шевчука, Голови ВР України Андрія Парубія, Секретаря РНБО України Олександра Турчинова та ін.

Загалом у з'їзді брали участь понад 200 педагогів з предметів духовно-морального спрямування, представники

обласних, міських, районних управлінь освіти і науки, директори загальноосвітніх навчальних закладів, представники релігійних і громадських організацій та науковці, що вивчають проблеми духовно-морального спрямування з усіх областей України.

Один з організаторів з'їзду, професор Острозької академії, доктор педагогічних наук Василь Жуковський у своїй промові зазначив: «Ми хочемо зробити все можливе, щоб предмети духовно-морального спрямування залишалися у нашій освіті: у дошкільних закладах, у середній школі та університетах. Сьогодні кожен може побачити поступову стагнацію викладання цих предметів в Україні, зокрема у зв'язку із запровадженням нових навчальних програм. Перед нами постає нелегке завдання довести важливість викладання предметів духовно-морального спрямування у навчальних закладах, аби моральні цінності стали основними у вихованні дітей та молоді».

Після плідної роботи в секціях упродовж другого дня з'їзду його учасники знову зібралися на пленарне засідання, на якому прийняли заключні документи цього всеукраїнського зібрання.

Проект резолюції викликав жваву дискусію серед учасників, яка тривала майже три години. Основні положення документа присвячені питанням всебічного і гармонійного розвитку особистості на засадах як наукового осмислення дійсності, так і на скарбах духовного, морального та культурного надбання українського народу і людства в цілому.

«...Наголошуємо на першочерговій необхідності забезпечення належного виховання дітей і молоді України на засадах традиційних для нашого народу духовних і моральних цінностей, зокрема в контексті національно-патріотичного виховання, забезпечення для цього викладання предметів морально-духовного спрямування. До переліку компетентностей Нової української школи, як пріоритетну, варто увести

духовно-моральну компетентність. Із метою забезпечення подальшого викладання предметів духовно-морального спрямування у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних та вищих навчальних закладах пропонуємо Громадській раді з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України узагальнити пропозиції делегатів З'їзду щодо інтеграції духовно-морального виховання у вітчизняну систему освіти та подати

їх на розгляд МОН України. Міністерству освіти пропонуємо розглянути питання щодо формування виховного ідеалу випускників закладів освіти на основі духовно-моральних цінностей із подальшим розробленням відповідних виховних програм...», — ідеться в документі.

З повним текстом резолюції можна ознайомитися за посиланням: slovovchitelyu.org/rubrik/aktualna/rezolyutsiya/

Олексій Костюченко, Ірина Покотильська, Інна Собко

ЖИВІТЬ ЗГІДНО З ХРИСТОВОЮ ЄВАНГЕЛІЄЮ

3 липня 2017 р. в Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПНУ відбулося урочисте вручення дипломів випускникам магістратури «Педагогіка вищої школи» за спеціалізацією «Християнська педагогіка у вищій школі».

Коли два роки тому в цьому навчальному закладі на кафедрі педагогіки, управління та адміністрування відкривали нову спеціалізацію — «Християнська педагогіка у вищій школі», ніхто з викладачів Інституту не вірив в особливо активний набір студентів. Але Господь Бог милосердний до нашого народу — пробуджуючи в людях інтерес до питань духовності, водночас спонукає до навчання інших людей, які згодом поширюватимуть біблійні настанови та християнські принципи на різних рівнях.

Першою до вступу документи принесла завідувачка ДНЗ № 4 «Казка» м. Южне Одеської обл. **Віра Сучок**, член Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України з 45-річним досвідом роботи в ДНЗ. Віра Євгенівна — автор посібників і програми духовно-морального виховання дошкільників, провідний тренер педагогічних працівників дошкільної освіти — успішно захистила дипломну роботу на тему «Розвиток духовності вихователів ДНЗ в системі післядипломної освіти».

А в останній день прийому документів вступити до магістратури встигла невсипуща **Тетяна Гужвенко**. З 2008 року і по теперішній час ця дуже активна й енергійна християнка є волонтером і заступником голови Сумської обласної асоціації педагогів-християн. У загальноосвітніх школах та профтехучилищах м. Суми та Сумської обл. вона проводить лекції для підлітків за програмою «Формування навичок безпечної поведінки у старших підлітків», викладає уроки християнської етики для дітей 7-9 років у двох загальноосвітніх школах м. Суми, бере участь в організації та проведенні християнських таборів для дітей Сумського центру соціальної та психологічної реабілітації. На запрошення Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти регулярно проводить тренінги для вчителів Сумської області.

Пропоную вашій увазі професійний портрет ще одного магістра християнської педагогіки — **Романа Овчаренка**.

2000 року він закінчив Київську богословську семінарію й отримав ступінь магістра богослов'я. 2006 року закінчив МАУП за спеціальністю «магістр міжнародних відносин», а нині 2017 року отримав диплом НАПНУ. Засновник і пастор церкви ЄХБ «Духовне відродження», що у Дарницькому районі столиці, працював директором місіонерського товариства «Духовне відродження», в аграрному комітеті ВР України, батько 5 дітей — наймолодші двійнятка (донечка і синочок) народилися, коли тато вже навчався в НАПНУ. Одним із найважливіших напрямків діяльності Романа Овчаренка є служіння підліткам і молоді. У підлітковому клубі «Лайт Хаус» («Будинок Світла») духовно зрілі й посвячені християни допомагають дітям, насамперед, відчутти себе прийнятими, зрозуміти свою значимість і неповторність. Виховання дітей відбувається часто у формі гри та вікторин, подається відеоматеріал відповідно до вікової категорії дітей, формуються навички безпечної життєдіяльності школярів відповідно до затвердженої Міністерством освіти і науки програми. За згодою батьків діти мають змогу виїжджати у короткотривалі туристичні подорожі по Україні та просто на природу для спільного дозвілля, відпочинку та спілкування. Щороку громада здійснює дитячі заходи поза межами церкви. Так, упродовж 6 років поспіль у Дарницькому р-ні

Ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПНУ Віктор Олійник вручає дипломи Вірі Сучок, Тетяні Гужвенко, Роману Овчаренку

м. Києва виключно силами й коштом церкви «Духовне від-
родження» проводиться літній дитячий табір для дітей віком
від 6 до 16 років (10 загонів). Лише минулого року церква
провела у 5-ти школах мікрорайону спортивні свята для
школярів і два міжшкільні турніри з футболу й настільного
тенісу. Кілька разів на рік церква відвідує школи-інтернати
в Сумській та Чернігівській обл., під час зустрічей дітям-си-
ротам показують виставу, проводять спільні музично-ігрові
й спортивні заходи, влаштовують фуршет під відкритим не-
бом для неформального спілкування, вручають подарунки.
Але головне — діти відчують любов і прийняття, яке їм
щоразу дарують їхні дорослі друзі-християни. Ось такий
наш викладач християнської педагогіки Роман Овчаренко.
Він усе встигає і завжди готовий допомогти порадою та
мудрим словом.

Та чи не найбільше дивувала всіх подружня пара **Мари-
ни і Костянтина Байлюків**. Молоді красиві люди з кількома
дипломами про вищу освіту під час складання вступних іс-
питів так захоплено дивилися одне на одного, ніби зустрілися
вперше.

Споглядаючи негативний досвід сімейних стосунків у чле-
нів своїх родин і маючи яскравий приклад того, як Бог допо-
міг їм самим зберегти сім'ю, вони почали надавати допомогу
іншим. Костянтин присвятив себе церкві та служінню людям
і родинам, які перебувають на межі розлучення. Марина
працює психологом у соціальній службі й також допомагає
проблемним сім'ям. Разом вони створили в м. Києві центр
сім'ї та благодійну організацію «Батьківський Дім», а також
благодійний фонд «Домобудівничі», щоб охоплювати якомога
більше людей через сімейні проекти та добрі справи. Сім'я
Байлюків консультує сім'ї, організовує сімейні конференції
та свята, як в Україні, так і за кордоном. Планує створити

Сім'я Байлюків

програму для підготовки до шлюбу української молоді в на-
вчальних закладах та зменшити кількість розлучень в Україні.

Подібним чином можу розказати про кожного з наших
магістрів. А всього цьогогоріч випустилось 55 дипломованих
спеціалістів, готових до подальшої плідної праці на духовній
ниві. «Дякую Богові своєму при кожній згадці про вас... Тільки
живіть згідно з Христовою Євангелією, щоб, — чи прийду
я й побачу вас, чи й не бувши — почув я про вас, що ви сто-
їте в однім дусі, борючись однодушно за віру євангельську»
(Флп. 1:3, 27).

Ірина Сіданіч, доктор пед. наук,
проф. кафедри педагогіки, управління та адміністрування Навчально-
наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПНУ, керівник магістерської освітньої про-
грами «Християнська педагогіка у вищій школі»

ЧИТАННЯ МОЛИТВИ «ОТЧЕ НАШ» РІЗНИМИ МОВАМИ

27 квітня 2017 р. у рамках проведення X Всеукраїнської
олімпіади «Юні знавці Біблії — 2017» у НаУ «Острозька акаде-
мія» відбулося масове читання молитви «Отче наш» різними
мовами. Молитву читали 24 мовами: українською, арамей-
ською, грецькою, латиною, есперанто, церковнослов'янською,
польською, російською, білоруською, болгарською, румун-
ською, португальською, італійською, іспанською, французь-
кою, англійською, німецькою, угорською, грузинською, ту-
рецькою, китайською, корейською, японською, на івриті.
Серед мов, що прозвучали, була мова, якою розмовляв Ісус
Христос, — арамейська.

Крім учасників олімпіади і студентів НаУ «Острозька
академія», до масового читання молитви «Отче наш» долучи-
лися іноземці, які гостювали в університеті. Китайською

і японською молитву прочитала волонтер-викладач китай-
ської мови в Острозькій академії, китаянка із Шиньянського
університету Ао Лан; польською — докторантка Сілезького
університету в місті Катовіце Евеліна Сушек; французькою та
корейською — волонтер-викладач корейської в Острозькій
академії, докторантка гуманітарного факультету університету
Париж VIII імені Дені Дідро Солен Шарпантьє.

Підраховано, що загальна кількість учасників, які брали
участь у читанні, — 310 осіб.

Читання молитви «Отче наш» різними мовами проведено
для того, щоб продемонструвати спільність духовно-мораль-
них цінностей у людей різних національностей України та
інших країн світу, різних історичних періодів і народів.

Під час читання молитви «Отче наш» був присутній пред-
ставник Національного проекту «Книга рекордів України»
Олександр Шустерук, який зафіксував рекорд як «**Читання
молитви «Отче наш» найбільшою кількістю мов**». Отже,
Острозькій академії вже всьоме вдалося встановити рекорд
України в категорії «Масові заходи».

Колективне читання молитви «Отче наш» різними мовами
в НаУ «Острозька академія» стало ще одним кроком на шляху
духовно-морального виховання молоді, міжконфесійного по-
розуміння, духовного об'єднання України та розбудови нашої
держави на традиційних християнських цінностях. А книга
Біблія була й залишається основним джерелом духовно-мо-
ральних цінностей.

Світлана Власова,
співробітниця науково-дослідницької лабораторії
християнської етики, психології та педагогіки
НаУ «Острозька академія»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОГО ЩОДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЦІЛІСНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У ЗМІСТІ ТА ПРАКТИЦІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Незважаючи на те, що з часів життя та діяльності видатного педагога, основоположника вітчизняної наукової педагогіки Костянтина Дмитровича Ушинського й дотепер відбулися кардинальні зміни в духовному, соціально-політичному й економічному житті суспільства, що відобразилися, зокрема, в трансформації цінностей та світоглядних орієнтирів у суспільній свідомості та, зокрема, освіті, тим не менше, педагогічні ідеї видатного педагога зберігають донині свою актуальність та практичність в умовах сучасної загальноосвітньої школи.

Мета статті полягає у здійсненні історичного аналізу проблеми формування в учнів цілісної картини світу в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського.

У своїх навчальних книгах та підручниках для учнів початкової школи, зокрема «Дитячий світ» (1861), «Рідне слово» (1864), «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології» (1868), які витримали близько двадцяти перевидань і залишаються актуальним донині, К. Д. Ушинський відобразив сутність, зміст і технології формування цілісної картини світу в дітей на початковому ступені навчання, охарактеризувавши відповідні філософсько-педагогічні передумови, запропонував психолого-педагогічне обґрунтування інтеграції та міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі школи.

Вивчаючи на той час передовий зарубіжний досвід, а саме, організацію навчання в школі Фреліха (Швейцарія), К. Д. Ушинський відзначив, що там вивчення різних природничих наук відбувається одночасно, що набагато ефективніше, ніж послідовне викладання цих наук [4, 72]. Наголошуючи на психологічній потребі людини сприймати світ цілісним та в його неподільній єдності, педагог піддав критиці схоластичну систему поділу занять, сформулював відповідні методичні рекомендації: «Було б корисно курс географії, історії й природничих наук у загальноосвітньому закладі проводити так, щоб ці предмети йшли одночасно, підтримуючи, доповнюючи й оновлюючи один одного, і співдружно будували в душі вихованця міцну будівлю ясного, живого й істинного світогляду» [4, 72-73]. У працях ученого велика увага приділяється дослідженню проблеми формування в учнів цілісної картини світу як систематизованих та цілісних уявлень про навколишній світ, базову систему орієнтирів людини. Картина світу, у розумінні К. Д. Ушинського, є тією ментальною моделлю світу, яка зберігається в пам'яті народу, його історії, культурі як системне уявлення про просторово-часове існування світу, нескінченність Всесвіту та рушійні сили розвитку, місця та призначення людини у світі [2, 12]. Необхідно зазначити, що системотворчим чинником у формуванні цілісної картини світу, за К. Д. Ушинським, виступає релігійне (християнське євангельське) вчення. Відтак, картина світу дитини в працях видатного педагога розглядається перш за все як духовне утворення, що відображає навколишній світ та місце її в ньому, сприяє виробленню відповідних цінностей та ставлень до світу.

Основою формування цілісної картини світу в учнів на початковому етапі навчання виступає ідея єдності та взаємодоповнюваності наукового, художньо-естетичного, філософсько-релігійного пізнання та віри у вихованні та навчанні дитини. Релігійна віра й наукове пізнання в дидакто-методичній системі К. Д. Ушинського виступають відповідно як інваріантний (вічний) і варіативний (змінний) компоненти, які не суперечать один одному, а взаємодоповнюють. Цілісну картину світу, на думку вченого, утворюють чуттєво-емоційні

та вольові переживання людини в поєднанні з її вірою та знаннями, змістовою направленістю та пізнавальною спрямованістю людини на конкретну предметну реальність. Педагог особливо акцентує на значенні віри людини як системотворчого чинника в процесі формування цілісного світосприйняття. Саме віра людини становить «тверду опору», «керує вчинками, залишаючи при цьому свободу думки», «визнає свободу волі», «дає місце науці» [5, 356]. Учений пропонував дотримуватися певної послідовності у формуванні в учнів уявлень про світ, який має відкриватися їм на різних рівнях розуміння. Зрозуміло, що картина світу на кожному віковому етапі виступає тільки тимчасовою моделлю дійсності, без її побудови та сприйняття як достатньо надійного (навіть на значному проміжку часу) відображення дійсності людський розум не міг би просуватися далі в пізнанні навколишнього світу. Сформована у свідомості людини цілісна картина світу направляє рух думки, організовує її в осмисленні дійсності.

Аналіз філософсько-педагогічних ідей К. Д. Ушинського дозволяє нам розглядати цілісну картину світу учня у контексті сучасної освіти, як впорядковану та багаторівневу систему його поглядів на навколишній світ і місце в ньому людини, ставлення людини до навколишньої дійсності й самої себе, а також обумовлені цими поглядами потреби, мотиви, переконання, ідеали, принципи пізнання та діяльності, ціннісні орієнтації, що проявляються у відображенні ним дійсності.

К. Д. Ушинський неодноразово підкреслював, що ефективність формування цілісної картини світу дитини можливе тоді, коли навчання дитини здійснюється рідною мовою, на підґрунті християнської релігії, історії країни, традиціях, літературі. Вивчаючи педагогічну спадщину К. Д. Ушинського, сучасна дослідниця Н. Г. Медведєва окреслила наступні педагогічні умови, які забезпечують реалізацію формування цілісної картини світу в школярів на початковому етапі навчання:

- забезпечення цілісності педагогічного процесу в початковій школі, що досягається системністю його компонентів: цілі (мета), цінності, зміст, засоби, методи, форми організації, критерії оцінки ефективності, результат;
- залучення школяра до дослідного пізнання, що супроводжується виникненням у дитини «почуття відкриття істини» та передбачає: розширення та збагачення чуттєвого досвіду дитини уявленнями про світ, людину, саму себе; оволодіння учнем науковими методами пізнання (аналіз через синтез, спостереження, самопізнання, самоспостереження, системно-функціональний аналіз явищ світу, розуміння, інтерпретація); розвиток інтелектуальної та особистісної рефлексії; єдність інтуїтивного та логічного способів руху думки учня в навчальному пізнанні;

- одушевлення та одухотворення всього освітнього процесу початкової школи, що забезпечується змістом освіти, методами, характером і способами взаємодії дитини зі світом, культурою, релігією, іншими людьми, самою собою;
- розвинена особистість учителя, його віра, характер, психологічний такт, захопленість наукою, здатність бути посередником у культурі, науці, освіті [2, 9-10].

Особливості технологічного вирішення проблеми формування в учнів цілісної картини світу полягають у забезпеченні єдності індуктивно-дедуктивного, інтуїтивного та логічного способів руху думки учня, так званий «аналіз через синтез». Відтак, у дитини необхідно виховувати різнобічне бачення дійсності (духовне, наукове, естетичне тощо). Наука та освіта покликані дати знання законів зовнішнього та внутрішнього світу, розвивати розум та свідомість в учнів, але вони не дають повного уявлення про світ, причини й джерела його існування та розвитку. Релігійна віра й наукове пізнання, на думку К. Д. Ушинського, можуть успішно взаємодоповнюватися, перебувати в гармонійних стосунках. Учений зазначав, що «людині одними знаннями не можна прожити, і тому віра їй необхідна як додаток до знань», оскільки коло людських потреб не обмежується самим лише пізнанням [5, 356]. Відтак, у педагогіці К. Д. Ушинського одним із визначальних принципів формування в учнів цілісного світосприйняття виступає єдність та взаємодоповнюваність освіти та релігійної (християнської євангельської) віри.

До основних педагогічних ідей вченого належить єдність православ'я, народності і антропологізму, що й визначили зміст та метод (технології) формування цілісного світу в учнів [2, 15]. З цього приводу слід зазначити, що серед наших сучасників є також багато прихильників ідеї взаємодії та можливості поєднання наукового й позанаукового знання в універсальній (цілісній) картині світу (А. Барковська, О. Бродецький, К. Делокаров, Є. Князева, С. Курдюмов, В. Корсунський, В. Лекторський, І. Пригожин, У. Раджабов, Р. Рошкулєць, В. Садовничий, І. Цехмістро й інші). Міфологічні та релігійні аспекти сучасної картини світу досліджували І. Барбур, Г. Гуддінг, М. Елліаде, О. Лосєв, Б. Малиновський, В. Найдиш, Дж. Леннокс, А. Пятигорський, Е. Тайлор, С. Токарев та інші.

Зокрема, такі вчені, як П. Дишльовий та Л. Яценко, наголошують, що картина світу не може бути повністю науковою. Оскільки наука не може дати цілісної картини реальності, а залишається сукупністю теорій із різних наукових дисциплін, через це картина світу формується в людини на основі побутової картини світу й міфологічного, художнього, творчого та іншого пізнання. Звідси багатогранність та багатоваріантність картин світу людини й різна міра їхньої науковості [3].

К. Д. Ушинський не розглядає людину відокремлено від світу, а в їхній цілісності, де за допомогою християнських ідей та смислів можливе об'єднання розрізнених понять і уявлень в єдину картину світу. У своїх поглядах учений дотримується холістичного підходу, витоки якого мають виражений християнський (євангельський) характер. Єдність Бога-Трійці, людини і світу виступають основними пріоритетами видатного педагога. У педагогіці К. Д. Ушинського поєднуються та переплітаються православ'я, яке за своєю природою виступає євангельською християнською вірою, народність та антропологізм, саме на цих засадах визначається зміст і технології формування в учнів цілісної картини світу.

Центром формування цілісного образу світу виступає ідея одухотворення, духовного розвитку людини [2, 13]. Досліджуючи людину як предмет виховання, учений вибудував педагогічну антропологію згідно з теологічною парадигмою освіти, що пов'язана з біблійним розумінням людини як образу та подоби Бога. У зв'язку з цим, мета освіти полягає

в тому, щоб в учня проявився образ Христа, а педагогічні цінності пов'язуються з піднесенням людини до вершини духовності, де обов'язково має бути очищення, духовне перевтілення або трансформація людини, яка вже не живе лише заради задоволення матеріальних потреб, на духовну особистість, яка буде утверджувати пріоритет духовного над матеріальним, вічного над тимчасовим, небесного над земним. Специфіка християнського гуманізму в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського полягає в поєднанні трьох ідей: теоцентричної, гуманістичної та національної. Відповідно й цілісна картина світу виступає тією системою координат, що визначатиме її життєві пріоритети.

Повноцінне запровадження філософсько-педагогічних ідей видатного педагога в сучасній освіті неможливе у зв'язку з прийнятою на державному рівні гуманістичною парадигмою освіти, яка має світський характер та згідно з якою саме людині, а не Богові, приписується головна цінність. Щоправда, останнім часом деякі дослідники намагаються віднайти точки взаємодії релігійного (християнського) і сучасного наукового світоглядів, оскільки науковий світогляд у вигляді методологічного матеріалізму має не тільки сильні, але й слабкі сторони, які накладають певні обмеження в пізнанні та орієнтації людини в оточуючому світі. Зокрема, Д. Гудінг та Дж. Леннокс [1] відстоюють у своїх працях необхідність введення в науковий світогляд поняття «трансцендентного», підкреслюючи проблемність та складність вирішення питань генези Всесвіту, біологічного життя та виникнення свідомості. Доводячи, що штучне обмеження категоріального апарату наукового мислення веде до кризових явищ, коли в сучасній науці проглядається тенденція до впровадження випадкових, містичних і навіть окультичних ідей.

Відтак, сформульовані К. Д. Ушинським рекомендації щодо формування в учнів цілісного світосприйняття суттєво збагачують сучасну філософію освіти та теорію початкової освіти, зокрема, щодо проблеми формування в учнів цілісної картини світу в умовах реалізації сучасної парадигми освіти. Вдосконалення навчально-виховного процесу професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи повинно базуватися на вихідному положенні, що сформована в учня цілісна картина світу є інтегрованим результатом, який визначається взаємодією багатьох чинників: різнобічним використанням досягнень дошкільного періоду, окультуренням, одухотворенням, осучасненням, оздоровленням освітнього середовища, впровадженням методик особистісно зорієнтованого навчання, виховання й розвитку молодших школярів, технологічності методик, адекватною підготовкою майбутніх учителів. 📌

Зоя Хитра, канд. пед. наук, викладач природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського
ун-ту ім. Бориса Грінченка

Література

1. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: для чого ми живемо, і яке наше місце у світі / Д. Гудінг, Дж. Леннокс / Груповий переклад з рос. зі звіткою з англ. оригіналом під заг. ред. М. А. Жукалюка. — К., УБТ, 2007. — Т.1. — 416 с.
2. Медведева Н. Г. Формирование целостной картины мира у ребенка на начальной ступени образования в педагогической системе К. Д. Ушинского : автореф. дис. канд. пед. н.: 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Н. Г. Медведева. — Курск, 2009. — 27 с.
3. Научная картина мира. Логико-гносеологический аспект. — К.: Наукова думка, 1983. — 272 с.
4. Ушинський К. Д. Твори в шести томах / К. Д. Ушинський. — К.: Рад. школа, 1954. — Т.2.
5. Ушинский К. Д. Собрание сочинений. В 11 томах [1948-1952, DjVu, RUSS] / К. Д. Ушинский. — 1950. — Т.10. — 670 с.

НАСЛІДУВАННЯ ІСУСА ХРИСТА¹

Урок для початкових класів

Мета: на прикладі Ісуса Христа показати учням, як вони можуть робити добрі справи для Бога; розвивати бажання служити Богові тим даром, який Він дав кожному з нас; виховувати любов та повагу до ближнього.

Ключовий вірш: «А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей» (Лк. 2:52).

Біблійна основа: Лк. 2:40-52.

Обладнання: Біблія, ножиці, клей, аркуші формату А-4 для кожного учня, фломастери.

ХІД УРОКУ

1. Налагодження контакту з класом

Ми всі знаємо один одного на ім'я і без проблем можемо спілкуватися між собою. А як ми звертаємося до Бога, коли хочемо поговорити з Ним, дізнатися про Нього більше? Ми говоримо: Отець, Ісус, Дух Святий. Чому? *(Відповіді учнів.)*

2. Біблійна історія

Учні читають уривок із Біблії — Лк. 2:40-52.

Бог любить нас і знає серце кожного, дорослого та дитини. Він знає, наприклад, що кожен із нас уміє робити, що ми любимо їсти, коли ми лягаємо спати та коли встаємо. Ви знаєте це? А хто з вас знає щось про Бога? Хто Він? Що Він любить? Чого не любить? Що вміє робити? *(Відповіді учнів.)*

Як і де ми можемо більше дізнатися про Бога? *(Відповіді учнів.)*

Дуже важливо для кожного з нас приходити в церкву — там ми можемо ближче пізнати Бога. В Ізраїлі найголовнішим місцем поклоніння Богові був храм в Єрусалимі. Храм ніколи не пустував, а особливо він був наповнений у дні свята Пасхи. Люди йшли поклонятися Богові, який звільнив їх із єгипетського рабства. Як ви, напевно, знаєте, свято Пасхи відзначали відтоді, як Мойсей вивів євреїв із Єгипту, де вони понад чотириста років перебували в рабстві.

Дорога в Єрусалим була нелегкою й займала декілька днів. У ті часи люди пересувалися пішки або верхи на осликах — машин і автобусів тоді не було! Люди збиралися сім'ями, запрошували друзів та знайомих, адже дорога була ще й небезпечною для життя. З настанням вечора ізраїльтяни влаштовувалися на ночівлю, розбивали табір, готували їжу. Уявімо собі, який вигляд мав цей табір. *(Учні сідають у коло, ніби навколо вогнища, і вчитель розповідає біблійну історію.)*

Готові відправитися в біблійну мандрівку? Я розкажу вам історію про Хлопчика, який понад усе на світі любив Бога. Сідайте зручненько та слухайте уважно.

Щороку весною батьки Ісуса відправлялися в Єрусалим на свято Пасхи, а Його залишали вдома з родичами. Хлопчик завжди з нетерпінням чекав на їхнє повернення. А цього року Ісуса візьмуть із собою — адже Йому вже виповнилося дванадцять років!

Багато людей цими днями було в Єрусалимі. Багато часу вони проводили в храмі. Але ось свято закінчилось, і настав час повертатися в Назарет.

Йосип, Марія та багато їхніх друзів і родичів вирушили в дорогу. Ісуса з ними не було, але батьки не хвилювалися. «Напевно, Ісус приєднався до Своїх друзів», — вирішили вони. З настанням вечора всі почали готуватися до ночівлі,

а Ісус не з'являвся. Марія та Йосип захвилювалися. Вони почали питати, чи не бачив хто їхнього Сина *(це питання можна адресувати дітям)*, але всі хитали головами *(учитель похитує головою, знизує плечима, і всім своїм виглядом показує смуток та тривогу з цього приводу)*. Дочекавшись світанку, схвилювані батьки повернулися в Єрусалим. Вони шукали Ісуса по всьому місту, запитували перехожих, чи не бачили вони їхнього Хлопчика. Три дні пробігло в марному пошуку. Ніхто з людей не зміг їм допомогти. Тоді вони вирішили повернутися до храму. У храмі вони побачили Хлопчика, який розмовляв з учителями. Він слухав їх і ставив запитання. Учителі дивувалися Його мудрості.

О, чудо! Це ж Ісус! Марія підбігла першою, обняла Його: «Дитино моя, чому Ти так учинив із нами? Твій батько і я всюди шукали Тебе!» Відповідь Ісуса видалася Марії дивною: «Для чого ви Мене шукали? Хіба ви не знаєте, що Я повинен бути тут, у домі Мого Отця?»

Лише через багато років Марія зрозуміла зміст слів, сказаних Ісусом Христом. Тепер же головним було те, що вони знайшли Його і що з Ним усе гаразд. Радісні та щасливі вони повернулися до Назарета.

Запитання для обговорення

1. Яке велике свято щороку ходили відзначати батьки Ісуса? *(Свято Пасхи.)*

2. У якому місті святкували це свято? *(У Єрусалимі.)*

3. Де Йосип і Марія знайшли Ісуса? *(У храмі.)*

4. Що Він там робив? *(Сидів серед учителів та розмовляв із ними.)*

5. Чому Ісус хотів бути в храмі? *(У храмі перебував Бог. Ісус бажав бути в храмі, там Він міг слухати про Бога, дізнатися про Нього, говорити про Нього. Він прагнув близького спілкування зі Своїм Небесним Батьком.)*

6. Яким Ісус був у дитинстві? Що Він любив робити, як проводив Свій час? *(Відповіді учнів.)*

3. Вивчення ключового вірша: «А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей» (Лк. 2:52).

Напишіть вірш на дошці або на ватмані, прочитайте його дітям, поясніть для учнів незнайомі слова. Вивчіть вірш за допомогою жестів.

Ісус — указівний палець правої руки піднятий угору;

зростав — горизонтально розкритою долонькою показати «східці»;

мудрістю — указівний палець правої руки прикласти до лоба;

і віком — указати на себе;

та благодаттю, у Бога — розвести руки і підняти вгору;

й людей — простягніть руки один до одного.

4. Саморобка «Ісус у храмі»

Необхідні матеріали: шаблон (див. с. 28), аркуш паперу формату А-4 для кожного учня, ножиці, фломастери або олівці.

Інструкція для виготовлення

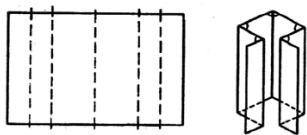
1. Альбомний аркуш зігніть за наступною схемою:

а) навпіл;

б) кожен частину ще раз навпіл і всередину;

в) зовнішні частини ще раз навпіл і назовні (мал. 1).

¹ Встречи в Клубе Суперкниги : методическое пособие. Т. 2. Путешествуем по Новому Завету. — К.: Эдем, 2003. — С. 79-84.

Мал. 1.

4. Тонкі лінії на шаблоні продовжте в обидва боки на всю довжину аркуша, зігніть по них аркуш, утворивши східці. Нехай діти розфарбують свої картинки й намалюють обличчя хлопчика (Ісуса).

5. Лялькова вистава «Ти і я можемо служити Господу!»

Дійові особи: Аня, Павлик

На сцені Аня.

Аня (рахеє). Одна година тридцять хвилин, одна година тридцять з половиною хвилини, одна година тридцять одна хвилина...

З'являється Павлик.

Павлик. Привіт, Аню. Що це ти рахеєш?

Аня. Зачекай, не заважай. Одна година тридцять дві хвилини, одна година тридцять дві з половиною хвилини, одна година тридцять три хвилини... (Радісно) Ось тепер я стала дорослішою ще на одну годину й тридцять три хвилини! Чудово?!

Павлик. Може, і так. Але поясни мені, Аню, чому це ти так поспішаєш стати дорослішою?

Аня. Як, чому? Хіба ти не знаєш, що як тільки я подорослішаю, я зможу зробити для Бога щось корисне.

Павлик. А-а, ось у чому річ!

Аня. Ну, звичайно! (Зітхає.) От тільки час іде повільно, та й росту я не дуже швидко... Ох!..

Павлик. Не сумуй, Аню. Я знаю, як тобі допомогти.

Аня (радісно). Справді?! Я так і знала, що вже винайшли пігулки: вип'єш їх — і відразу стаєш дорослою! Швидше скажи мені, як вони називаються?

Павлик. Ні, Аню, таких пігулок не буває. І це добре, інакше багато того, чим ми могли б послужити Богові, залишалося б невиконаним.

Аня. Ти хочеш сказати, що діти можуть служити Богові?

Павлик. Звичайно, можуть. Бог хоче, щоб діти служили Йому.

Аня. Ми маленькі, яка від нас користь?

Павлик. Хіба ти забула історію про маленького хлопчика на ім'я Давид?

Аня. Давид? Я щось пригадую...

Павлик. У Біблії написано, як він переміг велетня Голіата, з яким ніхто з дорослих не наспілювався вступати у двобій.

Аня. Так-так, я пригадую! Давид не покладався на свої сили, але він вірив Богові, тому вирішив вийти на поєдинок із Голіатом...

Павлик. І переміг! Цією перемогою він послужив Богові та своєму народові! А ти говориш, Аню, що від маленьких немає ніякої користі!

Аня. Павлику, дякую тобі, я зрозуміла, що неважливо, скільки нам років. Важливо, наскільки сильно ми любимо Господа та довіряємо Йому. Кожна дитина й дорослий може служити Богові.

Павлик. Ти все правильно зрозуміла, Аню!

Аня. Я піду і ... і буду всім розповідати про Ісуса. Як ти думаєш, це буде служіння?

Павлик. Звичайно. І я вірю, що Господь приведе багато людей у Своє Царство через це важливе служіння! До побачення, Аню! (Аня йде). Хлопчики та дівчатка, а ви розповідаєте про Ісуса іншим людям?

6. Гра «Нагодувати ослика»

Необхідно підготувати: два пластикові пакети (зеленого та червоного кольору) і комплект карток, на яких потрібно написати добрі та погані вчинки, що можуть робити діти. На ватмані намалюйте ослика або принесіть м'яку іграшку.

Наприклад:

- прославляти Бога;
- ходити в церкву;
- читати дитячу Біблію;
- розповідати про Ісуса людям;
- допомагати рідним;
- молитися;
- доглядати за домашніми тваринами;
- щодня робити гімнастику;
- мити посуд;
- ходити в магазин;
- слухатися батьків;
- старанно навчатися;
- доводити свою правоту за допомогою кулаків;
- ходити неохайним;
- лінуватися щодня чистити зуби;
- просторікувати старшим;
- ніколи нікому не поступатися місцем;
- сваритися з друзями;
- не виконувати домашнього завдання;
- говорити неправду.

Поясніть дітям, що ослик «їсть» лише добрі справи. Їх потрібно класти в пакет зеленого кольору. Те, чим ослика годувати не можна, потрібно покласти в червоний пакет. Гравці по черзі підходять до столу, де текстом донизу лежать картки, вибирають одну картку, уголос зачитують текст і кладуть картку в один із пакетів. Гра закінчується, коли всі картки розкладені по пакетах.

Покажіть дітям пакет з «кормом». Як багато доброго вони можуть робити! Адже це саме те, чого чекає від них Бог. Після цього поговоріть про червоний пакет, який не є порожнім. Запитайте учнів, чи хочуть вони, щоб їхні серця нагадували червоний пакет (якого навіть ослик «не їсть»). А зелений? Чому?

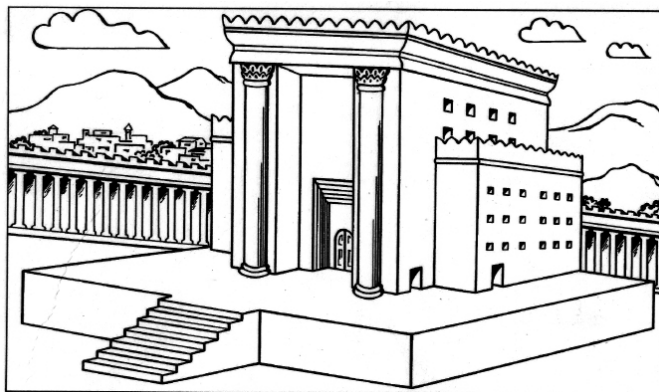
7. Пазли «Єрусалимський храм»

Обладнання: зображення храму (мал. 2) — 2 шт. (скопіювати із збільшенням до бажаного розміру).

Один малюнок наклейте на картон і розфарбуйте. Другий розріжте на частини. Запропонуйте дітям разом зібрати цілісну картинку з цих частин. Після закінчення роботи скажіть, що храм в Єрусалимі також будувало багато людей.

8. Молитва

У молитві попросіть Бога, щоб Він допоміг учням із кожним днем усе більше і більше пізнавати Його та служити Йому.

Мал. 2

ЄВАНГЕЛІЄ — ДОРОГОВКАЗ ДО ДОСКОНАЛОГО ЖИТТЯ

Урок для 6 класу

Автор Олена Коваль — старший учитель основ християнської етики Тернопільської ЗОШ І–ІІІ ст. № 28

*Ісусе милий! Я тебе благаю:
Прийди до мене — щирим серцем прошу.
Будь світлом ясним у моєму серці —
І світло це хай людям я приношу.*

Мета: навчити учнів, що Євангелія є тим дороговказом, який указує на Ісуса Христа; довести, що Ісус Христос є світлом у духовній темряві й показує правильний напрямок у житті; виховувати в учнів бажання брати приклад з Ісуса Христа, робити добрі діла й таким чином бути світлом для інших.

Біблійна основа: створення світла (Бут. 1:2-5); притча про свічку і свічник (Мт. 5:14-16; Мк. 4:21; Лк. 1:79; 8:16; 11:33).

Ключовий вірш: «Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мт. 5:16).

Допоміжні вірші: «Я навчу тебе, — каже Господь, — і вкажу тобі дорогу, якою ти маєш ходити» (Пс. 32:8); «Щоб світити всім тим, хто перебуває в темряві... щоб спрямувати наші ноги на дорогу миру!» (Лк. 1:79).

Обладнання уроку: Біблії на кожну парту або Нові Завіти для кожного учня, свічка, сірники, прозора склянка, картонні та паперові заготовки для аплікації, фломастери, олівці, ножиці, клей (для кожного учня), кольорові ілюстрації.

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина

Християнське привітання. Мотивація до молитви. Молитва.

II. Актуалізація опорних знань

III. Виклад нового матеріалу

1. Розповідь учителя

Учитель. Понад 4000 років тому на горах та підвищеннях розпалювали вогнища, щоб їх було видно рибальським човнам і торговим суднам: уночі від них випромінювалося світло полум'я, а вдень виднівся стовп диму. Згодом почали будувати кам'яні вежі. На вершині такої вежі постійно підтримували вогонь. Потім ці споруди вдосконалили, і їх почали називати маяками.

До 1307 р. в Єгипті проіснував Олександрійський маяк. Будівництво його розпочалося приблизно 260 року до Р. Х. і тривало 20 років. Це була вежа заввишки 120 м зі складною системою дзеркал і технічними пристроями (одне з семи чудес світу). Цей маяк більше ніж 1000 років указував шлях морякам, які прямували в Олександрію. На превеликий жаль, він був зруйнований землетрусом.

А найдавнішим маяком, який існує й досі, є збудований ще за часів Римської імперії маяк поблизу м. Ла-Корунья в Іспанії.

Це невеличкий екскурс у історію появи маяків. Як бачимо, світло маяка було й залишається дороговказом кораблям, щоб вони могли потрапити в тиху гавань, до пристані.

Із перших рядків Старого Завіту дізнаємося, що на початку була темрява. Але Бог мав чудовий задум: створити людей і помістити їх у прекрасний світ. І перше, що Він зробив, ні, сказав: «Хай станеться світло!» (Бут. 1:3). І з'явилося світло. «Бог відділив світло від темряви. І назвав світло: «День», а темряву назвав: «Ніч» (Бут. 1:4-5). Темрява не була тим середовищем, куди Бог хотів помістити людину. Тому й з'явилося світло, а темрява одразу ж розсіялась, втекла — стала ніччю. Господь

Олександрійський маяк

Маяк у місті Ла-Корунья

створив світло, день, щоб у цю частину доби людина могла працювати, творити тощо.

Але є ще темрява духовна. Читаючи Святе Письмо, неодноразово зустрічаємо запевнення, що люди, які не вірять у Бога, живуть у темряві. «Слово в Бога було споконвіку... І життя було в Нім, а життя було світлом людей. А Світло у темряві світить і темрява не обгорнула Його» (Ів.1:2-5). Далі з контексту дізнаємося, що тим Світлом був і є Син Божий — Ісус Христос. А ось і Його слова: «Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, — і світить воно всім у домі» (Мт. 5:14-15). «Чи світильника приносять на те, щоб поставити його під посудину, чи може під ліжко? А не щоб поставити на свічнику?» (Мк. 4:21).

Поміркуймо, чи можуть ці слова стосуватись Ісуса Христа? Так! Вони стосуються в першу чергу саме Його, бо Він був і залишається світлом. Тим Світлом, про яке пише апостол Іван; тим Світлом, що світило і світить із вершини гори; світлом маяка, що пронизує темряву й указує шлях; світлом, що є дороговказом для тих, хто не знає, у якому напрямі рухатись. Як неможливо сховати світло міста, що стоїть на вершині гори, так і неможливо сховати світло Ісуса Христа, що світить через тисячоліття всім людям з усіх народів. Та й, зрештою, Сам Ісус Христос сказав: «Я — Світло для світу».

Коли людина усвідомлює, що гріховне життя є духовною темрявою, щиро розкаюється й просить у Бога прощення за свої гріхи, то Господь прощає. Така людина стає християнином. Тоді світло Ісуса Христа починає сяяти в душі й житті такої людини. Інші люди можуть побачити це світло. Виникає запитання: як саме? Дивлячись на вчинки й життя такої людини.

2. Дослід «Не став свічку під посудину»

Необхідні матеріали: невеличка свічка, сірники, прозора склянка.

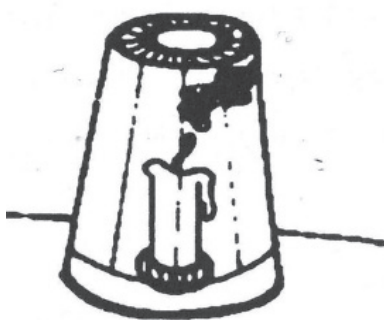
Учитель пропонує всім розгорнути Нові Завіти й знайти текст — Мт. 5:14-15.

Вибирає двох учнів за бажанням. Перший зачитує текст, другий — проводить дослід, а вчитель коментує.

Другий учень запалює свічку і ставить її на підвищення або на перекинуту догори дном склянку.

Учитель. Подивіться на свічку. Вона горить, світить і гріє, але сама згорає. Коли Ісус приходить у життя людини, то в її серці, подібно полум'ю нашої свічки, загоряється світло. Вона здатна любити Бога, людей, робити добро іншим, жертвувати собою, тобто горіти.

А що ж станеться зі свічкою, якщо сховати її під склянку?

Мал. 1

Другий учень знімає запалену свічку з підвищення, ставить її на стіл й накриває прозорою склянкою. Через кілька секунд свічка згасає.

Учитель. Що сталося зі свічкою?

Учні. Вона погасла! Згасла, але не згоріла (мал.1).

Учитель. Християнин може й не робити добрих учинків, не виявляти любові до інших, але тоді світло Христове в ньому згасне. І, звичайно, він не виконає Божої волі щодо свого життя, нікому не принесе користі.

Перший учень читає Мт. 5:16: «Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла та прославляли вашого Отця, Який на небі». Відтак обидва учні, які брали участь у досліді, сідають на місця.

Учитель. Ісус Христос наче підбиває підсумок, пов'язуючи світло з добрими ділами, бо лише добрі вчинки притягують людей, і вони починають тягнутися до тих, хто робить добро. Бачачи таке світло в християнах, люди звертають свій погляд далі — на Христа. Починають більше довіряти Йому, вірити в Нього й самі, зрештою, стають християнами.

3. Вивчення ключового вірша

Учитель запалює свічку, дає її одному з учнів. Той говорить два або три слова ключового вірша, передає свічку іншому учневі, який каже наступні слова, і так доти, поки учні вивчать увесь ключовий вірш уроку.

Учитель. Священик Захарій сказав про мету приходу Ісуса Христа на землю так: «Щоб просвітити сидячих в темряві... щоб спрямувати ноги наші на дорогу миру» (Лк. 1:79). Із цих слів бачимо, що Ісус є світлом, а Слово Боже є дороговказом, що направляє на правильну дорогу. Інший вірш Святого Письма підтверджує це: «Я навчу тебе, — каже Господь, — і вкажу тобі дорогу, якою ти маєш ходити; даватиму тобі поради, і око Моє над тобою» (Пс. 32:8).

Окрім справжніх маяків, раніше існували й фальшиві. Вони були збудовані так, щоб заманити корабель на міліну та рифи, а потім пограбувати. Такий маяк у XVII ст. збудував естонський барон із міста Таллінна. Цей маяк заманював судно на міліну, а коли воно потрапляло в пастку, з'являлися слуги барона-розбійника й грабували його. У сучасному світі запалено багато фальшивих маяків. Коли ми не будемо знати Слова Божого, Євангелія, не матимемо приклада Ісуса Христа перед собою, то не будемо мати дороговказу й світла. Тоді опинимось у темряві й ніколи не досягнемо заповітної цілі, а нею є досконале життя з Ісусом Христом тут на землі, а потім і у вічності.

Що може стати для нас фальшивим дороговказом і неправдивим світлом? Наприклад, сучасна реклама цигарок, пива, алкоголю. Цю рекламу не раз бачимо в інтернеті, на телебаченні, на вулиці, у магазинах. Може скластися враження, що оскільки її так багато й вона така приваблива, яскрава, то, можливо, це саме те, що й потрібно в житті. Але коли читаємо Слово Боже, то знаходимо таку заповідь: «Не вбивай!» Людина не повинна руйнувати своє здоров'я, не повинна повільно вбивати себе тютюном, алкоголем, чи наркотиками. Євангеліє попереджає, що людина не повинна бути рабом будь-якої шкідливої звички.

Ще неправдивим дороговказом і фальшивим світлом можуть стати ті друзі, які не вірять у Бога й чинять гріх. Тому не слід брати з них приклад, а слід дивитись на справжній маяк — Ісуса Христа. Він ніколи не заведе наш корабель на міліну.

IV. Закріплення знань

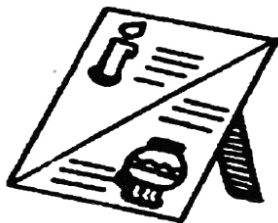
1. Про що повідомляє Святе Письмо з перших рядків? *(Про те, як Бог творив світ і найперше створив світло.)*
2. На кого вказує Слово Боже, Євангеліє? *(На Сина Божого Ісуса Христа.)*
3. Перекажи притчу про свічку і свічник.
4. Поясни, як ти її розумієш.
5. Розкажи ключовий вірш уроку.
6. Поясни ключовий вірш.
7. Що таке духовна темрява? *(Це коли людина чинить так, як вона вважає за потрібне, або так, як їй вигідно, не зв'язуючи свої вчинки з Божими заповідями і принципами.)*
8. Що може світити в духовній темряві? *(Учинки, життя Ісуса Христа, а також і Його послідовників.)*
9. Що Ісус Христос говорив Сам про Себе? *(«Я Світло для світу».)*
10. До чого закликає Ісус Христос Своїх послідовників? *(Бути світлом для інших, робити добрі діла.)*

V. Підсумок уроку

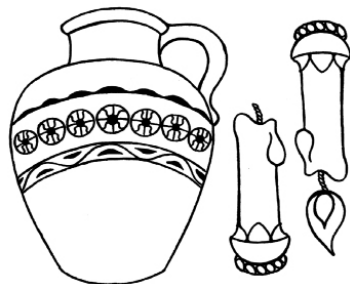
Маючи Євангелію як дороговказ і світло Ісуса Христа, людина ніколи не блукатиме в темряві, а йтиме правильною дорогою в правильному напрямку. У цьому їй допомагатиме Господь. Така людина стає світлом (прикладом) для інших, може їх вести за собою, і вони досягнуть цілі — досконалого життя, життя з Богом тут на землі, а потім і у вічності.

VI. Оцінювання учнів

Саморобка-пам'ятка або аплікація. Учитель роздає учням заготовки, пояснює їй показує послідовність роботи. Учні починають робити на уроці, а завершують удома як домашнє завдання (мал. 2, 3).

Мал. 2

Мал. 3

Інструкція з виготовлення

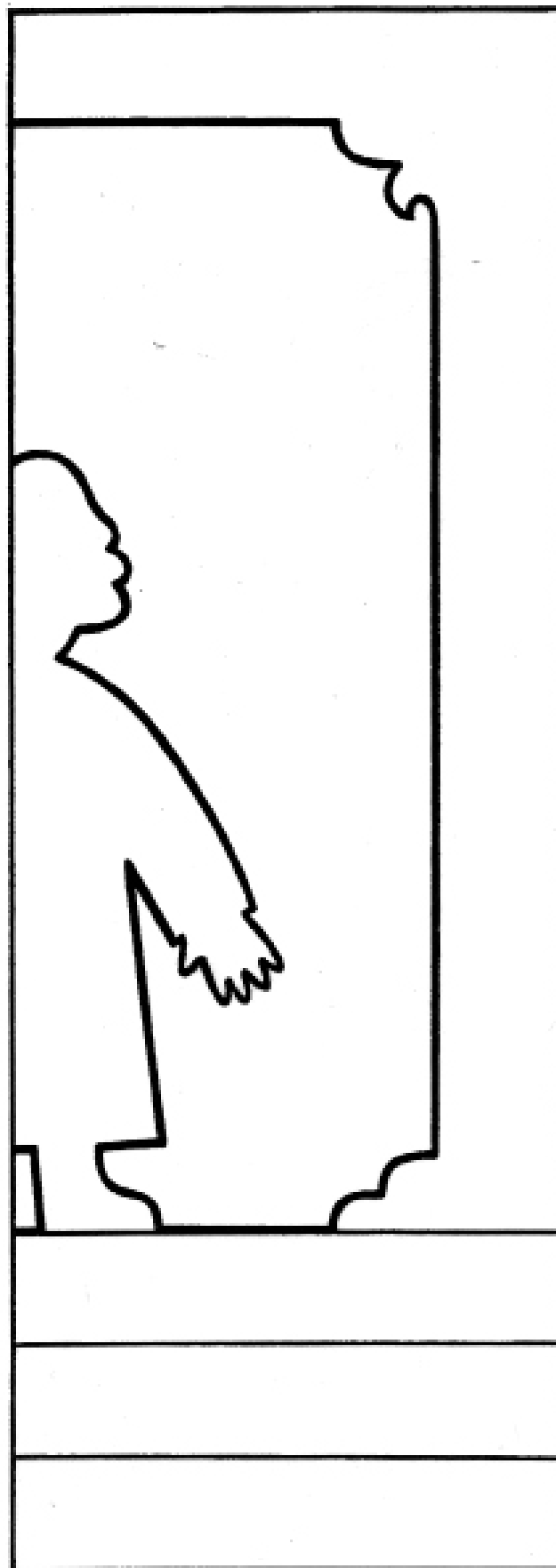
1. Розфарбувати, а потім вирізати глечик і свічки.
2. Тло краще розділити по діагоналі або хвилястою лінією: одну половину зробити світлою, а другу — темною.
3. У верхній лівий кут приклеїти запалену свічку, а в нижній правий кут — погаслу свічку і глечик. Глечик слід приклеїти за дно так, щоб його було легко «піднімати» (перевертати).
4. До зворотного боку слід приклеїти ніжку (підставку) з картону.
5. На саморобці (аплікації) слід написати ключовий вірш — Мт. 5:16.

VII. Домашнє завдання

Прочитати й опрацювати біблійні джерела: Бут. 1:3-5; Ів. 1:2-5; Мт. 5:14-16; Мк. 4:21; Лк. 1:79, 8:16, 11:33.
Вивчити напам'ять ключовий вірш.
Зробити саморобку або аплікацію.

VIII. Молитва

IX. Християнське прощання або благословення учнів

Шаблон до уроку
«Наслідування Ісуса Христа», с. 25.

«ВИННИЙ!» ЧИ «НЕЗАСУДЖЕНИЙ»

Урок для старшокласників

Автор Людмила Соловйова,
м. Дальнегорськ, Приморський край, Росія

Мета: пояснити учням, що метою земного життя Ісуса та Його смерті було наше відкуплення, що кожна людина винна в гріху невір'я перед Богом, і що Бог не може залишити гріх без покарання; навчати досліджувати Слово Боже, аналізувати твори мистецтва.

Біблійна основа: Мт. 27:29-50; Мк. 15:15-37; Лк. 23:26-49; Ів. 5:24; 19:16-29.

Ключовий вірш: «Він умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина, Він упокорив Себе, бувши слухняний аж до смерті, і то смерті хресної» (Флп. 2:7-8).

Обладнання: Євангелії для кожного учня, репродукції картин на євангельський сюжет «Несення хреста» (на вибір учителя), відеозапис промови Симона Кириинеянина (попередньо проводиться зйомка людини, зодягненої відповідно до тієї епохи).

Міжпредметні зв'язки: література, історія мистецтва.

ХІД УРОКУ

І. Організаційний момент

Християнське вітання

Учитель звертає увагу учнів на записану на дошці тему уроку й запитує, кого можуть стосуватися ці протилежні за змістом характеристики. Учні висловлюють свої припущення. Учитель повідомляє, що в ході уроку це буде з'ясовано.

Актуалізація опорних знань: фронтальне опитування учнів.

Вставити замість пропусків слова.

1. ... Бог відокремлений від будь-якої неправди та гріха.
2. Бог карає гріх, тому що Він ...
3. Спасенні ви благодаттю через ..., а це не від вас, то — ... Божий.
4. Так-бо Бог ... світ, що ... Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто ... в Нього, не загинув, але мав життя ...
Полюбив, вірує, святий, вічне, віру, дар, дав, справедливий.

Учитель. Сьогодні я розповім вам про останній день земного життя Ісуса. А допоможе мені один із учасників подій того дня.

Ісус прийшов у Єрусалим разом зі Своїми учнями, щоб святкувати Пасху — останню в Його земному житті. Тисячі людей також ішли в Єрусалим, як євреї робили це вже сотні років. Хтось вів на мотузку своїх жертвних тварин, а хтось мав намір купити їх просто в храмі. Вони не знали, що їм уже не вдасться цього зробити, тому що Ісус, прийшовши в Єрусалим, зайшов на територію храму й вигнав усіх продавців, а столи міняйлів поперевертав. Він сказав їм: «Написано: „Дім Мій — дім молитви“, а ви з нього зробили „печеру розбійників“» (Лк. 19:46).

Можливо, Він пригадав Свої перші відвідини храму, коли Йому було 12 років. Відтоді минуло 20 років. Він приходив сюди щороку й тепер виявляв ревність, тобто старанність щодо чистоти храму, щоб тут насправді перебував Бог, а не йшла жвава торгівля заради наживи.

Він знав, що за кілька днів Він Сам стане пасхальним Агнцем, приведеним на заколення за гріхи Свого народу. Земний шлях Ісуса наближався до кінця.

Через кілька днів Ісуса арештували, привели до первосвященника для суду перед релігійною владою. Там Його запитали: «Чи Ти Христос, Син Благословенного?» Слова Ісуса про те, що Він — Христос, Син Божий, завжди викликали протест із боку юдейських вождів. Первосвященик поставив це запитання, сподіваючись, що Ісус підтвердить це, відтак Його можна буде офіційно звинуватити в богозневазі. Ісус відповів: «Ти сказав... А навіть повім вам: відтепер ви побачите Людського Сина, що сидітиме праворуч сили Божої, і на хмарах небесних приходитиме!» (Мт. 26:64).

Після релігійного суду Його повели на суд світської влади до римського прокуратора Пилата. Пилат був здивований мовчанкою Ісуса. Він не пригадував жодного підсудного, який би затято не заперечував своєї провини. Але в Ісусі Пилат не бачив нічого, гідного смерті, і готовий був, за звичаєм відпустити заради свята одного в'язня на прохання підданих, відпустити саме Ісуса. Пилат припускав, що народ попросить відпустити саме Ісуса, адже кілька днів тому при Його в'їзді в Єрусалим люди зустрічали Його з торжеством.

Пилат хотів, збичувавши, відпустити Ісуса. Але народ від керівництвом релігійних вождів почав волати: «Розіпни, розіпни Його!»

Серця людей із часів Адама залишалися злими й повними гріха. Ті, хто перебував в Єрусалимі, хто сподівався на визволення своєї землі від римського рабства і бачив своїм царем Чудотворця Ісуса, розчарувалися в Ньому. Не впізнали вони в Ньому й обіцяного Богом Месією.

Людська сутність не змінилася з давніх часів. Як і раніше кожен народжується з насінням гріха в серці, і з часом ми незмінно зрощуємо це насіння, гріх стає для нас звичним, стає способом життя. І непомітно він спотворює і людину, і суспільство.

Піддавшись воланню натовпу, Пилат виносить вирок.

Розп'яття було найжорстокішою і найстрашнішою карою, яку застосовували до рабів і злісних бандитів. Остаточною ганьбою для засудженого було нести свій хрест. Коли народ бачив засудженого, який несе хрест, усі розуміли, що це або злісний непокірний раб, або безжалісний убивця. Тоді вони переповнювалися злобою й ненавистю до засудженого й люто вимагали якнайшвидше стратити його.

І ось тепер до таких засуджених долучили Ісуса. Важко уявити, що Месія — Христос — узагалі мав померти, але що Він повинен умерти на хресті — це було парадоксально.

Ієронім Босх. Несення хреста.

Усі бачили, як змучений після безсонної ночі й бичування Ісус упав на землю під тягарем хреста.

Учитель демонструє репродукцію картини Ієроніма Босха «Несення хреста».

Ієронім Босх на своїй картині «Несення хреста» зобразив, як під дією гріха «усе людство атрофується, усе тваринне гіпертрофується. У карикатурній манері художник множить низькі лоби, товсті губи, гачкуваті дзьоби, перебиті носи, подвійні та потріпні підборіддя. Тим самим він створює майже клінічні образи глупоти, іпохондрії, жорстокості, боягузтва, ідіотизму, кретинізму тощо. Тваринна сутність у наявності», — писав критик Фьєран. Босх у потворній, гротескній формі показав, як гріх спотворює людину, яка на початку була створена прекрасною за образом і подобою Божою. Викривальна спрямованість картини здійснює потужний вплив на глядача.

Учитель пропонує учням прочитати біблійні тексти: Мт. 27:32, Мк. 15:21, Лк. 23:26 і дає завдання: прослухавши промову Симона, визначити, які факти і з якого Євангелія дають нам інформацію про цього чоловіка. Вмикає відеозапис.

Симон Киринаянин. Вітаю вас. Мене звати Симон. Я родом із міста Кириная, що в Північній Африці. Але вже кілька років я і мої сини Олександр і Руф живемо в Єрусалимі. Я особисто не був знайомий з Ісусом, але часто чув розповіді, що Він зціляв хворих людей, повертав зір сліпим, Він навіть воскрешав мертвих людей. І цей Ісус проголошував, що Він — Син Божий, Месія, і що Його послав на землю Бог Отець, який понад усе бажає зцілити від гріха й воскресити наші душі для вічного блаженного життя. За Ісусом ходило багато людей. Але юдейські начальники ненавиділи Його через заздрощі.

Я іноді думав: добре було б побачити Ісуса, познайомитися з Ним і дізнатися, чи дійсно Він Син Божий, як Він говорив. Але щоденні справи й турботи ніяк не давали мені змоги

прийти до Нього, хоча неодноразово Він бував дуже близько, у Єрусалимі.

Цими пасхальними днями у місті було повно народу. Сотні євреїв приходять сюди святкувати Пасху. Вони згадують, як Бог вивів їхніх предків з єгипетського рабства.

З раннього ранку я був на полі й тепер повертався додому. Раптом я побачив, що з преторії вийшла процесія, яка складалася з римських солдатів та юдейських начальників. На моєму шляху стало людно. Ті, хто стояв ближче до дороги, вигукували: «Розіпни Його!» Інші ж плакали й повторювали ім'я «Ісус». Я зрозумів, що це ведуть арештованого. Хто ж це? Мабуть, якийсь розбійник. Поки я роздумував, процесія наблизилась, і я побачив, що Арештований несе на Собі велику дерев'яну перекладину хреста. Ось Він порівнявся з тим місцем, де я стояв, і раптом, не витримавши тягара ноші, упав. Я побачив, який Він побитий і змучений. На Його голові був терновий вінок, по обличчю стікала кров, і одяг Його був просякнутий кров'ю. Недивно, що такий змучений чоловік не міг далі рухатися.

Натовп, що стояв уздовж дороги, весь час хвилювався й перебував у постійному русі, цим рухом мене виштовхнуло просто на край дороги. І тут мене помітив один із римських воїнів.

Цієї ж миті відбулося щось зовсім неочікуване для мене — римський солдат підбіг, грубо схопив мене за плече, виштовхнув на дорогу й звелів нести хрест засудженого! Тоді ж від узбіччя дороги почувся голосний жіночий плач. Цей Чоловік обернувся і сказав: «Дочки єрусалимські, не ридайте за Мною, — за собою ридайте й за дітьми своїми!» (Лк. 23:28). І раптом я зрозумів, хто Цей, засуджений до страти! Це був Ісус! Це був Той, Кого я хотів побачити й науку якого почути!

Я хотів допомогти Ісусові піднятися, але воїн заборонив. Тоді я нахилився, узявся за перекладину хреста, поклав її на плечі й рушив по дорозі до місця, яке називалося Голгофа.

Учитель. Діти, ще раз перегляньте біблійні тексти і скажіть, факти з яких Євангелій використані у розповіді Симона. (Відповіді учнів.)

Учитель. На Голгофі Ісуса прибили до перекладини й підняли хрест. Воїни ділили Його одяг, кидаючи жереб, і, сидячи, стерегли Його там. Ісус «умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина, Він упокорив Себе, бувши слухняний аж до смерті, і то смерті хресної» (Флп. 2:7-8).

Жорстоке гріхове серце не могло розпізнати в розп'ятому Ісусі Сина Божого, Месію, що прийшов для нашого спасіння. Це були невимовно важкі години Його страти. На хресті була прибита дощечка з написом грецькою, латинською та єврейською мовами: «Це Ісус, Цар Юдейський». Я думаю, що жоден із присутніх навіть не здогадувався, що ці слова, написані для того, щоб принизити євреїв, — мовляв, ось чого варті ваші царі, — вказували на те, що це і є Цар, піднесений Богом на престол Його милосердя до нас — хрест. Якби не хрест Ісуса, то доля грішної людини була б украй трагічною. З пробитих цвяхами рук і ніг Ісуса стікала на землю кров, яка проливалась за багатьох на відпущення гріхів.

Ісус молився за тих людей, які прибивали Його руки й ноги, які насміхалися біля підніжжя хреста. Він промовив: «Отче, прости їм, бо не знають, що чинять».

Праворуч і ліворуч від Ісуса були розіп'яті два розбійники (Лк. 23:33, 39-43). Можливо, вони, також страждаючи, чули цю молитву Ісуса. Один із них злословив Ісуса. А другий очима віри побачив, що Ісус — це Месія, і промовив: «Ми справедли-во засуджені, і належну заплату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив. — І сказав до Ісуса: «Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє!» І промовив до нього Ісус: «Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю!» Святе Письмо стверджує: «Поправді, поправді кажу вам: Хто слухає слова Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, — життя вічне той має, і на суд не приходять, але перейшов він від смерти в життя» (Ів. 5:24).

Таким чином, хто уникнув Божого суду завдяки сповіданню своїх гріхів і вірі в замісну смерть Ісуса Христа? — Один із розбійників.

Божа справедливість вимагає заплати за непослух, але все покарання взяв на Себе Ісус Христос.

Опівдні землю огорнула темрява. Бог — Всевишній Творець неба і землі, Володар і Серцезнавець усіх царів земних, безмежно люблячий Отець оголосив винним Свого Однородженого Сина Ісуса. Тут, біля хреста, ми бачимо невимовне безчестя і весь жах того, як всі гріхи людей, за яких Він умирав, обрушились на Нього. У ці останні хвилини Він був винним, Він став уособленням гріха — нашого з вами гріха.

На той момент не було на землі людини, більш грішної, ніж Ісус. Його тримали на хресті наші буденні гріхи, які ми пле-каємо в серці і з якими не поспішаємо розлучатися: неправда, заздрість, жадібність, непослух, лінь, необов'язковість, не-акуратність, злість, лайка...

Таким чином, кого стосується характеристика «Вин-ний!», винесена в назву уроку? — Цей вирок Бог Отець виніс Своему Сину, оскільки на Нього були покладені гріхи всього світу.

Учитель демонструє репродукцію картини Андрія Вистропова «Несення хреста».

Андрій Вистропов. Несення хреста.

Бесіда з класом

1. Які об'єкти на полотні звичні для вас?
2. Чи є на картині неочікувані об'єкти? Чому ви так думаєте?
3. Як люди на картині реагують на присутність Ісуса Христа? Хто побачив Бога?
4. Які почуття заволоділи дитиною? Чому? Як художник це показав?
5. Чому художник помістив образ Ісуса Христа в наш час?
6. Що спільне в полотнах А. Вистропова та І. Босха? (*Відсут-ність фігури Симона.*)

Наш сучасник, художник Андрій Вистропов, переніс образ Ісуса, що несе Свій хрест, на вулицю сучасного міста. Христос іде з опущеною головою серед багатьох перехо-жих. Кожний зайнятий своїми проблемами й усім байдуже до Спасителя. І не знаходиться на наших вулицях Симона Кириинеянина, який би підставив своє плече під важку пере-кладину хреста. Лише дитина, що тримається за руку мами, яка нестримно рухається вперед, озирнулася на Спасителя й забула, що парасольку потрібно тримати над головою. Ху-дожник намагається донести до нас істину, що сьогодні люд-ство потребує Христа, але вперто не бажає цього визнати.

Підсумок уроку

Учитель. «Звершилось!» (Ів. 19:30) — останнє слово, ви-мовлене Ісусом на хресті. Засуджений умер. Тепер солдати могли повертатися у свої казарми; священики й натовп могли вітати одне одного, що їхня помста здійснилася; мати Ісуса, жінки, учні повинні тепер жити у світі, де більше немає їхнього Господа.

Але все царство темряви тремтіло й хиталось до самої основи! Праця Ісуса була завершена. Душа Ісуса повернулась у присутність Свого Небесного Отця. Він прославив Бога на землі, завершив справу, яку доручив Йому Отець і яку Він добровільно погодився виконати, і третього дня воскрес із мертвих.

Хрест відкриває нам серце Бога — Сам Бог умирає, щоб Його творіння могло жити вічно.

Чи прагнеш ти вічного? Чи просив в Ісуса прощення за свої гріхи? Чи простив Він тебе? Чи змінилося твоє серце? Чи потребує воно Бога?

Ісус прожив Своє життя, у всьому ототожнюючи Себе з людьми, відмо-вившись від Божественної переваги. Повторимо ключовий вірш уроку: «Він умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і по-добою ставши, як людина, Він упокорив Себе, бувши слухняний аж до смерті, і то смерті хресної» (Флп. 2:7-8).

Учитель. Діти, запишіть у зошитах початок речення і завершіть його.

Головне, що я зрозумів (зрозуміла) сьогодні, — це...

Домашнє завдання

1. Вивчити напам'ять ключовий вірш уроку.
2. Знайти інформацію, які ще худож-ники писали картини на сюжет «Несен-ня хреста». Приготувати презентацію однієї з них.

МОРАЛЬНІ ОСНОВИ МОНОТЕЇСТИЧНИХ РЕЛІГІЙ СВІТУ

Урок для 11 класу

Автор Ольга Прокопович, м. Рівне

Мета: ознайомити учнів з моральними основами християнства, юдаїзму та ісламу; продовжувати розвивати вміння учнів аналізувати, порівнювати та узагальнювати факти, які розглядаються під час уроку; сприяти духовному та моральному вихованню учнів та формуванню в них християнського світогляду.

Обладнання: Біблія, порівняльна таблиця (кожному учневі).

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

*Бо під небом нема іншого Ймення (крім Ісуса),
даного людям, що ним би спастися ми мали.
Дії 4:12*

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Вітання; налагодження контакту з класом.

Учитель. Уроки християнської етики, як правило, завершують робочий день учнів. Щоб покращити самопочуття, функціонування різних систем організму, активізувати роботу мозку, — зробимо масаж рефлексних зон кистей рук. Натискайте сильно, але безболісно. Отже, вправа «Масаж»:

- масажуйте кінчики пальців (крім великого) правої і лівої руки — покращиться дихання;
- масажуйте виїмку між великим і вказівними пальцями обох рук — активізується зона бронхів;
- натискайте на точки між усіма іншими пальцями рук — мобілізуються імунні сили організму;
- розтирайте подушечки великих пальців — почне активніше працювати мозок;
- масажуйте по довжині пальці іншої руки — покращиться концентрація уваги, зменшиться нервозність та роздратування;
- потріть ребром долоні однієї руки об долоню іншої — стабілізується кровообіг.

Наскільки ефективна ця вправа, ми згодом переконаємось.

II. Актуалізація опорних знань учнів

Учитель. Пригадаємо деякі поняття, визначення, терміни, що потрібні буде нам на уроці. І зробимо це у формі вправи «Складанка».

Вибираючи перші склади наведених слів, складіть слово та дайте йому пояснення.

1. Молоко, ральмопс (мораль; від лат. MORES — звичай; система поглядів і уявлень, норм і оцінок, що регулюють поведінку людей).
2. Замок, кондиціонер (закон).
3. Дерево, камінь, лог (декалог).
4. Редут, лілія, гігант, якір (релігія).
5. Осмій, нотаріус, ванілін (основа).

6. Сімдесят, явір (сім'я).

7. Сусло, пільга, створіння (суспільство).

8. Модель, нокаут, тераса, ізм (монотеїзм — віра в єдиного Бога).

III. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Оскільки етика — це наука, що вивчає мораль, тобто вивчає сукупність моральних норм і правил поведінки певних соціальних груп, то ми повинні відповісти на деякі питання. Зокрема:

- хто має право формувати цю систему поглядів і уявлень, норм і оцінок?
- хто має право регулювати поведінку людей?
- якщо основоположником моралі є Бог, то ми повинні знати, який Він, щоб зрозуміти, що Бог вимагає від людей?

На ці та інші запитання спробуємо знайти відповіді на уроці.

IV. Повідомлення теми і мети уроку

V. Сприйняття матеріалу

1. Учитель. Монотеїстичних релігій у світі всього три: християнство, юдаїзм та іслам. Заслухаємо зараз коротку історичну довідку про кожну з них, яку підготували для вас ваші однокласники.

2. Історична довідка (виступи учнів)

А. Християнство

Уперше послідовників Ісуса Христа було названо християнами в Антіохії близько 43 р. (Дії 11:26). Християнство започаткували дванадцять Христових апостолів. Зараз у світі близько 2,2 млрд християн.

Християнство, на відміну від інших релігій світу, є релігією любові, у якій Ісус Христос — Син Божий і одночасно Син Людський — став досконалою Жертвою викуплення людей від їхніх гріхів, став Спасителем світу (Ів. 3:16).

З погляду філософії, християнство належить до ідеалістичних систем, де первинним є дух, а матерія — вторинна.

Головною ознакою християнської філософії є теїзм, який навчає, що Бог є абсолютний вічний Дух, який створив світ і все, що в ньому; постійно піклується про світ і про кожну людину.

Бог встановив закони, за якими живе й рухається світ і людина в ньому. Від початку люди (Адам і Єва) отримали від Бога певні права й обов'язки та відповідальність перед Ним за те, як вони скористаються своїми можливостями. Життя з Богом в Еденському саду було щасливим, але недовгим: люди не послухались — і втратили стосунки з Богом. Через людей у світ ввійшов гріх. Щоб допомогти людині повернутися до втраченого щастя, Бог у різні історичні моменти дає відповідні поради (правила, закони, заповіді), які вмістились

у Декалозі — 10 заповідях. З приходом у світ Ісуса Христа заповідей стало 2: щиро любити Бога і любити ближнього свого. Той, хто любить по-справжньому, ніколи не вчинить погано в очах Господніх чи щось шкідливе іншим людям. Після смерті Ісуса Христа і Його воскресіння люди отримали доступ до Бога тільки через віру в те, що Ісус Христос — Син Божий і особистий Спаситель людини.

Таким чином, основою морального життя християн є розуміння того, що людина, створена на образ і подобу Божу, прямує до щасливого життя з Богом на основі Заповідей Божих та Христових блаженств, які й формують її світогляд. **«Створив Ти мене, Господи, для себе, але неспокійне моє серце, доки не спочине у Тобі» (Блаженний Августин).**

Б. Юдаїзм

Юдаїзм — це об'явлена релігія, тобто релігія надприродного походження, яка властива ізраїльському народові. Ізраїльський народ в різні часи називався по-різному:

- євреї (тобто «прихідьки» або «прихідьки з іншої країни») — так ізраїльтян називали поганські народи;
- юдеї — так поганські народи почали називати народ Юдейського царства після переселення у Вавилон, бо Ізраїльського царства уже не було, а плем'я Юди мало чисельну перевагу над іншими племенами. В Новому Завіті юдеї — це майже завжди противники Христа.

Точний час виникнення юдаїзму як релігії невідомий, але за часів Авраама та Мойсея було вже відомо про обраність цього народу Богом. Історія стосунків Бога і Його народу описана в Старому Завіті, який юдеї ревно вивчають і оберігають. Тому християнство, визнаючи Старий Завіт, має чимало спільного з юдаїзмом. Однак, юдеї — розумні й обрані, горді своїми переданнями та обрядами — відштовхнули від себе те спасіння, яке «від юдеїв» і далі очікують на Месію.

В. Іслам

Іслам (з арабської «покірність») — одна з монотеїстичних релігій світу, виник 622 року; поширений у 120 країнах, нараховує близько 2,2 млрд послідовників. В основі ісламу лежить поклоніння єдиному богу Аллаху. Найбільший пророк — Магомет (або Мухамед), тому послідовників ісламу часто називають магометанами. Але існує ще одна назва — мусульманство, яка походить від перського «мусліман» («відданий ісламу») або від арабського «муслім» («покірний Богу»).

Мусульмани вважають, що іслам почався з Адама і Єви, які повинні були скоритись Богові. Мусульмани впевнені, що іслам — єдина універсальна монотеїстична релігія, дана людству через пророків: Авраама (арабською — Ібрагім), Мойсея (Муса), Давида та Ісуса (Іса).

Однак учення пророків було спотворене, тому Бог-Вседержитель передав своє відкриття через пророка Мухамеда. Цього пророка поважають усі мусульмани, вважаючи «досконалим чоловіком», прикладом для наслідування, але не предметом поклоніння.

Пророк ісламу народився 570 року в м. Мекка (Саудівська Аравія). Його батько помер ще до народження сина, а коли йому було 6 років, — померла й матір. Після смерті його діда 8-річного Мухамеда забрав до себе його дядько. У 25 років Мухамед одружився і до 40 років займався караванною торгівлею. Весь цей час Мухамед жив серед племен Аравії, де було поширене ідоляństwo (понад 360 божків) з центром у м. Мекка. Але водночас він зазнав впливу юдеїв і християн, а також арабів, які мали монотеїстичний світогляд. Мабуть,

тоді вже бог племені курейшитів Аллах «перетворюється» на єдиного бога всіх арабських племен.

610 рік — Мухамед оголошує себе посланцем єдиного Бога, який через архангела Гавриїла продикував йому свою волю, яка згодом була зібрана в Коран.

622 рік — Мухамед створює першу мусульманську громаду в м. Ясриб (згодом м. Медина).

630-631 роки — навколо Медини складається військово-політичний союз племен, який примусив меккську знать скоритись і прийняти нове вчення.

632 рік — помер Мухамед в м. Медина (Саудівська Аравія).

Після смерті пророка утворилась автократична держава — халіфат, яка з метою збагачення почала вести загарбницькі війни, а на завойованих територіях насильно впроваджувати іслам.

Моральною основою мусульманства стало:

- підпорядкування Аллахові і його волі;
- щоденна п'ятиразова молитва (лицем потрібно повернутись у напрямку до Мекки, а в самому місті Мекка — до чорного каменя);
- піст у місяць Рамадан;
- обов'язкова добровільна пожертва бідним (аж до 2% доходу);
- хоч раз у житті здійснити подорож у Мекку.

Ці положення також часто називають «п'ять стовпів ісламу».

3. Учитель. Продовжити вивчення теми зручно за допомогою порівняльної таблиці.

Методичні рекомендації

З огляду на підготовку класу та його особливості вчитель може обрати один із варіантів: роздати учням заповнену таблицю й обговорити її з ними або запропонувати учням заповнювати таблицю самостійно й послідовно в процесі пояснення вчителя.

VI. Підсумки уроку

Учитель. Усі монотеїстичні релігії світу визнають, що Бог створив світ і людину. Вони також визнають, що людина — істота зіпсована, грішна. Найтяжчим гріхом і причиною будь-якого зла є егоїзм людини, який засліплює її розум та спотворює істину. Єдиним

шляхом принципової зміни ситуації є дотримання Божого морального закону.

Моральні принципи християнства відрізняються від моральних принципів інших релігій тим, що високі моральні ідеали, до яких вони закликають, уже мають втілення — це Ісус Христос. Ісус Христос — вічний і незмінний Бог, а тому моральні основи християнства також незмінні. Своім життям і вченням Ісус докорінно змінює мислення та спосіб життя людей, які йому повірили. Без Ісуса християнська мораль приречена на долю кожної теорії, яку з часом замінюють новою, досконалішою.

Християнство як релігія любові збагачує людство через врегулювання стосунків людини з Богом та з іншими людьми, стає основою суспільного спокою та миру.

VII. Домашнє завдання

1. Користуючись таблицею, сформулювати й записати висновки до теми.

2. Перевірити всі посилання, які зустрічаються в таблиці, за Біблією.

СФЕРИ ЖИТТЯ	МОРАЛЬНІ ОСНОВИ МОНОТЕЇСТИЧНИХ РЕЛІГІЙ СВІТУ		
	ХРИСТІАНСТВО	ЮДАЇЗМ	ІСЛАМ
І. Теологічні основи моралі			
1. Бог Отець	Отець Небесний любить людей — Своє творіння. Бог є любов (1 Ів. 4:8).	Бог — Творець всесвіту і людей. Ім'я Бога (тетраграма JHWH) настільки святе, що людини не дозволяється його вимовляти. Єгова — це Бог завіту, який являє Себе в ділах благодаті.	Аллах не є батьком людей (Коран 5:18) і не сказано, що він їх любить (Коран 4:107). Мусульмани кажуть, що Бог надто великий, аби бути чимось батьком.
2. Бог Дух Святий	Бог є Дух і Отець духів (Ів. 4:24; Євр. 12:9). Святий Дух — Утішитель, Який походить від Отця та Сина (Ів. 15:26).	Дух Божий, Який спочатку ширяв над водою (Бут. 1:2), а потім діяв у слугах Божих, пророках та людях, що записували Слово Боже (Чис. 11:25, 29; Іс. 61:1; 63:10).	Більшість мусульман вірять, що це Мухамед був утішителем, про якого говорив Ісус в Ів. 14:25.
3. Бог Син	Син Бога Отця від вічності, Який народився від Духа Святого і Діви Марії. Його ім'я Ісус (з євр. — «Єгова спасає») було звіщено ангелом матері ще до його народження. Христос (з євр. — Машіах, тобто «Помазанець») — ім'я, яке йому дали, як посланому Богом Первосвященнику, Пророку і Царю (Євр. 1:8-9). Ісус є Син Божий (Ів. 3:16; Мт. 3:17). Повторення Закону 18:15-18 — пророцтво про Ісуса Христа.	Незважаючи на величезну кількість пророцтв у Старому Завіті про прихід Месії, ортодоксальні євреї прийняли Ісуса Христа за богозневажника та вівідступника. І досі вони чекають Месію.	У Корані написано, що тільки неправдомовці стверджують, що в Аллаха є син (Коран 37:152). Деякі інші вірші Корану кажуть, що Ісус не є сином Аллаха.
4. Ісус Христос	Христос, Син Бога живого (Мт. 16:16).	Син Йосипів та Маріїн (Лк. 6:42; Мт. 13:55).	Ісус (арабською Іса) багато разів згадується в Корані, але тільки як пророк (Коран 3:84; 4:171; 9:30).
Ісус Христос і Мухамед	Ісус Христос був без гріха (2 Кор. 5:21). Ісус Христос зілював людей і здійснював багато чудес (Дії 2:22). Останні слова Ісуса були про його ворогів: «Отче! Відпусти ім, — бо не знають, що чинять вони!» (Лк. 23:34). Навіть ті люди, які не були послідовниками Ісуса Христа, під час його смерті говорили: «Він був справді Син Божий!» (Мт. 27:54). Ісус Христос воскрес із мертвих (1 Кор. 15:3-4). Ісус вознісся в славі й сидить праворуч Отця (Дії 7:55-56), заступається за людей перед Отцем (Рим. 8:32-34; Євр. 9:24-26), готує місце для своїх вірних (Ів. 14:2).	Ісус не міг бути без гріха, бо водився з п'яницями та блудницями, порушував суботу тощо, а тому й Сином Божим бути не міг. Юдеї вважали, що Ісус робив це силою диявола (Мк. 3:22; Мт. 9:34; 12:24; Лк. 11:15). Юдеї кричали: «Нехай розп'ятий буде!.. На нас його кров і на наших дітях!» (Мт. 27:23, 25). Юдеї кажуть, що Ісус не воскрес, а його тіло викрали й поховали в іншому місці (Мт. 28:11-15).	Коран 47:19; 48:2 — стверджує, що Мухамед був грішним. Мухамеду не було дано влади творити чуда (Коран 17:88-94). Ісламська традиція свідчить про те, що останніми словами Мухамеда були: «Хай Аллах прокляне юдеїв і християн!» (Джерело: Переклад розуміння «Сахих аль-Букари»). Послідовник Мухамеда під час його смерті сказав: «І Мухамед — лише посланець, до якого теж були посланці» (Коран 3:144). Мухамед не воскресав із мертвих. Аллах судитиме людей і виправдає лише тих, хто зробив достатньо добрих учинків (Коран 7:8,9). Але ніхто не знає, скільки саме хороших справ достатньо для цього (Коран 23:102, 103).
5. Людина	Людина створена Богом, має тіло, душу і дух. Від Адама і Єви люди успадкували грішну природу (Рим. 5:12; 6:23). Гріх розділив людей зі Святим Богом. Оскільки кара за гріх — смерть, то безгрішний Христос помер за грішних людей, щоб примирити їх із Богом (1 Петр. 3:18). Через віру в Ісуса Христа Бог дарує людям прощення (Еф. 2:8-9). Це прощення не потрібно «заробляти» добрими ділами — воно дається тільки по вірі. Але добрі діла робити треба, людина була створена для добрих діл (Рим. 6:23; Ів. 3:16; 1 Ів. 1:9).	Усі люди грішні, бо походять від Адама і Єви, які згрішили, не послуховавши Бога. Люди хочуть бути щасливими, а це можливо тільки з Богом. Але Святий Бог не може мати нічого спільного з грішними людьми. Оскільки люди самі себе врятувати від гріха не можуть, — їм потрібен Спаситель. Досі юдеї чекають Спасителя.	Люди народжуються безгрішними. Вони не шукають Спасителя, бо самі намагаються «нейтралізувати» свої погані вчинки добрими ділами. Аллаха можна попросити прощення, але не відомо, як він учинить (Коран 5:40). Мусульмани не мають впевненості в спасінні.
6. Священні книги	Біблія — спільна назва 39 книг Старого Завіту та 27 книг Нового Завіту. Книги СЗ були об'єднані, ймовірно, Ездирою та його працівниками (V ст. до Р. Х.), а НЗ — III Вселенським Собором в Карфагені (397 року). Але Слово Боже — це також Ісус Христос, Який відкрив нам Бога і для християн став дорогою, щоб вони могли стати дітьми Божими. Слово Боже стало тілом, і перебувало між нами..., і ми бачили славу його (Ів. 1:1-14).	1. Тора (5 книг Мойсея). 2. Танах (весь Старий Завіт). 3. Мішна («повторення») — збірник коментарів до Танаха, сформований приблизно до 200 року; містив 613 правил (248 повелінь і 365 заборон). 4. Гемара («завершення») — також збірник пояснень, завершено до 350 року. 5. Талмуд (від євр. «палаейд» — вивчення, вчення) — збірник юдейських правових, релігійно-філософських, моральних і побутових приписів, що склались протягом IV ст. до Р. Х. — IV ст. після Р. Х. До Талмуду увійшли Мішна та Гемара.	1. Коран (з араб. «читати, декламувати») — книга, у якій зібрано відкриття, що їх отримав Мухамед через ангела від Аллаха; слово Аллаха. Містить 114 розділів (сур), які розділені на 6236 віршів (аят); перший текст Корану з'явився 644-656 рр. 2. Сунна — збірник переказів (араб. «хадиси»), у якому детально викладено моральне та правове вчення ісламу. 3. Коран і Сунна є головним джерелом мусульманського права — шариату, який регулює практично всі сфери життя мусульман.

7. Символ віри.	Нікейський символ віри, прийнятий 325 року в м. Нікея на Вселенському Соборі, який пізніше отримав незначні доповнення. Інколи цю молитву називають «Вірую».	«Шема» — єврейський символ віри, який проголошує: «Слухай, Ізраїлю, Господь Бог наш, Господь один!»	«Шахада» — ісламський символ віри: «Нема Бога, крім Аллаха, і Мухамед його пророк».
II. Практичні прояви моральності людини в деяких сферах її діяльності			
1. їжа	Утримуватись від ідолівських жертв, крові та задушення (Дії 15:29). Заохочується ширший піст (із різними ступенями обмежень в їжі та питті).	Від початку створення людини Бог дозволив їй харчуватись рослинною їжею (Бут. 1:29). Після потопу Бог дозволив вживати м'ясо без крові, але були деякі обмеження (Лев. 11). Досі діє система ритуальних харчових заборон (кашрут). Пости юдеїв Ісус називав нещирими, про людське око.	Діє система заборон на деякі продукти (найбільш відома заборона на свинину й алкоголь). Місяць Рамадан — це місяць посту, коли мусульмани відмовляються від їжі від світанку до заходу сонця.
2. Одяг	Одяг повинен бути скромним; для жінок можливе покриття на голову (капелюх, хустина, шарф); голова жінки не повинна бути поголена; дозволяються прикраси.	Одяг скромний; жінки використовують покриття голови; волосся у жінок довге, зачіски скромні; дозволяються прикраси; чоловіки носять на голові круглу шапочку — кіпу, можуть мати талес — чотирикутне покривало білого кольору з особливими малюнками і китицями, а також молитовний пояс, який одягають під талес.	Жінки повністю закриті (відкриті може бути обличчя або його частина, кисті рук); для жінок прикраси обов'язкові (бажано золоті); чоловікам заборонено носити золоті прикраси.
3. Сім'я	Сім'я однозначно моногамна; розлучення можливі як виняток.	Сім'я моногамна; розлучення заборонені.	Сім'я полігамна, дозволяється мати до чотирьох дружин (Коран 4:3, 33:50).
Перелюб недопустимий. Чоловіки повинні забезпечувати свої сім'ї.			
Чоловіки і жінки моляться разом.			
Чоловіки і жінки мають різні ролі й завдання, але в Божих очах вони рівні (Гал. 3:28)			
Заохочується взаємна повага й турбота чоловіків і дружин один про одного.			
Діти в сім'ї — благословення Боже			
Дочки і сини — однакова радість для батьків.			
Сини мають привілейоване становище в сім'ї. Обрізання хлопчикам роблять на 8-й день від народження. Релігійне повноліття (вік, коли можна виконувати релігійні обов'язки і нести відповідальність за релігійні гріхи) настає для хлопчиків у 13 років, а для дівчаток — у 12.			
Аборти заборонені, бо це гріх			
Після воскресіння на небесах не буде потреби одружуватись (Мт. 22:30). На небесах, де не буде вже страждань, християни насолоджуватимуться вічним спілкуванням із Богом, прославляючи Його (1 Кор.2:9; Об. 7:15-16).			
4. Освіта	Мета освіти — пізнати Творця та Його діла, а звідси — дві практики: — шанувати Господа в усіх справах своїх, — кожен віруючий повинен мати професію.	Освіта починається в сім'ї з вивчення Закону і Пророків, продовжується при синагозі (для хлопчиків). Для дівчаток часто запрошували вчителів до дому. Юдеї завжди вкладались в освіту дітей, що не могло не позначитись на економічному розвитку Ізраїлю, зокрема в медицині, с/г, електроніці тощо.	Аборти дозволені (за згодою подружжя і лікаря при терміні вагітності до 40 днів), але не схвалюються. На пізніших термінах аборт вважають гріхом. На небесах буде насолода їжею, напоями, гарним одягом і прикрасами, а також кожен чоловік матиме багато гарних чорнооких дівчат (Коран 18:32; 52:20).
Система недільних шкіл для дітей і дорослих при церквах; система християнських шкіл і університетів. Наслідок: наукові відкриття в різних галузях, розвиток різних виробництв і процвітання більшості християнських держав.			
5. Ставлення до іншого	Любов — ознака християн (Мт. 5:44-45); любов до ближнього (Мт. 22:39; 1 Петр. 3:9); любов до ворогів (Лк. 6:27; Рим. 12:21). В історії християнства були хрестові походи, була інквізиція та братовбивчі війни, але прийшло переосмислення і каяття. І тепер Слово Боже в усі куточки землі несуть учні Христові — місіонери.	«Не будеш мститися і не будеш ненавидіти синів свого народу» (Лев. 19:18). Пр. 25:21 — також про любов до ворогів.	Мухамед та його послідовники організовували військові походи, щоб завойовувати території й поширювати на них іслам. Джихад (арабською — священна війна) — це характерна ознака ісламу й тепер. Проблема тероризму на жаль, не зникла.

ЦЕРКВА — РЕФОРМАТОР УКРАЇНИ

Автори уроку: Світлана Филипчук, Юлія Береза, а також студенти 4 курсу спеціальності «Філософія, релігієзнавство» НаУ «Острозька академія» — Наталя Ващук, Андрій Брик, Юлія Касенич, Лілія Кукліновська, Олег Матвіїв, Вікторія Ткачук, Олександр Чорний

Мета: з'ясувати, у чому полягає роль церкви як реформатора держави; виховувати бажання жити праведно й благочестиво; розвивати навичку формулювання власної думки.

Біблійна основа: Дії 2:41-48.

Найважливіша думка уроку: Господь змінює людей навколо нас, якщо ми живемо благочестиво.

Ключовий вірш: «Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мт. 5:16).

Обладнання: Біблія, листівки з тезисами Реформації; картки із зображенням мобільного циферблату (клавіатури), зображення відомих храмів; невеличкі призи; картки із числами; предмети для вивчення ключового вірша; кросворд; мультимедійне обладнання.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання

Налагодження контакту з класом

На початку уроку вчитель проводить короткий історичний екскурс у 1517 рік — рік початку Реформації. Він може це зробити сам або ж запросити когось, хто уособлював би Мартіна Лютера (одягнений у довге чорне вбрання, у руках тримає Біблію).

Учитель наголошує на тому, що справа Лютера та його послідовників вплинула на суспільство. Сучасні християни також мають впливати на суспільство.

Для наочності можна роздати листівки з 5 тезисами Реформації.

Мартін Лютер. Доброго дня. Ми зараз із вами у 1517 році. Цей рік особливий тим, що розпочав великі зміни в історії людства. У цей період церква переживала духовну кризу. Суспільство поділялося на багатих і бідних. Багатими були священики й можновладці, звичайні віруючі були бідними людьми. Бідність заохочували й виправдовували словами, що «Царство Небесне належить бідним». Водночас духовенство одягалось в багате вбрання. На протигагу біднякам, які задовольнялися скромними наїдками, заможні люди ставали зажерливими від надлишку їжі. Та, певно, найбільшою проблемою було зловживання священиками духовним становищем задля матеріального збагачення. Побутували такі речі, як: симонія — продаж духовних посад для родичів; індульгенції — грамоти, придбавши які, можна було отримати відпущення гріхів (цей список учитель може продовжити на власний розсуд). Церква намагалася змінити цю ситуацію, проте ці спроби були марними. І 1517-го року я ситив до дверей церкви у Віттенберзі 95 тезисів, у яких виявив свою позицію й бажання змінити церкву зсередини. Я вважав необхідним для кожного християнина читати Біблію рідною мовою. І в майбутньому, 1534 року, я зробив повний переклад Біблії німецькою мовою. Згодом мої дії викликали спротив у тогочасного священства, але я впевнений, що моя справа не була даремною. Як ви, певно, уже знаєте, з'явилося багато послідовників, які підхопили мої ідеї й понесли добрі зерна Реформації по тогочасній Європі. Жменька змотивованих Богом людей спричинила великий рух оновлення та

очищення. Масштабу того великого руху до змін я навіть і не міг собі уявити.

Учитель (дякує гостеві (той виходить) і робить висновок). 500 років тому Лютер і його послідовники змінили християнство. На цьому уроці ми дізнаємося, що змінило світ 2 тисячі років тому і що може змінити суспільство сьогодні.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення дітей із темою уроку

Гра «Мобільний циферблат»

Роздайте дітям картки із зображенням мобільного циферблату (клавіатури). Суть гри полягає в тому, що потрібно скласти з поданих нижче чисел слово, яке розкриє тему уроку, ключем до розв'язку використовувати циферблат мобільного телефону (зважаючи на складність завдання для менших дітей, подумайте про підказки для них).

736422 (Церква)

Заохотьте призами тих, хто впорався із завданням.

Обговорення гри та підбиття підсумків

Саме через Церкву Господь змінював суспільство в I столітті, у часи Лютера і сьогодні. Повернімося до самого початку, до першої церкви, яку заснували апостоли після вознесіння Ісуса Христа. Придивіться пильніше, якою була ця церква, чим займалася і як змінювала людей навколо.

2. Читання та обговорення біблійної історії

Покажіть дітям зображення найвідоміших храмів світу. Скажіть про те, якими б красивими ці споруди не були, вони не можуть змінити суспільство. Насправді змінює світ не будівля, а люди. Християни першої церкви не мали храму. Вони таємно збиралися вдома, а іноді й у печерах. Проте їхнє життя змушувало інших приєднуватися до них. Щодня нові й нові люди визнавали свої гріхи і ставали християнами. Чому так траплялося? Чому люди, які раніше не вірили в Христа, приєднувалися до церкви і починали слідувати за Ісусом? Мабуть, життя перших християн дасть нам відповідь на це запитання. Подивіться ближче на те, якою була перша церква.

«Отож ті, хто прийняв його слово, охрестилися. І пристало до них того дня душ тисяч зо три! І вони перебували в науці апостольській, та в спільноті братерській, і в ламанні хліба, та в молитвах. І був страх у кожній душі, бо багато чинили апостоли чуд та знамен. А всі віруючі були вкупі, і мали все спільним. І вони продавали маєтки та добра, і всім їх ділили, як кому чого треба було. І кожного дня перебували вони однодушно у храмі, і, ломлячи хліб по домах, поживу приймали із радістю та в сердечній простоті, вихваляючи Бога та маючи ласку в усього народу. І щоденно до Церкви Господь додавав тих, що спасалися» (Дії 2:41-47).

Як жили перші християни й чому інші хотіли бути на них схожими? Вони перебували разом у навчанні, молилися, щодня згадували жертву Христа, славили за все Бога, мали все спільне й допомагали одне одному. Саме така церква, де люди люблять інших, помічають потреби ближніх, служать Богові, разом звертаються до Нього, здатна впливати на суспільство й змінювати світ навколо.

3. Вивчення ключового вірша

Прочитавши ключовий вірш, ми дізнаємося, що повинна робити церква, аби люди навколо почали бачити й славити Бога.

Учитель роздає учням предмети, які допоможуть їм знайти в Біблії ключовий вірш. Перша літера цих предметів — це літера з назви книги. На двох картках написані приклади, розв'язавши які, діти дізнаються номер розділу та вірша. Діти повинні виписати літери, скласти назву книги, знайти вірш і переписати його до зошитів. (Мило, апельсин, таблетки, виделка, імбир, яблуко. День, на який Бог створив риб (5). Кількість апостолів +4 (16)).

Матвія 5:16

4. Закріплення матеріалу

Покажіть учням картки із цифрами: 100 тисяч; 30 тисяч; 2,5 мільйона; 11 тисяч; 450. Запитайте, що можуть означати ці цифри. Дайте дітям можливість відповісти. Тоді поясніть, що кожна з цих цифр — це біль нашої країни. Це чийсь сльози до яких не байдужа церква. Християни покликані допомагати тим, кому важко, і цим змінювати суспільство. Розкажіть дітям значення кожної цифри.

100 тисяч

Саме стільки дітей-сиріт в Україні. Це діти, які не мають маминої ласки й татового захисту. Проте церква не байдужа до них. Християни відвідують дітей в інтернатах, дружать із ними, привозять солодощі та подарунки, навчають і просто люблять.

30 тисяч

Саме стільки людей в Україні живуть на вулицях. Це люди, які не мають житла. Вони не мають теплого ліжка і гарячого чаю. Проте в багатьох церквах помічають таких людей, дають їм одяг, їжу й розповідають про Бога.

2,5 мільйона

Саме стільки людей з інвалідністю проживає на території України. Це люди, які мають особливі потреби. Не всі з них можуть бачити й ходити. Проте всі вони потребують уваги й допомоги. Багато церков організовують зустрічі й табори для людей із різними фізичними вадами.

11 тисяч

Приблизно стільки людей в Україні щороку помирає від наркотиків. Звільнити від цієї залежності може лише Бог. Тому християни різних церков розповідають школярам та студентам про те, що алкоголь, куріння, наркотики — це не лише шкідливо для здоров'я, але й гріх, що віддаляє душу від Бога.

450

Саме в стількох людей щодня виявляють онкологічне захворювання, відоме в народі як рак. Це страшна недуга, яка забирає багато коштів на лікування. А найголовніше — люди через неї знесилені й розчаровані. І церква не байдужа до них. Багато християн відвідують хворих, допомагають їм, моляться за них і розповідають про Бога, Який може дати зцілення й утіху.

III. ПІДСУМОК УРОКУ

5. Кросворд

Давши відповідь на запитання кросворду, ми зрозуміємо, через кого Господь хоче змінювати сьогодні Україну.

	1. Ц	А	Р				
2. П	Е	Т	Р	О			
3. Є	Р	У	С	А	Л	И	М
4. З	А	К	Х	Е	Й		
5. І	В	А	Н				
6. М	А	Т	В	І	Й		

Запитання до кросворду:

1. Хто такий Ірод?
2. Хто тричі зрікся Ісуса?
3. Місто, в яке Ісус в'їжджав на віслику.
4. Хто виліз на дерево, щоб побачити Ісуса?
5. Як звали сина Єлисавети та Захарія?
6. Автор одного з Євангелій.

Саме через церкву Господь хоче сьогодні змінювати нашу країну і весь світ. Але для того, щоб люди бачили Бога, церква повинна любити Христа, дбати один про одного й допомагати своїм ближнім.

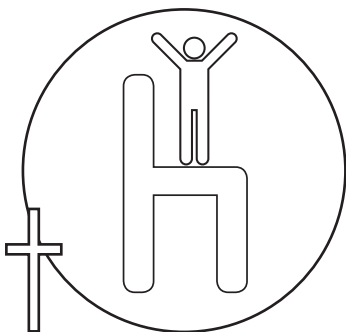
IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Вивчити напам'ять ключовий вірш.
- Перечитати Дії 2:41-47.
- Намалювати, сфотографувати, зробити колаж чи написати твір про свою церкву.

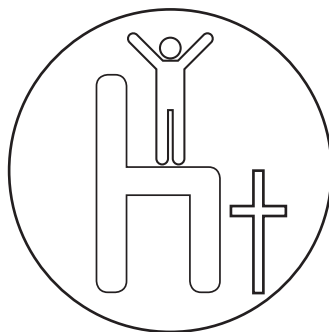
V. МОЛИТВА

Помоліться разом із дітьми за потреби суспільства, вашого міста.

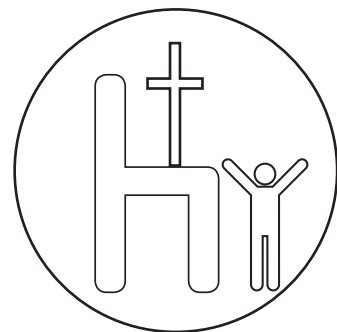
ТРИ СТИЛІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Людина не прийняла Ісуса Христа й сама керує своїм життям.
«Я» — на троні.
(Еф. 2:1-3)

Людина прийняла Ісуса Христа як свого Спасителя, але продовжує керувати своїм життям.
«Я» не звільнило трон Ісусу.
(1 Кор. 3:1-23)

Ісус Христос керує життям людини, яка прийняла Його як свого Спасителя і Господа.
«Я» звільнило трон Ісусу.
(Еф. 1:13-23)

Яке коло найкраще відображає ваше життя? Яке з них вам хотілося б обрати?

РЕФОРМАЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ

Урок всесвітньої історії для 8 класу

Автор: Катерина Ковальчук,
учитель історії НВК «Краївська ЗОШ І–ІІ ст. — ДНЗ»
Острозької районної державної адміністрації

Мета: розповісти учням про Реформацію в Німеччині, з'ясувати причини, хід та наслідки для історії людства; виховувати бажання жити згідно з Божими заповідями; розвивати аналітичне мислення та зв'язне мовлення; сприяти вихованню громадянської, соціальної та життєвої компетентностей учнів.

Обладнання: Біблія; підручник; аркуш ватману, маркер, скотч; картки з біблійними посиланнями; історичне джерело; пам'ятка для кожного учня.

Міжпредметні зв'язки: українська мова, етика, зарубіжна література.

...Боже Слово живе та діяльне...
Євр. 4:12

ХІД УРОКУ

I. Вступна частина

1. Вітання і налагодження контакту з класом

Вправа «Берег надій»

Мета: виявити сподівання учнів від роботи на уроці й одержати зворотний зв'язок.

Учні пишуть на стікерах свої очікування від уроку та прикріплюють їх на «острові надій», зображеному на ватмані.

2. Актуалізація опорних знань

Метод: мозковий штурм

Учитель з'ясовує думки учнів стосовно того, які нові (додаткові) правила вони хотіли б запровадити у своєму класі (школі). Вислухавши учнівські міркування, робить узагальнення й пропонує комусь із учнів записати основні тези на ватмані й прикріпити на дверях класу (школи).

Наприклад:

1. Ні — ненормативній лексиці!
2. Ми поважаємо думку один одного.
3. Найголовніша річ у житті — це не річ!
4. Один за всіх — усі за одного!

Учитель. Шановні учні, сьогодні поговоримо про один із ключових процесів в історії людства, який відбувався на межі двох історичних періодів — Середньовіччя і Нового часу, і який називають Реформацією. Розпочалася Реформація цікавою подією: 31 жовтня 1517 р. німецький монах, професор богослов'я Мартін Лютер прибив до дверей Замкової церкви у Віттенберзі 95 тезисів, закликаючи богословську спільноту до дискусії про торгівлю індульгенціями. Тези також були надіслані як додаток до листа архієпископу Майнцькому та Магдебурзькому Альбрехту Бранденбурзькому. Оскільки Альбрехт Бранденбурзький залишив лист без відповіді, Мартін Лютер передав тези кільком своїм знайомим, які без відома автора невдовзі їх опублікували. Після публікації 95 тезисів стали предметом широкої дискусії в усій країні, а згодом спричинили появу широкого релігійного й суспільно-політичного руху в Західній та Центральній Європі.

II. Основна частина

1. Повідомлення теми та мети уроку

Учитель. Отож, тема нашого уроку «Реформація в Німеччині».

2. Вивчення нового матеріалу

Що таке Реформація?

Бесіда

Учитель з'ясовує думки учнів стосовно того, що таке Реформація. Вислухавши учнівські міркування, робить узагальнення.

Учитель. Поняття «реформація» у своїй основі має слово «форма», що в перекладі з латини означає «вигляд», «образ». Ще одне відоме вам спільнокореневе слово — деформація. Чим вони відрізняються? (Відповіді учнів.) Так, префіксами. Префікс «де» свідчить про втрату початкової форми, вигляду чи образу, а префікс «ре» — про повернення до початкової форми.

Про яку початкову форму чи образ ідеться? (Відповіді учнів.) Підказкою стане знання синонімів української мови. Адже в українській культурі образами називають ікони — зображення Ісуса Христа, Діви Марії та святих. Річ у тім, що Бог створив людину за Своїм образом і подобою. Понад те, Творець, який є Автором усієї дійсності, дав певні стандарти для будь-якої реальності — не тільки для особи та Церкви, але також для суспільства. Ця початкова форма-образ втрачається під впливом гріха. Гріх деформує людину, Церкву і суспільство. Саме в такій послідовності. Логічно припустити, що відновлення (реформація) також має відбутися спочатку в серці людини, а відтак — у Церкві та суспільстві.

Це розуміли люди, серце яких було віддане Господу: Ян Гус, Джон Вікліф, Мартін Лютер та інші, які сміливо виступали проти закостенілих догм католицької церкви, яка того часу, перекручуючи біблійне вчення, не лише пригнічувала особистості людей, але й стримувала суспільний розвиток.

Але перш ніж ми поговоримо про передумови й причини Реформації, запишіть визначення.

Учні записують визначення у зошити.

Реформація (лат. *Reformatio* — «виправлення, перетворення, реформування») — це широкий релігійний і суспільно-політичний рух у Західній і Центральній Європі XVI — початку XVII ст., спрямований на реформування християнства відповідно до Біблії.

Передумови та причини Реформації

Розповідь учителя

Винаходи й відкриття епохи Відродження назавжди змінили життя людей. Так, розширення географічних горизонтів через відкриття Америки (1492 р.), морського шляху з Європи до Індії (XV ст.) відкрили двері для світової торгівлі.

Винайдення друкарського верстата німецьким винахідником Йоганном Гутенбергом пришвидшило поширення інформації, оскільки переписування книжок займало від кількох місяців до кількох років, а друкування — від кількох годин до кількох днів.

Феодалні відносини почали подекуди занепадати, поширювалися ринкові відносини, з'являлися нові підприємства й підприємці нового типу, які не мали наміру ділитися своїми прибутками з церквою.

Результатом діяльності середньовічних університетів стала поява людей, які отримали глибоку теологічну освіту й мали можливість самостійно читати й досліджувати Святе Письмо. Через «живе та діяльне» Слово вони не лише отримали духовне відродження, але й сповнилися бажанням нести чисте біблійне вчення й просвіту для свого народу.

При цьому позиція папи й пануючої католицької церкви залишалася вкрай консервативною. Церква давно перестала бути взірцем побожності й моральності. Більшість духовенства цікавило лише збагачення, а від гріхів, на їхню думку, можна було звільнитися, придбавши індульгенцію.

Таким чином назрівала гостра потреба в реформуванні Церкви й суспільства в цілому. Господь Бог допускає людям якийсь час чинити те, що вони бажать, але суворим застереженням звучать слова, сказані перед потопом: «Не буде Мій Дух перематися в людині навіки» (Бут. 6:3). Настав визначений Богом час, і зміни були вже неминучі.

Робота в парах над історичним джерелом¹

Запитання: Що піддано критиці в памфлеті?

Учитель підсумовує: критика вчення католицької церкви за торгівлю індульгенціями.

Учні записують визначення у зошити.

Індульгенція — грамота про відпущення гріхів, яку видавала католицька церква від імені папи римського за певні заслуги перед церквою, також її можна було придбати за гроші.

Робота в групах із підручником

Учитель об'єднує учнів у чотири групи й пропонує, опрацювавши відповідний матеріал підручника с. 59-62, скласти короткий конспект про життя в Німеччині напередодні Реформації: перша група — політичне життя, друга група — економічне життя, третя група — релігійне життя, четверта група — соціальне життя.

Після завершення роботи її результати узагальнюють у таблиці на дошці.

Німеччина напередодні Реформації

Напрямок	Характеристика
Політичне життя	Роздробленість — велика кількість князівств і церковних володінь. Частина Священної Римської імперії. Влада імператора (якого обирали курфюрсти) була обмеженою. Відсутність єдиних органів влади, армії, фінансів
Економічне життя	Піднесення господарства. Посилення феодалних відносин на селі. Суперечності між економічним розвитком і роздробленістю. Розвиток торгівлі
Релігійне життя	Привілейоване становище католицької церкви. Найбільші доходи з німецьких земель. Духовенство не сплачувало податки й підпорядковувалося тільки церковному суду
Соціальне життя	Більшість населення проживало в селі. Поширення ідей гуманізму. Зростання впливу бюргерства (буржуазії). Поширення антицерковних поглядів населення

Наслідки Реформації

Найважливішою справою реформатора Мартіна Лютера став переклад Біблії німецькою мовою (1534 р.), який

¹ Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія. Новий час (XV–XVIII ст.). 8 клас : Підручник для загальноосвітніх навч. закл. / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. — Харків: АН ГРО плюс, 2016. — С. 63.

розійшовся багатотисячними тиражами (завдяки друкарському верстату). Це стало початком процесу перекладу Святого Письма мовами народів Європи в XVI — на початку XVII ст. Саме з Біблії, священної для всіх християн книги, ми дізнаємося про життя й учення Ісуса Христа та Його апостолів і можемо наслідувати його. Запишіть ще одне визначення поняття «Реформація».

Учні записують у зошити.

Реформація — це рух за відновлення життєвого укладу, закладеного Ісусом Христом і Його апостолами.

3. Мотивація навчальної діяльності

З метою сфокусувати увагу учнів на цікавому факті з теми пропонується прийом «Припущення на підставі запропонованих слів»

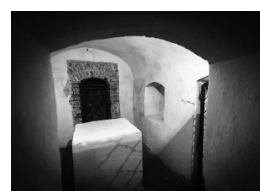
Учитель називає кілька слів із легенди про Мартіна Лютера, яку пізніше почують учні, і пропонує їм придумати власну історію, використовуючи ці слова.

Монах

Сумніви

Монастир

Пляма на стіні

Диявол

Учитель. Поверніться обличчям до свого партнера й у парі спробуйте придумати легенду, у якій були б усі ці п'ять елементів. У вас на це є 3 хвилини.

Через 3 хв. учитель пропонує кільком парам розповісти придумані ними історії, дякує учням за роботу й пропонує послухати легенду й порівняти її з тим, що вони щойно придумали.

Учитель. Колись давно в келії монастиря августинів, що в місті Віттенберзі, сидів, охоплений тяжкими думками, молодий монах Мартін Лютер. Ніч, темрява. Душу Мартіна Лютера охопили сумніви. Чи правильно він обрав свій шлях у житті, прийнявши обітницю монаха? Чи можна врятуватися від гніву Божого тільки під дахом католицької церкви? А може, краще прислухатися до Біблії: «Праведний житиме вірою»? Яким тягарем лягли на серце ці сумніви... Та ні!.. Це не може бути правдою!.. Адже весь християнський світ, королі, рицарі й прості нерозумні селяни, — усі вони однаково підкоряються владі Риму. Чому ж тільки він один — не такий? Невже його душею заволодів сатана? Мартіну Лютеру здається, нібито він бачить чийось тінь на стіні. Він бере в руки чорнильницю й кидає її в диявола. І досі туристам у Віттенберзі показують цю пляму на стіні, як свідчення тих великих сумнівів, що переживав Мартін Лютер перед тим, як кинути виклик Риму. Після того він чітко знав, що йде правильною дорогою, тобто вірить у Ісуса Христа та Святе Письмо. І тому він завжди казав: «На тому я стою й не можу інакше!»

Мартін Лютер публічно заявив, що кожен житель країни має читати й виконувати Святе Письмо, тільки віра спасає, тільки Христос виправдовує, уся слава належить Богові.

Пропоную провести дослідницьку роботу, щоб переконатися, чи насправді тези Реформації мають біблійне підґрунтя.

Робота в групах із Біблією

Учитель об'єднує клас у чотири групи, кожна з яких отримує Біблію та картку з постулатом Реформації та посиленням на біблійні тексти (за бажанням учителя можна вибрати лише один). Учні повинні знайти текст за посиланням і обговорити, чи відповідає він висновку, який зробив реформатор.

Представник від кожної групи зачитує текст і озвучує висновок.

1. *Sola Scriptura* — лише Писання

«Бо Боже Слово живе та діяльне, гостріше від усякого меча обосічного, проходить воно аж до поділу душі й духа, суглобів та мозків, і спосібне судити думки та наміри серця» (Євр. 4:12).

«Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2 Тим. 3:16-17).

«Нехай книга цього Закону не відійде від твоїх уст, але будеш роздумувати про неї вдень та вночі, щоб додержувати чинити все, що написано в ній, бо тоді зробиш щасливими дороги свої, і тоді буде щастити тобі» (Іс. Нав. 1:8).

Лише Біблія є безпомилковим джерелом Істини про Бога. Для того щоб людина могла розвивати свої стосунки з Богом, їй необхідно щодня читати Святе Писання.

2. *Solo fide* — лише вірою

«Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

«Догодити ж без віри не можна. І той, хто до Бога приходить, мусить вірувати, що Він є...» (Євр. 11:6).

«Правда бо Божа з'являється в ній з віри в віру, як написано: А праведний житиме вірою» (Рим. 1:17).

В епоху жорстокого Середньовіччя, коли придбання індульгенцій визначало спасіння, революційно прозвучало послання про милосердного і люблячого Бога, Який не пошкодував Свого єдиного Сина задля спасіння бодай одного грішника, який щиро повірить у Нього.

3. *Solus Christus* — лише Христос

«І нема ні в кім іншим спасіння. Бо під небом нема іншого ймення, даного людям, що ним би спастися ми мали» (Дії 4:12).

«Він є образ невидимого Бога, роджений перш усякого творива. Бо то Ним створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престоли, чи то господства, чи то влади, чи то начальства, усе через Нього й для Нього створено! А Він є перший від усього, і все Ним стоїть. І Він Голова тіла, Церкви. Він початок, первороджений з мертвих, щоб у всьому Він мав першенство. Бо вгодно було, щоб у Нім перебувала вся повнота, і щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров'ю хреста Його, через Нього, чи то земне, чи то небесне» (Кол. 1:15-18).

Біблія говорить, що Ісус Христос є єдиним Спасителем і Господом. Не молитви до святих, не церковні таїнства, не добрі вчинки, попри всю їхню важливість, не можуть дати людям спасіння і вічного життя, але лише жива віра в Ісуса.

4. *Soli Deo Gloria* — лише Богові слава

«О глибину багатства, і премудрости, і знання Божого! Які невідомі присуди Його, і недосліджені дороги Його! Бо хто розум Господній пізнав? Або хто був дорадник Йому? Або хто давніш Йому дав, і йому буде віддано? Бо все з Нього, через Нього і для Нього! Йому слава навіки. Амінь» (Рим. 11:33-36).

«Я — Господь, оце ймення Моє, і іншому слави Своєї не дам, ні хвали Своєї божкам» (Іс. 42:8).

«Твоя, Господи, могутність і сила, і велич, і вічність, і слава, і все на небесах та на землі! Твої, Господи, царства, і Ти піднесений над усім за Голову!» (1 Хр. 29:11).

«Єдиному премудрому Богові, Спасителю нашому через Ісуса Христа, Господа нашого, слава, могутність, сила та влада перше всього віку, і тепер, і на всі віки! Амінь» (Юд. 1:25).

Уся слава на небі й на землі належить Богові, нашому Творцеві, Господу й Спасителю.

Учитель. Сьогодні ми переконалися, що Слово Боже — «живе та діяльне». Через нього Бог реформує серце людини й робить її здатною реформувати навколишній світ.

III. Закріплення вивченого матеріалу

Робота з підручником с. 63.

Виписати в зошит основні погляди Лютера:

- людина спасається лише вірою;
- спасіння дається лише Божою милістю й не залежить від будь-яких «заслуг» людини, бо не люди, а лише Бог знає справжню вартість «добрих справ»;
- єдиним авторитетом у питаннях віри є Святе Письмо.

1. Робота з документом

Із висловлювань М. Лютера:

«Кожен християнин, якщо тільки він дійсно розкаюється, отримає повне відпущення гріхів і без індульгенцій, справжнім скарбом церкви є, звичайно, не відпущення, а святе Євангеліє.

Тому я стверджую: якщо світська влада встановлена Господом карати злих і охороняти добрих, то вона вільно виконує своє призначення в усьому християнстві, незважаючи на постаті, і не важливо, чи обернеться вона проти Папи, єпископів, попів, чи ще кого-небудь. Нехай влада виконає свою справу цілком вільно.

Простий люд потрібно заспокоїти та вказати йому, щоб він утримався від заколоту й нічого не починав без веління начальства, без указівок законної влади. Той, хто як слід розібрався в моєму вченні та зрозумів його, не пристане до заворушення; не цього я вчив».

Прокоментуйте висловлювання М. Лютера.

1. За що Папа відлучив його від церкви?

2. Яким шляхом М. Лютер пропонував здійснити реформу церкви?

2. Складання «Сіквейн»

Лютер

Мудрий, сміливий

Виступав, відстоював, засуджував

«На тому я стою й не можу інакше!»

Богослов

3. Вправа «Берег здійснених надій» зворотна рефлексія

Учні по одному підходять до намальованого «острова надій» і озвучують, чи збулися їхні очікування. Якщо так, то слід стікери переклеїти на «берег здійснених надій». Після того проводиться бліц-опитування учнів.

Бліц-опитування

- Що таке Реформація?

- Які причини Реформації в Німеччині?

- Назвіть кілька подій процесу Реформації в Німеччині.

- Якими були найважливіші наслідки Реформації?

Учитель роздає учням пам'ятки «Вплив Реформації на різні сфери суспільного життя» (див. Додаток 1).

IV. Домашнє завдання

Опрацювати § 9 підручника «Всесвітня історія. 8 клас» (О. В. Гісем, О. О. Мартинюк) — 2016.

Написати твір-роздум на тему «Чи потребує реформації моє життя?»

ВПЛИВ РЕФОРМАЦІЇ НА РІЗНІ СФЕРИ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Соціальний захист та медицина. Культуру милосердя, співчуття та благодійності заснували послідовники вчення Ісуса Христа. Християни ввели в практику поняття «духовні батьки» та доглядали дітей-сиріт, а згодом відкрили перші дитячі притулки. Співчуття віруючих людей до хворих і страждених спричинило виникнення як першого шпиталю, так і організації «Червоного хреста».

Право. Християнське розуміння цінності людського життя лягло в основу сучасного правосуддя та морального кодексу. Завдяки християнам поняття «рабство» і «торгівля людьми» стали неприйнятними в суспільстві.

Наука. Класична наука розвинулася саме в Європі в часи Реформації з її християнським розумінням Бога.

Освіта та писемність. Саме християни принесли в цей світ розуміння, що освіта повинна бути доступною кожному незалежно від статі, достатку й соціального статусу. Перші школи та університети були засновані в ім'я Ісуса Христа, а християнські місіонери-просвітителі пішли до різних народів. Виникнення кирилиці, просвітительство в Україні, переклад Біблії та її частин майже на 3000 різних мов світу

пов'язано з християнами. Християнство посприяло розквіту літератури та надало форму літературній мові.

Економіка. Західна Європа та її «доньки» — США, Канада, Австралія й Нова Зеландія свого часу застосували біблійні принципи в трудовій етиці. Ефективність впровадження Десяти Заповідей у бізнес та управлінські моделі помітна навіть у нехристиянських країнах, що переймають досвід західноєвропейських і американських християнських країн.

Культура і мистецтво. Найбільш відомі музичні, художні та літературні шедеври світових класиків були написані «в ім'я Бога». «Для України є спокуса: надія на європейську асоціацію, яка чинитиме тиск і дозволить нам м'яко влитися в європейську сім'ю розвинутих країн, — зауважує відомий вчений, радник Президента України Олександр Пасхавер. — Цей шлях є ненадійним: Реформація виходила з усвідомлення того, що деградувала тодішня церква. І я думаю, що це наш вихід. Усе завжди починається з малого. Достатньо 5 % населення, які почнуть діяти, і люди, які усвідомлюють, що прагнуть змін, почнуть це підтримувати. Однак це в жодному разі не має бути політичний рух, це може бути лише моральний рух». Духовне відродження серця людини веде до процвітання країн і народів.

R500 КВЕСТ

Захід для дітей та підлітків

із нагоди відзначення 500-річного ювілею Реформації

Орієнтовний час проведення 11:00 — 17:00

1. Зустріч (приїзд усіх учасників фестивалю).

2. Знайомство (кожній дитині видають бейджик, виготовлений із клейкого паперу, аби вона написала на ньому своє ім'я і, можливо, місце, звідки прибула).

Згодом дітей об'єднують у 5 команд, але таким чином, що вони не знатимуть, що об'єднані, доки ви їм про це не скажете.

Варіанти поділу:

- за допомогою цукерок (роздає 5 видів цукерок (по 10-12 шт.), говорячи дітям, аби вони не їли їх доти, доки ви їм не скажете, тому що вони можуть згубити обгортки. Коли приходить час, ви їм кажете, що в кого такий вид цукерок — це одна команда, такий — це інша, і так 5 команд);
- за допомогою браслетів/кольорових стрічок (дає дітям речі 5-ти різних кольорів, або ж вони самі вибирають собі колір, проте повинно бути по 10-12 шт. кожного кольору, після чого ви їх поділите за цими кольорами).

Обладнання: трилітрова скляна банка або велика скляна посуда; паперова наліпка з логотипом компанії "Coca Cola"; пляшка сильно газованої мінеральної води; мелена кава; чорний барвник; цукор; лимонна кислота.

Початок

Дітей збирають навколо «сцени», визначеного місця, і проводять вступ до фестивалю.

Доброго дня, друзі! Зараз ми власноруч приготуємо всім відомий, смачний, бадьорий напій — кока-колу. Отже,

беремо велику 3 літрову банку, насипаємо туди каву та барвник, після чого заливаємо сильно газованою водою. Додаємо туди цукру, звісно, напій повинен бути солодким, навіть дуже, також додаємо трішки лимонної кислоти. Але що ж усе-таки робить кока-колу кока-колою? Так, це наліпка з логотипом! Ось ми й зробили наш експериментальний напій. Тепер потрібен доброволець, який продегустує і скаже своє заключне слово.

Виходить дитина, дегустує й каже, що це їй близько не кола.

- Чому кола не така? Бульки є?
- Є!
- Колір чорний?
- Чорний!
- Наліпка з логотипом є?
- Є!
- Так чому ж це не вона?

Зрозуміло, що ми не можемо приготувати її без секретного інгредієнту, який знає лише компанія (навіть на наліпці, де зазначено склад продукту, його не пишуть, настільки він секретний). Але саме завдяки йому кола є колою. Без нього смак зовсім інший.

Колись фармацевт Джон Пембертон віднайшов цей секретний інгредієнт, який у майбутньому приніс йому всесвітню славу та мільярди доларів для його компанії.

Так само є багато людей, які стали відомими та багатими, які віднайшли свій індивідуальний секрет, який у майбутньому приніс їм чимало статків та слави. І серед цих людей був молодий монах Мартін Лютер, який дослідив Писання й віднайшов секрет, завдяки якому змінилася

вся цивілізована Європа, а саме: її медицина, економіка, політика, а найголовніше — церква.

Виявляється, людина, котра знає секрет, здатна змінювати все навколо.

Але не всім дано зрозуміти його. Перевіримо, кому дано?

Після цього капітану кожної команди дається сувій, на якому вони запишуть секрет, який віднайшов Лютер, тобто 5 Sola (тезисів).

Практичні поради щодо квесту:

Заохотити дітей боротися за перемогу, але після завершення кожна команда буде переможцем у різних номінаціях (про це знаєте лише ви).

5 нагород за виконання 5 завдань на 5 пунктах (той, хто стоїть на пункті, вибирає команду, яка найкраще впоралася з його завданнями):

1. За швидкість.
2. За те, що найменше дітей відхилилося від гирі на 2 пункті.
3. Нагороджуються всі — оскільки третій пункт «тільки благодаттю», тому всі отримують по благодаті.
4. Хто найточніше або найбільше приказок відгадає.
5. Найбільшої нагороди та слави заслуговує наш достойний Бог (заздалегідь підберіть пісню про славу Божу).

Квест

У кінці кожного пункту обов'язково повинні бути зачитані висновки для дітей.

1. Тільки Писання (Слово Боже)

— Знайти чи розгадати код (Дітям дається аркуш A4 формату, на якому розміщений рядок із цифрами дуже малого шрифту, ледь видимим. 1 цифра — номер сторінки, 2 цифра — номер рядка, 3 цифра — номер слова, 4 цифра — номер букви в слові. Книга для завдання — Біблія).

Щоб дітям отримати аркуш, Біблію, ручку та лупу, їм потрібно виконати певні завдання:

- аби отримати листок — присідання, кількість — 20 (дівчатка);
- аби отримати Біблію — віджимання, кількість — 10 (хлопці);
- аби отримати ручку — стрибок навколо своєї осі на 360 градусів, кількість — 5 (дівчатка), 10 (хлопці);
- аби отримати лупу — нехай розкажуть вірш або загадають загадку.

Висновок

Так само, як ви відгадали зашифрований код, так само в Біблії, на її сторінках є зашифровані істини, які Бог готовий відкривати нам. У цій Книзі є не лише номери сторінок, номери рядків, слова і букви, і вона не має в собі містичного значення, проте містить в собі інформацію, як мати щасливе життя.

Інколи люди читають Біблію для того, аби дізнатися «майбутнє», або ж читають для того, щоб виконати «обряд» читання. Але насправді вона була дана нам Богом, щоби ми читали її та жили так, як написано, жили за Писанням, щоб вона була нашим провідником, нашим світлом.

2. Тільки вірою

На цьому пункті ведучий запитує дітей, які закони фізики вони знають. Діти називають різні закони. Ведучий запитує, чи вірять вони в закон всесвітнього тяжіння. Пропонує їм підстрибнути чи випустити якийсь предмет із руки. Запитує, чи спрацював цей закон.

Далі ведучий запитує дітей, чи знають вони закон маятника. Фізичним маятником називають тверде тіло, закріплене на нерухомій горизонтальній осі (осі підвісу), що не проходить через центр ваги, яка здійснює коливання щодо цієї осі під дією сили тяжіння.

Посилання на відео цього експерименту:

<https://www.youtube.com/watch?v=hqz41dTaKzs>.

<https://www.youtube.com/watch?v=8IAISHb-C5o&feature=youtu.be>

Ведучий запитує, хто вірить у те, що цей закон так працює, як про нього написано. Далі ведучий запитує, хто хоче перевірити на собі цей закон. Вибирає 5-7 людей для завдання. Після проходження цього випробування ведучий запитує, чи легко було виконати це завдання? Напевно, вам нелегко це було зробити, бо вам не вистачало віри, що цей маятник не зашкодить вам. А без віри в цей закон не всі із вас змогли виконати це завдання.

Висновок

Віра — сприйняття людиною чого-небудь (тверджень, свідчень, фактів тощо) як істинних, правдивих, іноді без попередньої перевірки на основі тільки внутрішнього, суб'єктивного переконання, що не потребує більше ніяких доказів. Біблія говорить нам, що тільки віра може привести нас до спасіння. Ніякі інші наші зусилля не допоможуть нам.

3. Тільки благодаттю

Ви даєте дітям завдання, які вони повинні виконати, аби перейти до наступного пункту. Останні два завдання діти не можуть виконати, це робиться для того, щоб після їхніх безрезультатних спроб ви дозволили їм рухатися далі просто так, попередньо зробивши висновок.

— Набити м'яч 10 разів — цю вправу виконують 5 учасників.

— Стрибки на довгій скакалці (можна використати довгу мотузку) — два гравці крутять скакалку, а 2-3 дитини перестрибують через неї — 5 разів.

— Пролізти через камеру від велосипеда або обруч (діти стають у коло, тримаючись за руки, коло розмикають і одягають на одного гравця камеру або обруч, після чого коло з'єднують і всі повинні пролізти через камеру; бажано робити цю вправу на час, але такий, аби вони встигли це зробити).

— Скласти аркуш паперу формату A4 в 7 разів.

— Кладете дві книги (бажано з товстими обкладинками) одна біля одної так, щоби їхні сторінки могли накладатися одна на одну. Поетапно кладете кілька сторінок на кілька сторінок, до повного використання всіх аркушів. Після цього діти повинні спробувати роз'єднати їх, розтягуючи книги в різні боки. Однак це неможливо.

Висновок

Є речі, які люди виконати не можуть. Наприклад, ви намагалися розділити дві книги. Так само ми не можемо самі заплатити за свої погані вчинки, своїми силами якось владнати це, або домовитися про списання наших гріхів. Так само ми не можемо заплатити або ж домовитися за когось іншого. Однак Біблія каже, що за наші гріхи вже давно заплачено велику плату, ми з вами прощені через жертву Ісуса Христа. Це для нас нічого не коштуватиме, ми отримуємо наше прощення завдяки Божій благодаті.

4. Тільки Христос

— «Зіпсований телефон» — діти стають у шеренгу, ведучий пошепки говорить першій дитині приказку, вона

передає її далі, а останній член команди має записати її на аркуші паперу.

Можна ускладнити завдання, запропонувавши дітям записати в загальноприйнятій формі приказку, перероблену в науковий варіант.

4.1. «Умовою харчування хлібобулочною продукцією є уникання процесу тривалого перебування на засобі обігрівання помешкання».

«Хочеш їсти калачі — не сиди на печі».

4.2. «Правильно зорієнтуватися в просторі за звуком вдається не кожному».

«Чув дзвін, та не знає, де він».

4.3. «Одна доба посівної пори року здатна надати харчування на одну одиницю виміру часу, що дорівнює періоду обертання Землі навколо Сонця».

«Весняний день рік годує».

4.4. «Щоб уникнути негативних наслідків, біологічним особам не слід здійснювати моментальні викиди виділень залоз зовнішньої секреції з вектором швидкості, протилежним вектору повітряних потоків».

«Не плюй проти вітру».

4.5. «Для надання певному тілу ваги, втраченої в результаті дії закону Архімеда, необхідні ненульові енергетичні витрати».

«Щоб рибку їсти, треба в воду лізти»; «Без труда нема плота».

4.6. «Набагато більше сприятливих для життя факторів має особа, наділена не матеріальними статками, а внутрішнім позитивним настроєм».

«Не родись багатий та вродливий, а родись при долі та щасливий».

4.7. «Невідповідність істинного сприйняття і сприйняття за допомогою приладів із вибіркоvim поглинанням електромагнітного спектра».

«Дивитися на світ крізь рожеві окуляри».

4.8. «У край негативного стану людини спостерігається одна з ознак базедової хвороби».

«Страх має очі великі».

4.9. «За наявності знань про рух фізичного тіла в умовах, коли на нього діє гравітаційна сила, потрібно використати захисні матеріали».

«Якби знав, де впадеш, там сіна підклав би».

4.10. «У час найвищої середньодобової температури повітря потрібно дбати про виготовлення поширеного типу воза без коліс. Кліматичний сезон з найнижчими для даної території температурами повітря є найбільш сприятливим часом для виготовлення засобу пересування на чотирьох колесах з кінною або воловою тягою».

«Готуй сани влітку, а воза — взимку».

Висновок

Коли між нами і ще кимось один посередник, то є велика ймовірність того, що людина почує не те слово, яке говорилося. Воно буде викривлене чи неправильно донесене. Бо коли багато посередників, то інформація втрачає зміст, стає нечіткою, дуже часто вона спотворюється. Інколи це призводить до фатальних наслідків. Коли ж ми спілкуємося один-на-один з Ісусом, то це достовірна, стовідсоткова інформація, яка буде правильно донесена й правильно почута, а головне — правильно прийнята й розтлумачена. Нам не потрібні посередники в спілкуванні з Христом. Є лише Він, ми і зв'язок напругу.

5. Тільки Богові слава

Об'єднуємо дітей у кілька команд (по 2-3 дитини), даємо кожній із них завдання зробити рекламу якогось об'єкта. Нехай вони самостійно вибирають фірму (бренд, відому людину тощо) і, не вживаючи назви цього об'єкта, розрекламують і охарактеризують його так, щоб інші групи здогадалися, що це.

Наприклад:

— перша команда має написати, чим відома фірма «Мерседес»;

— друга — чим знаменита фірма «Apple»;

— третя повинна розрекламувати якусь соціальну мережу;

— четверта отримує завдання про Анджеліну Джолі, чим вона відома (можливо нехай напишуть, у яких фільмах вона знімалася);

— п'ята — про Білла Гейтса.

Опісля дає друге завдання всім командам, аби кожна з них написала, чим відомий Господь Бог, або нехай вони «прорекламують» Бога (за допомогою дерева, людини, закону всесвітнього тяжіння, сонця, хмар, які є Його творивом).

Висновок

Отже, усе, що ви описували, рекламували, має один кінцевий результат і спеціалізується на виготовленні чогось, якщо це фірма, або на вмінні щось робити, якщо це людина. А Бог, якого ви описували, Він відомий усім. Усе що створене на Землі, має Творця — Бога. Він прямо причетний до всього, що може створити людина, бо дає їй талант, здібності й думки до створювання чогось. Отже, Бог над усім, тому вся слава повинна належати лише Йому.

Додаток

Після закінчення квесту відбувається обід (можливо, смаження сосисок), після якого діти матимуть вільний час, аби пограти в спортивні ігри.

Отож, після закінчення вільного часу всі збираються до сцени або ж до визначеного місця, аби мати обговорення гри та проголошення загального висновку.

Загальний висновок

За часів Мартіна Лютера Біблію використовували так, як ми в нашому квесті. Для них це був просто набір букв, слів, речень, якихось значень та мудруватих висловлювань.

Мало хто міг читати її, оскільки це були часи, коли книга була дуже дорогою і багато хто не вмів читати. Тоді люди не мали можливості та не могли собі дозволити мати книги. До того ж, їм не дозволялося читати Біблію, оскільки вони могли її почати неправильно трактувати, не так, як було вигідно для церковної влади.

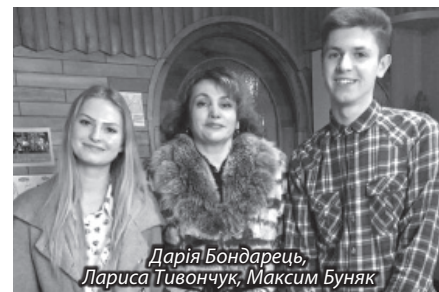
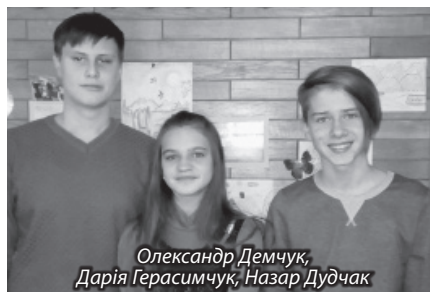
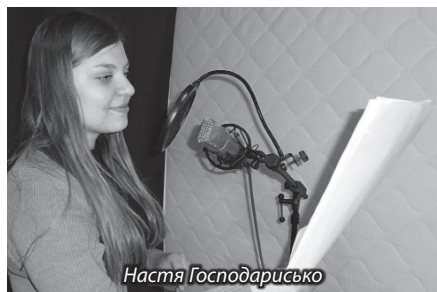
Свого часу Мартін Лютер зрозумів, що Бог дав нам Біблію, аби ми читали та жили так, як у ній написано. Читаючи Біблію, неможливо щось додумати або вигадати, оскільки там усе зрозуміло написано. Отже, секретом Мартіна Лютера були його тези, які він сформулював на основі Писання, саме вони привели до переосмислення та реформації церкви. До того ж він зрозумів, що зміни в церкві, у суспільстві, у житті в цілому почнуться тоді, коли людина почне змінюватися зсередини.

Кілька років тому ми знайомили вас, шановні читачі, з християнською радіопередачею «Зерна правди», започаткованою 2004 року громадською благодійною корпорацією «Братерство без кордонів — Україна». Сподіваємось, хтось із вас став її постійним слухачем, хтось використав запропоновані сценарії на уроках чи позакласних заходах. А тих, хто чує про таку передачу вперше, запрошуємо прочитати відповідний матеріал на сайті часопису: slovovchitelyu.org/journal/nom19/zerna-pravdy/.

ЗЕРНА ПРАВДИ
дитяча християнська радіопередача

слухайте нас
щосереди о 21:10
на Першому
національному каналі,
також щосуботи о 15:00
на Світлому радіо
ТРК "Еммануїл"
та в інтернеті
за адресою:
www.zernapravdy.org
33025 вул. Севастопольська, 45 м. Рівне

Сьогодні пропонуємо вашій увазі кілька нових сценаріїв незмінної ведучої і автора програм Алли Маніти, але спершу надамо слово юним радіоведучим і їхнім наставникам.

«Мені було дуже приємно попрацювати в команді радіопередачі «Зерна правди». Нас тепло зустрів дуже дружній колектив, хороші люди, які насправді є професіоналами. Мені було дуже приємно брати участь у створенні цієї передачі. Пишаюся тим, що зернинки Божого Слова звучали з моєю маленькою допомогою! У наш складний час так потрібно дітям та дорослим триматися Бога та Його Слова! Ще зовсім недавно я не вірив в Бога і сумнівався, що Він узагалі існує. Але літом я потрапив до дитячого християнського табору, де почув Слово мого Бога, і дійсно відчув, як Господь торкнувся мого серця! І це було покаяння. Зараз я маю великий привілей бути Його дитиною!!! Я кожен день дякую Богові за те, що Він постукав у моє серце» (Назар Дудчак, учень 7 кл. НВК «Колегіум», м. Рівне).

«Я мала чудову нагоду брати участь у створенні радіопередачі «Зерна правди». Це був незвичний досвід. Мене дуже вразило, що історії, які я допомагала озвучувати, були схожі на події з мого життя. І це було підтвердженням того, що все, що відбувається в нашому житті, — це воля Божа.

Саме завдяки урокам християнської етики ми вивчаємо Святе Письмо, вчимося робити правильний вибір і розуміти, що повинні ділитися всіма отриманими знаннями, щоб зернини Божого Слова падали в добрий ґрунт» (Дарія Герасимчук, учениця 7 кл. НВК «Колегіум», м. Рівне).

«Дитина для батьків є даром Божим. У нашій родині ми ніколи не говоримо дитині: «Маєш робити так, а не інакше. Навпаки, Господь дає волю вибору, який завжди залишається за тобою». І коли вчитель Лариса Ростиславівна запропонувала

нашій доньці взяти участь у створенні християнської радіопередачі «Зерна правди», ми підтримали Дар'ю.

Саме віра в Бога допомагає нашій родині в усьому, а уроки християнської етики — у вихованні нашої дитини. Після запису окрилена та щаслива Дар'я розповіла, що історії, які вона озвучувала, були дуже подібні до тих, що виникали в нашій родині. Це ще одне підтвердження волі Бога, Його керівництва в нашій сім'ї» (Наталія Герасимчук, мама).

«З великим натхненням наш син Олександр брав участь в озвученні християнської радіопередачі «Зерна правди». Для нас, батьків, дуже важливо, що ці заняття та уроки християнської етики ведуть дитину до самопізнання через духовність і ставлять духовну складову здоров'я на перше місце. А це означає, що в суспільстві буде більше людей, які вміють співчувати, бути толерантними, тому що душу людини можна побачити через її вчинки. Діти, яких виховують на засадах духовності, високої моралі, є здатними на достойні вчинки. Люди нового покоління мають бути саме такими й розбудовувати суспільство, у якому неприпустимі корупція, злочини, нехтування інтересами інших заради власного блага» (Юлія Данильченко, мама).

«Упродовж 5 років учні Рівненського НВК «Колегіум» співпрацюють з міжнародною корпорацією «Братерство без кордонів — Україна». Робота у християнській радіостудії — одна із форм співпраці корпорації та учнів, що відвідують факультатив «Основи християнської етики».

Ми маємо гарну можливість більше познайомитися зі Святим Письмом, із людьми, які жертвовно служать дітям та дорослим і щиро прагнуть змінити на краще молоде покоління. На мою думку, усі, хто бере участь у створенні цих передач, наче чисті промінці, несуть світло Божого Слова у світ, який так потребує добрих змін!» (Лариса Тивончук, учитель НВК «Колегіум», м. Рівне).

ЯК БОГДАНА НАВЧИЛАСЯ БУТИ СХОЖОЮ НА ІСУСА

Ведуча. Уже другу годину Богдана сиділа за письмовим столом і робила домашнє завдання. Вона ще ніколи не сиділа так довго за уроками. Мама декілька разів заходила до її кімнати й помітила, що Богдана байдужим поглядом дивиться у вікно, час від часу зітхає, а домашнє завдання так і не зроблено. Нарешті мама присіла на диван і запитала.

Мама. Богдано, що з тобою? Можливо, тобі щось допомогти?

Богдана. Ні.

Мама. Доню, що трапилося? Ти якась невесела, про що ти думаєш?

Богдана. У мене все гаразд.

Мама. Не приховуй. Якись проблеми в школі?

Богдана. Ні... Просто неприємно, коли друзі бувають невдячними.

Мама. І хто ж це тобі не подякував?

Богдана. Мамо, пам'ятаєш, як на минулому тижні до нас кожного дня приходили Олег та Андрій?

Мама. Так, пам'ятаю.

Богдана. Я годинами пояснювала їм теми з хімії, щоб вони могли краще написати контрольну.

Мама. І як вони її написали?

Богдана.. Олег — на десять, а Андрій — на одинадцять!

Мама. Прекрасно! То чому ж ти незадоволена?

Богдана. Мамо, невже ти не розумієш? Цілий тиждень я була для них ніби безкоштовним репетитором, а вони навіть не подякували мені.

Мама. Невдячність — це недобра якість характеру. А коли друзі виявляються невдячними — це, звичайно, неприємно. Але, доню, не сумуй надмірно з цього приводу. Ти, як християнка, у всьому маєш навчатися від нашого Господа Ісуса Христа і за всяких обставин наслідувати Його характер.

Богдана. Не думаю, що з Ісусом відбувалися подібні речі. Його всі любили й поважали.

Мама. Богдано, бачу, що ти не зовсім добре знаєш життя Ісуса на землі. Йому теж доводилося переживати невдячність людей. Пригадуєш історію про десятих прокажених?

Богдана. Так, тільки не знаю, де саме вона записана.

Мама. Ця історія записана в Євангелії від Луки, у 16-му розділі.

Ведуча. Богдана подала мамі Новий Завіт.

Мама. Ось послухай: «І сталося, коли Він (тобто Ісус) ішов до Єрусалиму, то проходив поміж Самарією та Галілеєю. І, коли входив до одного села, перестріли Його десять мужів, слабих на проказу, що стали здалека. І голос піднесли вони та й казали: «Ісусе, Наставнику, — змилуйся над нами!» І, побачивши їх, Він промовив до них: «Підійте і покажіться священикам!» І сталося, коли вони йшли, то очистилися... Один же з них, як побачив, що видужав, то вернувся, і почав гучним голосом славити Бога. І припав він обличчям до ніг Ісуса, складаючи дяку Йому. А то самарянин був... Ісус же промовив у відповідь: «Чи не десять очистилося, — а де ж дев'ять? Чому не вернулися вони хвалу Богові віддати, крім цього чужинця?»

Бачиш, доню, Господь змілює від невиліковної хвороби десятих чоловіків, і лише одному з них прийшло на думку подякувати Ісусові. А проказа — це тобі не контрольна з хімії.

Богдана. До речі, мамо, я багато разів читала про цей випадок із прокаженими, але так і не знаю, що ж це за хвороба?

Мама. Знайдімо інформацію в інтернеті й усе докладно прочитаємо. Отож... Проказа — це інфекційне захворювання, яке вражає шкіру людини та периферичну нервову систему. Цю хворобу вважають однією з найстародавніших, про неї згадано в Старому Завіті. У ті часи хворих на проказу

вважали нечистими, їх відокремлювали від здорових людей. Прокажених позбавляли права на нормальне життя, виганяли, принижували. Найбільше лютувала проказа в XII, XIII та XIV ст., коли інфекція розповсюдилася майже на всі європейські країни. Для боротьби з проказою облаштовували численні лепрозорії — установи, які займалися виявленням та лікуванням цієї хвороби. Фактично ці нещасні люди проживали у своєрідних резерваціях.

Як бачиш, доню, про проказу тут написано ще дуже багато. Якщо захочеш, то ввечері прочитаєш усе докладно.

Богдана. Будь ласка, кинь мені цю інформацію в закладки.

Мама. А тепер знайди в Старому Завіті Книгу Левит, 13 розділ. Прочитай.

Богдана. Закон про проказу. Ой, мамо, тут так багато написано.

Мама. Справді дуже багато. (Гортає сторінки.) Так... прочитай 45 та 46 вірші.

Богдана. «А прокажений, що проказа на ньому, — одяга його буде роздерта, а голова його буде відкрита, і по уста закритий, і буде кричати: «Нечистий, нечистий!» По всі дні, коли болячка на ньому, буде нечистий, — він нечистий. Самітній буде пробувати він, — поза табором оселя його».

Мамо, який жаж! Яке приниження! Нещасні люди!

Мама. Тепер, Богдано, ти розумієш, від яких тілесних і моральних страждань звільнив Ісус Христос десятих прокажених чоловіків? А подякував лише один. Отож, доню, бери приклад із нашого Господа. Він є єдиним прикладом для християн. А на своїх друзів не ображайся, бо образа — це замаскований прояв гордості.

Богдана. Мамо, я ніби все розумію, але мені так важко!

Мама. А ти подякуй Богу за те, що хлопці гарно написали контрольну з хімії, благослови їх у своїй молитві. Учися перемогати, Богдано. Повір мені, не варто витрачати своє життя на образи й ходити похмурою. Моя люба донечко, завжди радій і за все дякуй Господу!

Богдана. Дякую, мамо. Помолімося разом.

Ведуча. Схилившись біля письмового столу, Богдана слухала мамину молитву... і сама вчилася молитися за своїх друзів, і перед Господом вона вже не називала їх невдячними.

Музична пауза.

Ведуча. А ввечері відбулося справжнє чудо. Рівно о дев'ятнадцятій годині у двері подзвонили.

Мама. Хто ж це так настирливо дзвонить? Богдано, відчини, можливо, це до тебе.

Ведуча. Відчинивши двері, Богдана побачила Олега, Андрія та його меншу сестричку Ілону. Олег поперед себе тримав «Київський» торт, а маленька Ілонка вручила Богдані пишний букет рожевих хризантем. Андрій, не приховуючи щасливої усмішки, сказав:

Андрій. Богдано, ми тобі дуже вдячні за хімію й тепер прийшли просто на чай. І Ілонка теж захотіла з нами прийти.

Ведуча. Богдана розхвилювалася і ледь стримувала сльози.

Богдана. Заходьте, хлопці, заходьте. Ілончочко, заходь. Дякую тобі за хризантеми. Це мої улюблені квіти.

Ведуча. І щасливі друзі з великим задоволенням пили чай із «Київським» тортом та згадували про різні шкільні пригоди.

Алла Маніта,

редактор і ведуча дитячої християнської радіопередачі «Зерна правди»

ЩАСЛИВА ІРИНКА

Ведуча. Іринка жила з бабою Орісею у старій похилій хаті. Її мама працювала в місті й навідувалася до них дуже рідко. А про батька Іринка взагалі нічого не знала. Одного вечора дівчинка підійшла до баби Орісі й неспішно запитала.

Іринка. Бабо, а чому всі діти живуть з мамами й татами, а я тільки з вами?

Баба Оріся. Відчепись, пuste дівчисько! Бач, яка допитлива!

Ведуча. Іринці вже виповнилося шість років, але вона ще не ходила до школи й не розуміла багатьох речей. Не розуміла, чому її не любить баба Оріся? Чому мама не хоче її забрати з собою в місто? Чому в неї немає батька? Багато подібних запитань роїлося в її дитячій голівці. Дівчинка дуже любила заховатися у далекому куточку великого занедбаного саду й розмовляти вголос сама з собою.

Іринка. Ось скоро приїде моя мама. Вона привезе мені гарне платтячко, новий портфель і я піду до школи. А вчителька все мені пояснить. Я її запитаю про що тільки захочу. І тоді баба Оріся не буде казати, що я пuste дівчисько.

Ведуча. Іринчині солодкі мрії перервав сердитий голос баби Орісі.

Баба Оріся. Ірко, де це ти ділася? Бач, заховається так навмисно, щоб нічого не робити!

Ведуча. Баба Оріся завжди сердилася, докоряла й нарікала перед людьми на нещасну дівчинку.

Баба Оріся. Ходи швидше, ліниве дівчисько. Біжи до ставка й прижени каченят.

Ведуча. Іринка швиденько побігла до ставка. Каченята не хотіли виходити з води, і дівчинка вирішила застосувати до них методи баби Орісі.

Іринка. От непотрібні, пусті та лінівні каченята! Ану швидко вилазьте із ставка та бігом біжіть додому! Зараз баба Оріся вам покаже...

Ведуча. Минало літо... Кожний день Іринка чекала свою маму, та вона не приїжджала. Дівчинка вивчила розклад руху всіх автобусів, які проїжджали через їхнє село. Кожна молода жінка, яка виходила на зупинці, здалеку була схожа Іринці на маму.

Іринка. Мабуть, моя мама захворіла. Або в неї дуже багато роботи. А може, вона вже забула про мене і я назавжди залишусь з бабою Орісею?.. Цікаво, чи віддасть мене баба Оріся до школи, чи ні?

Ведуча. Якось уранці Ірина почула, що бабуса з кимось голосно розмовляє в сусідній кімнаті. Дівчинці перехопило подих від радості та хвилювання. Вона причаїлася в ліжку й вирішила не вставати, а послухати, з ким розмовляє баба Оріся.

Іринка. Це ж, мабуть, мама приїхала! Зараз вона зайде до мене! Ой, що ж то вона мені привезла?

Ведуча. Іринка, здавалося, не дихала. Розмова ставала все голоснішою. Баба Оріся сердито бурчала.

Баба Оріся. Добре тобі, Олено, базікати. У тебе діти, як діти. Одружилися, працюють, самі дають собі раду й своїм сім'ям. А моя дочка, бач, що мені втнула? Покинула на мене

цю безталанну дівчину, та й роби з нею що хочеш. Нікому вона не потрібна: ні батькові-п'яниці, — де його носить? — ні моїй Гольці. Літо минає, а вона й не думає приїхати. То ж треба вже цю дівчину якось випроводити до школи.

Баба Олена. Яка школа? Віддай її в інтернат. Хіба ти прогoduєш та вивчиш її за свою пенсію?

Баба Оріся. Та де ж той інтернат? Туди потрібно якісь «бумаги» збирати, а я хіба знаю?

Ведуча. Ірина все зрозуміла. Гіркі сльози затьмарили ранкові промені літнього сонечка, що пробивалося крізь шибку. Щось заболіло в грудях і в голові, темні хмари насунулись на її оченята.

Іринка. Мама не приїде. Вона ніколи не приїде. Мене ніхто не любить... Навіщо я народилася на цей світ?

Ведуча. Тяжкі, недитячі запитання мучили Іринчине серце. З її личка зовсім зникла усмішка. Кожний день вона чекала, що станеться ще щось страшніше. До першого вересня залишилося кілька днів. Усі діти готувалися до школи. Їхали в місто й купували новенькі шкільні форми, розмальовані портфелі, зошити, книжки та кольорові олівці. Якось увечері бабуса покликала Ірину й дала їй невеличкий пакунок.

Баба Оріся. Візьми-но подивися. Це твоя мати передала тобі щось до школи.

Ведуча. Іринка не зраділа й не здивувалася. Мовчки розгорнула пакунок. Темне платтячко, червоний светрик, декілька зошитів, кулькова ручка. А в думках тремтіли слова:

Іринка. Уже не приїде... Ніколи не приїде...

Ведуча. Першого вересня Іринка пішла до школи на урочисту зустріч із вчителями та учнями. Вона йшла сама. Цілий ранок Іра благала бабу Орісю, щоб та пішла з нею до школи хоча б сьогодні, та дарма...

Баба Оріся. От придумала! Ти що, дороги не знаєш?

Ведуча. Біля школи лунала музика. Усі діти були з квітами в руках. Один хлопець штовхнув Іринку й голосно вигукнув:

Хлопець. От, опудало, хоч би квітку вчительці принесли.

Ведуча. Саме в цей момент підійшла до Ірини Марія Федорівна.

Учителька. Іринко, доброго дня. Яка ти сьогодні гарна! Ходімо зі мною, я познайомлю тебе з учнями твого класу.

Ведуча. Марія Федорівна пригорнула дівчинку міцно до себе й повела до дітей. У школі Ірині сподобалось усе: і просторий клас, і її парту біля вікна, і Мирослава, яка сиділа поруч із нею. Але найбільше Іринці сподобалася Марія Федорівна. Дівчинка просто не зводила очей зі своєї вчительки.

Іринка. Яка вона гарна! І добра! І розумна! Моя вчителька знає про все! Як приємно, що вона буде мене вчити!

Ведуча. Наступного дня Іринка з радістю прибігла до школи. У її щоденнику були записані чотири предмети: читання, математика, музика й християнська етика. Усе було цікаво Іринці. Вона намагалася бути слухняною й уважною. Сиділа тихо, із Мирославою розмовляла тільки пошепки й відповідала на всі запитання Марії Федорівни. А на останньому уроці Ірину чекала несподівана радість, справжній

сюрприз. На уроці християнської етики вчителька читала дітям Дитячу Біблію й показувала гарні кольорові малюнки. Марія Федорівна розповідала про Сина Божого Ісуса Христа. Про те, що Він залишив небо й прийшов на землю, щоб спасти людей від їхніх гріхів, дати їм прощення, помилування й вічне життя в небесах.

Марія Федорівна сказала, що Ісус любить усіх людей і особливо дітей. Ірина слухала, але здивилася на маленьку пташечку, яка сіла на підвіконні.

Щоб привернути увагу дівчинки, вчителька звернулася до неї.

Учителька. Іринко, ти чуєш, Ісус тебе любить і хоче бути твоїм вірним другом! Він ніколи тебе не зрадить, не покине, а буде з тобою поряд усе життя! Будь уважною на уроці, а то ти про щось замріялася.

Ведуча. Дівчинка здригнулася від несподіванки, відірвала погляд від маленької пташки й здивовано запитала:

Іринка. Мене любить??? Хто?

Учителька. Так. Тебе любить Ісус!

Ведуча. Ірина не помітила, коли закінчився урок, і майже не чула, про що далі розповідала Марія Федорівна. Невимовна радість переповнила її дитяче сердечко й теплою хвилюю бриніли в розумі слова любові.

Іринка. Марія Федорівна не може обманювати. Мене любить Ісус! Любить!!! І моя вчителька мене любить!

Ведуча. Ірина вірила цим словам і відчувала лагідний дотик ще незнайомої для неї небесної радості. З того дня Іра з особливим нетерпінням чекала уроку християнської етики. Вона називала його простіше — урок про Бога. Кожний такий урок приносив їй нові відкриття, нові здивування й нову радість.

Іринка дізналася про те, що Ісус є найкращим Другом для кожної людини. І хоч Він живе на небі, з Ним можна розмовляти. Марія Федорівна розповідала про те, як Ісус уздоровлював хворих, зупинив бурю на морі й навіть воскресив мертвого Лазаря. Іринка всім серцем повірила, що Ісус люблячий і всемогутній Бог. Дорогою до школи дівчинка любила дивитися на небо й спілкуватися зі своїм неземним Другом.

Іринка. Ісусе, я знаю, що Ти мене любиш і чуєш. Як добре, що я з Тобою познайомилася! А Марія Федорівна познайомилася з Тобою ще раніше, щоб навчати дітей. А бабуся вже стара, але вона, напевно, ніколи про Тебе й не чула. Мій дорогий Господи, я хочу Тебе попросити, щоб Ти познайомився з моєю мамою, і з бабою Орисею, і ... і з татом. Ти ж їх теж любиш?

Я не знаю, як Ти це зробиш, але Ти добре знаєш, як робити чудеса!

Ведуча. Весела дівчинка підстрибувала від радості й наспівувала нову, придуману нею пісеньку! 🎵

Алла Маніта

БІБЛІЙНА АСТРОНОМІЯ

**Рекомендовано для учнів 5-6 класів
(діти 10-11 років)**

*Автор Алла Кириченко, учитель інформатики і математики
НВК ім. В. Чорновола, м. Южне, Одеська обл.*

Заняття 9¹

ЧОМУ НЕМОЖЛИВЕ ЖИТТЯ НА МАРСІ

Обладнання: решето (покласти на видному місці).

Вітання. Молитва

Учитель роздає учням Біблії, зошити, ручки.

Учитель. На минулому занятті ми зробили цікавий висновок. Який?

Учні. Що життя існує лише на Землі; що жителями Всесвіту Біблія називає виключно земляни.

Учитель. Правильно. А в яких біблійних книгах це стверджується?

Учні. У книзі пророка Ісаї, 45 і 18 розділи, і в 23-му Псалмі.

Учитель. Так, молодці. Прочитаймо ці слова ще раз (охочі учні зачитують уголос записані на минулому занятті біблійні вірші). А сьогодні, як і домовлялись, познайомимось із парадоксом Фермі й спробуємо з'ясувати,

чому неможливо жити, наприклад, на Марсі. Це непросте дослідження, тому ми знову звернемося до математичних засобів. Нам знадобиться критерій, щоб визначити правильність або неправильність певного твердження. Такий критерій зазвичай має необхідну й достатню умови. Це як ось це решето (учитель бере в руки решето, на яке діти ще від початку заняття звернули увагу) — ним зручно пересівати борошно, відділяти всілякий непотріб. Бачите, як утворена його сітка? Є поперечні й поздовжні смуги. Нехай сьогодні це буде математичне решето, критерій істинності², а смугами будуть необхідні й достатні умови, і через них «пересіватимемо» правильні та неправильні твердження. Розглянемо приклад.

Твердження: «Олесь отримує стипендію».

Необхідна умова: «Олесь — студент».

Достатня умова: «Олесь навчається у виші без трійок».

² Критерій — здатність розрізнення; засіб судження, мірило достовірності знань, їхньої відповідності об'єктивній дійсності.

З того, що Олесь — студент, ще не випливає, що він отримує стипендію. Але ця умова необхідна, тобто якщо Олесь не студент, то він напевно не отримує стипендію. Якщо ж Олесь навчається у виші без трійок, то він напевно отримує стипендію. Цього достатньо. Твердження «Олесь отримує стипендію» «просіялось» через решето необхідної і достатньої умов і є правильним. Запишіть:

9. а) Твердження: «Олесь отримує стипендію».

Необхідна умова: «Олесь — студент».

Достатня умова: «Олесь навчається у виші без трійок».

Тепер «просіємо» твердження «Жити на Марсі можливо». Чому таке твердження? Хіба біблійної відповіді недостатньо, і ще комусь неочевидно, що життя можливе виключно на Землі?

Учні. Не всі читають Біблію; люди вірять в інопланетян тощо.

Учитель. Так. Ще 1897 року у французькій книзі «Живописна астрономія»

¹ Продовження, попередні заняття див. «Слово вчителю» № 3, 4/2016, № 1, 2/2017.

Фото 1. Відібраний загін для польоту на Марс, фото НАСА

були детально описані «марсіанські люди», які страждають від браку води. Був навіть організований збір коштів для створення ракети, яка доставить воду для спраглих «братів по розуму»³. Не так впевнено мислив лектор із радянської кінокомедії «Карнавальна ніч»: «Чи є життя на Марсі, чи немає життя на Марсі, науці не відомо». А от Національна космічна агенція США (НАСА) з грудня 2015 по лютий 2016 року приймала заявки, а потім проводила відбір у новий загін астронавтів, або космонавтів (це слова-синоніми), які першими мають полетіти на Марс. Агенція отримала рекордну кількість заявок — 18 300. 7 червня 2017 року відбір було завершено, і ось перед нами 12 майбутніх марсонавтів (учитель показує фото 1). До речі, що вам нагадує це число?

Учні. 12 апостолів Ісуса Христа.

Учитель. Так, вельми цікавий збіг. Окрім того нещодавно був презентований позашляховик, призначений спеціально для поїздок по Марсі (учитель показує фото 2). І оголошена дата першого польоту людини на Марс — 2025 рік. Усе з точністю до навпаки. Отож, розпочнемо «пересівання».

Учитель. Для того щоб жити на Марсі, спочатку треба туди перелетіти. Дочекатися, коли наша планета підійде до Марса максимально близько⁴, десь на 56 000 000 км, і подолати цю відстань. Переліт займе 210 днів, понад півроку. Що ж є необхідною умовою для цього?

Учні. Потрібна їжа, вода, повітря, пальне; там космічна радіація — щось проти неї.

Учитель. Дійсно, усе це необхідно. А тепер із усього, що ви перерахували, виберіть найнеобхідніше (діти розділились у думках). Нам допоможе Ульріх Вальтер, професор аерокосмічних технологій Мюнхенського технічного університету. Весною 1993 року він на борту американського шатла «Колумбія» облетів навколо нашої планети. Зчитаю його слова про космічний корабель для перельоту на Марс із журналу

Фото 2. Позашляховик Mars Rover від НАСА, фото НАСА

«GEO»⁵: «Головне, щоб усі його системи працювали стабільно і без збоїв. На міжпланетний корабель запчастини навздогін не пошлеш. У цьому його принципова відмінність від МКС⁶, яка висить на орбіті всього в 400 кілометрах від Землі. І хоча б один відсік корабля має забезпечувати захист від космічної

радіації». Це означає, що МКС захищена від космічної радіації магнітним полем Землі, і тому космонавти там не гинуть від радіації. Але за межами цього захисного поля, тобто в міжпланетному просторі, у космонавтів ніякого захисту вже немає. Тому Вальтер і каже про захисний відсік. То яка найнеобхідніша умова?

Учні. Протирадіаційний захист.

Учитель. Так, якщо у відкритому космосі космонавти загинуть від радіації, то ні справний корабель, ні вода та їжа їм уже не знадобляться.

Запишіть, відступивши два рядочки вниз від останнього запису:

Твердження: «Жити на Марсі можливо».

Необхідна умова: «Протирадіаційний захист під час міжпланетного перельоту».

Достатня умова: «Протирадіаційний захист на поверхні Марса».

Учні. Можливо, там теж є таке захисне поле, як навколо Землі?

Учитель. Молодці, правильно мислите. Оскільки туди планують висаджувати людей, то там має бути таке поле. Бо інакше люди загинуть. Нам треба знайти відповідь на це запитання? На жаль, у двох відомих нам підручниках з астрономії така інформація відсутня, жодного слова про магнітне поле

Марса. Отож, знову звернемось до «GEO»⁷. Іван Мойсеев, науковий керівник Інституту космічної політики (РФ), конструктор ракетних двигунів, каже прямо і чесно: «Я вважаю, що людей обманювати не можна. Треба відверто заявити, що 2025 року політ на Марс неможливий... Вирішенню таких базових проблем, як захист від радіації, серйозної уваги не приділяється зовсім. Але

³ Журнал «Наука и жизнь», № 9/2009, с. 70.

⁴ 2003 року між Землею і Марсом було зафіксовано найменшу відстань зближення — 56 000 000 км.

⁵ Все на Марс! — № 4(214), 2016. — С. 43.

⁶ МКС — міжнародна пілотована космічна станція на орбіті Землі, створена для наукових досліджень у космосі.

⁷ Что там делать? — № 4(214), 2016. — С. 51

якщо не виконати це завдання, ми на Марс не потрапимо — у всякому випадку живими. Періодично виникають ідеї: скажімо, обкладемо корабель ємностями з водою — вони затримують радіацію... Утім як буде забезпечуватись захист людей від радіації на поверхні Марса, де взагалі все радіоактивне?». Ось вам і відповідь — усе радіоактивне. Магнітне поле Марса слабше за земне у 800 разів, тобто захисту немає взагалі.

Запишіть: **б) На Марсі існує магнітне поле, яке слабше від земного у 800 разів і ніяк не захищає від космічної радіації. Тому там усе радіоактивне — смертельно небезпечно.**

На сьогоднішній день ні необхідна, ні достатня умови для проживання на Марсі не виконані. Твердження «*Жити на Марсі можливо*» не «просіялось» через наше решето, відтак є неправильним. Інакше потрібно створити ні багато ні мало: усього одне магнітне поле для космічного корабля і одне — для Червоної планети. Іншими словами, людині треба стати Богом, Який, перше, знає, як влаштоване магнітне поле (ученим це й досі невідомо), а по-друге, здатний його створити, а це за означенням для нас неможливо. Отож, ви згодні? Усе чесно? Можна переходити до парадоксу Фермі?

Учні. Можна; інопланетяни — це цікаво.

Учитель. Усе почалося з чесності — о, це чудова біблійна чеснота! 1950 року лауреат Нобелівської премії фізик Енріко Фермі (США) порушив деякі чесні питання: чи дійсно ми — єдина технологічно розвинута цивілізація у Всесвіті, і якщо ми не одні, то де всі решта? Чому ми не бачимо ніяких слідів позаземного життя, таких як: зонди, космічні кораблі або радіосигнали? Чому ми не знаходимо слідів їхньої присутності на Землі або в нашій Сонячній системі? Овва, через яке решето почав пересіювати Фермі різноманітні твердження на зразок «Інопланетяни існують!» У математиці трапляється, що необхідна і достатня умови збігаються. Так і тут: усі три наведені запитання одночасно є як необхідними, так і достатніми. І ні на одне жодна космічна агенція досі не може дати позитивної відповіді. Хоча було запущено понад 60 проектів із пошуку позаземного розуму (SETI), які сканують Усесвіт на мільйонах радіочастот кожну секунду. Відповідь одна — біблійна: придатна для життя лише наша унікальна Земля.

Запишіть: **в) Решето для інопланетян — парадокс Фермі: «Якщо ми не одні, то де всі решта?».**

І наостанок, хочу познайомити вас із решетою решіт, яке міститься, де б ви

думали? — звичайно, у Книзі книг — Біблії. Прочитаємо у Новому Завіті Послання св. апостола Павла до филип'ян, 4 розділ, 8 і 9 вірші: «Наостанку, браття, що тільки правдиве, що тільки чесне, що тільки праведне, що тільки чисте, що тільки любе, що тільки гідне хвали, коли яка чеснота, коли яка похвала, — думайте про це! Чого ви від мене й навчилися, і прийняли, і чули та бачили, — робіть те! І Бог миру буде з вами!». Ось скільки необхідних і достатніх умов, щоб визначати істинність будь-чого. Якщо б усі вчені взяли собі з такого решета одну тільки смужку «чесність», як це зробив Енріко Фермі, то скільки б теорій і гіпотез довелося викинути на смітник науки! Скільки б обманутих людей жило мирно, а не поривалося в «політ в один кінець»!

Запишіть: **г) Біблійне решето істинності: «Що тільки правдиве, що тільки чесне, що тільки праведне, що тільки чисте, що тільки любе, що тільки гідне хвали, коли яка чеснота, коли яка похвала, — думайте про це!» (Флп. 4:8).**

Отож, завжди користуйтеся цим біблійним решетою, і ви не будете обмануті, і Бог миру буде з вами!

Домашнє завдання

Пригадайте біблійні слова, які стали загальноживаною приказкою, про зіпсоване решето: у цьому решеті щось маленьке відсівається, а щось велике — просівається.

Заняття 10 КАМІНЬ БУТТЯ

Вітання. Молитва

Учитель роздає учням Біблії, зошити, ручки.

Учитель. Хто впорався з домашнім завданням — знайшов зіпсоване решето?

Учні. Це слова про комара і верблюда.

Учитель. Правильно, молодці! Розгорніть Біблії: Новий Завіт, Євангеліє від Матвія, 23 розділ, 24 вірш: «Проводирі ви сліпі, що відціджуєте комара, а верблюда ковтаєте!». Уявіть собі решето з такою дрібною сіткою, що навіть комар не пройде. Але в ньому є велика дірка, через яку проходить верблюд. Тобто решето дійсно зіпсоване. Таким верблюдом в нашому марсіанському пересіюванні була космічна радіація. Біблійне решето її не пропустило, а от через решето ілюзій НАСА вона пройшла. Як добре, що біблійне решето справне і на нього завжди можна покластися!

А тепер перемістимося з Марса на Місяць, який є супутником нашої планети. На сьогодні Місяць — це перший

і єдиний позаземний об'єкт, на якому побувала людина. Усього — 12 американських астронавтів. Це число легко запам'ятати, бо воно збігається з кількістю апостолів Ісуса Христа.

Учні. А на Місяці є магнітне поле?

Учитель. Хороше запитання! З усіх кам'яних тіл Сонячної системи лише Земля, Меркурій і Ганімед (супутник Юпітера) мають власне магнітне поле. А Місяць не має. Тому компас туди брати з собою марно. Більше того, «якби під час місячної експедиції стався сильний сонячний спалах, то колосальний потік радіації спопелив би і капсули, і астронавтів на тій частині поверхні Місяця, де вони проводили свій день. Ця радіація не просто небезпечна — вона смертельна!»⁸.

Учні. А як же залишилися живими ті астронавти?

Учитель. Це запитання ще краще. Місяць мінімально віддаляється від Землі на 356 410 км, але вже на відстані 24 000 км від Землі, за межами її магнітного поля, космічна радіація вбиває все живе⁸. Космічні мавпи, наприклад, загинули менш ніж через 10 днів після повернення на Землю. А із 12 астронавтів, які побували на Місяці, 6 живі й понині. Схоже, НАСА таки вийшло тонкий, майже як фольга, протирадіаційний матеріал і завдяки йому протягом 4-х років (з 1969 по 1972 рр.) по черзі астронавти здійснювали переліт на Місяць і поверталися звідтіля живими.

Астронавти, які висаджувались на Місяць, разом привезли 382 кг місячного ґрунту — реголіту. Який він? Уявіть собі кам'яну гору, яку вщент подрібнили вибухами, перемішали, дещо розрівняли й запекли: дрібна пилюка, роздроблена порода вперемішку з оплавленими й запеченими фрагментами. Колір реголіту від темно-сірого до чорного з вкрапленнями великих часток, що мають дзеркальний блиск. Це наслідки бомбардування метеоритами. За твердженням двох перших астронавтів, у земній атмосфері реголіт має характерний запах горілого чи відстріляних пістонів. І ось серед всього цього смердючого згарища 1971 року два наступні астронавти, один із яких християнин, знаходять чистенький білесенький камінець. Подивіться, який він гарний (*учитель показує і прикріплює до магнітної дошки фото 3*)! А назва у нього ще краща — Камінь Буття.

Учні. А чому така назва? Це ж так називається перша книга Біблії!

Учитель. Це цікава історія. Послухайте, що відбувалося на Місяці

⁸ <http://dozymetr.com/vishhe-24-000-km-nad-zemleyu-radiatsiya-vbivaye-vse-zhive-km-ru/>

і на Землі в момент, як цей камінь було знайдено (*учитель зачитує цитату з Вікіпедії*⁹): «Повідомлення Девіда Скотта і Джеймса Ірвіна про виявлення цього зразка викликало бурхливу радість геологів, які були присутні в спеціально відведений кімнаті в центрі управління місією, і не менш бурхливу радість самих астронавтів. У зв'язку з винятковою науковою важливістю знахідки й цілком очевидними біблійними алюзіями, перший знайдений анортозит отримав настільки звучну назву, незважаючи на те, що в той же день астронавтами були знайдені ще кілька аналогічних зразків меншого розміру». Бурхлива радість! Чому? Ось як пояснює її сам Джеймс Ірвін (*учитель показує і прикріплює до магнітної дошки фото 4*): «Досліджуючи поверхню Місяця... ми виявили чистий, білий камінь, — найдавнішу з усіх кам'яних порід, доставлених із Місяця. Це був уламок матерії із самих глибин, викинутий на поверхню, і він став найважливішим науковим відкриттям нашої місії. У пресі цей камінь був названий «Каме-нем Буття», оскільки його існування підтверджувало той факт, що Земля і Місяць були створені в один і той же час, а також стало науковим обґрунтуванням для історії створення, описаної в Книзі Буття 1:14-18»¹⁰.

Який ми можемо зробити висновок? Яким міг бути Місяць на момент створення?

Учні. Світлим; білим; без слідів горілого; новим тощо.

Учитель. Так, схоже, що новостворений Місяць був світлим, і лише з плином часу цей світлий ґрунт перетворився на реголіт протилежного кольору.

Запишіть: **10. а) Перший білий камінь із глибини Місяця був знайдений двома астронавтами, один із яких християнин, і названий журналістами «Каменем Буття». Ще один факт на користь створення Всесвіту Богом.**

Після виходу на пенсію Джеймс Ірвін написав декілька книг. В одній із

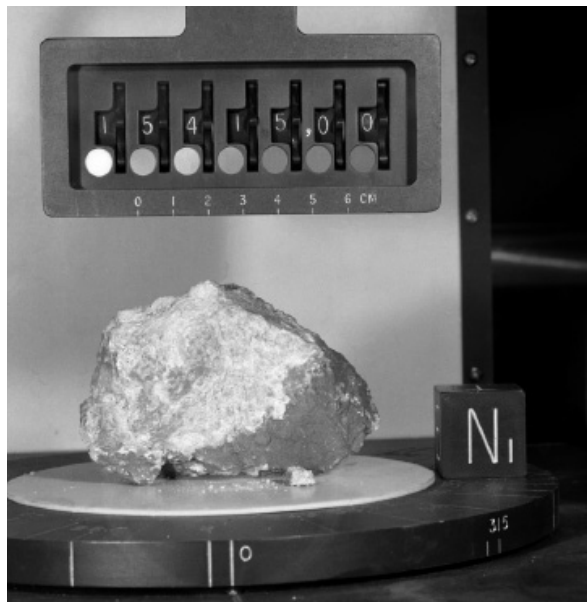

Фото 3. Камінь Буття, фото НАСА

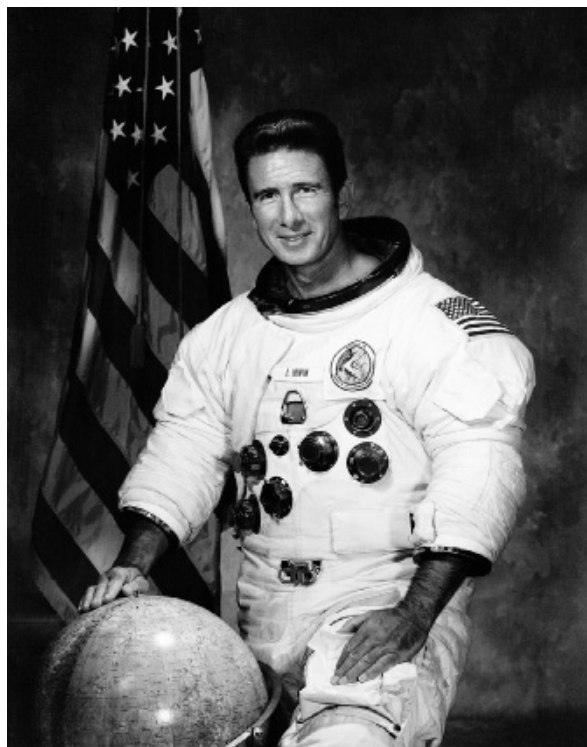

Фото 4. Джеймс Ірвін, фото НАСА

них є такі слова: «У Книзі Буття, першій із книг Біблії, можна знайти істину про те, як з'явилися Місяць, Земля і Сонце... Про те, як Бог створив усе з нічого за шість днів, а також про те, що Бог створив Землю першого дня, а потім, 72 години потому, на четвертий день, Він створив Місяць, Сонце й усі інші частини Всесвіту»¹¹. Чому 72 години? Хто доведе мені правильність розрахунків Ірвіна?

Учні. Треба 4 дні помножити на 24 години; виходить 96 год — не так; тоді

3 дні помножити на 24 години — буде 72 год.

Учитель. Тепер так, бо Ірвін рахував кількість годин після того, як була створена Земля, тобто не враховуючи перший день.

Запишіть: **б) 3 дні x 24 год = 72 год, через 72 години після створення Землі був створений її супутник Місяць.**

Трьома роками раніше, 24 грудня 1968 року, три астронавти — Френк Борман, Джеймс Ловел і Вільям Андерс — уперше в історії людства потрапили на орбіту Місяця. Цікаво, як так сталося, що з усіх 365 днів календарного року ця подія припала саме на різдвяний день? Отож, коли керівництво НАСА попросило команду корабля «Аполлон-8» розповісти про свої враження під час перебування в космосі, то командир Френк Борман сказав, що в них є послання для всіх жителів Землі. Цим посланням стали перші 9 віршів із першого розділу Книги Буття. Усі члени екіпажу почергово зачитували ці вірші, а півмільярда людей у прямому ефірі їх слухали¹². Чому вони звернулися саме до цієї книги?

Учні. Бо в Біблії сказано, як виник Усесвіт.

Учитель. Так, думаю, коли людина потрапляє в особливі умови, то все неособливе відпадає, як лушпиння з цибулі, а залишається найголовніше, справжнє і реальне. Цікаво, астронавти взяли Біблію з собою в космос чи ще на Землі вивчили потрібні слова напам'ять?

Запишіть: **в) Члени екіпажу космічного корабля «Аполлон-8» 24 грудня 1968 року, вперше в історії людства потрапивши на орбіту Місяця, зачитали перші 9 віршів Біблії.**

Домашнє завдання

Уявіть себе астронавтами 1968 року польоту й вивчіть напам'ять перші 9 віршів Біблії таким чином: перші три вірші буде зачитувати командир Френк Борман, наступні три вірші — Вільям Андерс, і решту — Джеймс Ловел. Розділіться так, щоб у вас утворилось декілька екіпажів. До зустрічі на орбіті Місяця!

⁹ https://ru.wikipedia.org/wiki/Камемень_Бытия.

¹⁰ Джерри Бергман. Полковник Джеймс Ірвін: астронавт-креационист // Разумный Замысел. — Электронный ресурс Режим доступа http://www.origins.org.ua/page.php?id_story=1972

¹¹ Ирвин Д. Больше, чем землянин: мысли астронавта о жизни во Христе. — Нэшвилл, Теннесси: издательство Broadman Press, 1983.

¹² Вспоминая в космосе о Творце // Разумный замысел. — 2008. — № 8. — С. 7.

БІБЛІЙНО-НАУКОВА ГРА «ПЕРЕХРЕСТЯ»

деякої гри, яка б зв'язала Біблію з наукою, виникла досить давно. Діти люблять гратись. Через гру з кубиком на 6 крапочок 4-річна дитина легко навчається оперувати цифрами в межах шести, з двома такими гральними кубиками вона так само легко оволодіває стражденим «переходом через десяток». А в «Перехресті» дитина легко вчиться брати до рук Біблію, орієнтуватись на її сторінках, відшукувати відповіді на поставлені запитання, зіставляти знайдене з науковими фактами і, врешті-решт, стає справжнім дослідником. А ще ця гра зв'яже у свідомості та підсвідомості учнів такі поняття, як: «школа — Біблія»; «наука — Біблія»; «шкільна бібліотека — Біблія»; «учитель — Біблія».

Про гру «Перехрестя»

Біблію називають Книгою книг, вона очолює список бестселерів. Вона є у багатьох домівках, але до неї не так часто звертаються за порадою. Ми знаємо про те, що вона є джерелом мудрості, натхнення, спасіння, але мало черпаємо з неї. Біблійно-наукова гра «Перехрестя» є ще однією дорогою до відкриття для себе Книги Книг. Під час гри діти навчаються розуміти Слово Боже, шукати джерела підтвердження наукової інформації, розвивають критичне мислення, збагачуються і розумово, і духовно.

На мою думку, діти, які стають учасниками цієї гри, створюють добрий ґрунт для зерен істини, які проростатимуть у їхніх серцях і приносять рясні плоди.

Олеся Чайківська,

заступник директора з навчально-виховної роботи
НВК ім. В. Чорновола м. Южне Одеської обл.

Наявність християнської наукової літератури вкрай необхідна. Хто читатиме Книгу, яка відірвана від реального життя й щоразу на уроках історії, біології, географії, фізики чи астрономії перекреслюється так званими «науковими фактами»? Ні, і ще раз ні! На сьогодні сучасна наука має стільки відкриттів, які просто кричать: «Біблія говорить правду!» І вчителі, і учні мають знати про це.

Гра проводилась у НВК ім. В. Чорновола (гімназія-ЗОШ І ст.) за наступними правилами.

- Учасниками гри можуть бути учні 5-11 класів НВК.
- Гра багатоетапна, на кожному етапі розігрується 7 завдань різного рівня складності. За кожне правильно виконане завдання гравець може отримати від одного до трьох балів, максимально 11 балів, за умови, що він його виконав першим.
- Бали фіксують у заліковій книжці ведучого гри, а гравці отримують різнокольорові жетони вартістю 1, 2 і 3 бали. Набір жетонів одного учасника гри, вартістю 12 балів, можна поміняти на 1 шкільну оцінку в 12 балів із будь-якого предмета на вибір гравця.
- Жетони не можна передавати іншим.
- На кожний етап відводиться один тиждень: із понеділка по п'ятницю.
- Біблії та інші книги, вказані в завданні, є в шкільній бібліотеці.
- Відповіді здавати: учителям інформатики, заступнику директора з виховної роботи, або заступнику директора з навчально-виховної роботи.

Час проведення гри: II семестр 2016-2017 навч. року.

Звичайно, це неможливо було б зробити без доброї волі й «зеленої вулиці» з боку адміністрації школи та вчителів, але найважливішим, на мою думку, були пости й молитви — із тижня в тиждень, із місяця в місяць, із року в рік, і молитовна підтримка помісної Церкви ЄХБ «Вефіль» м. Южного.

А тепер до вашої уваги приклад — завдання останнього 15 етапу другого рівня складності:

Фізика. Який християнин 1840 року створив перший телеграфний апарат, що використовувався потім на телеграфних лініях усіх країн майже 100 років? Слова найпершого у світі телеграфного повідомлення були взяті із Біблії: «Що Бог учинив!». З якого біблійного вірша взяті ці слова? Якби винахідник зателеграфував цей біблійний вірш повністю, скільки б слів налічувала його телеграма? (*Четверта книга Мойсеєва, 23 розділ; Фарид Абу-Рахме, «І сказав Бог... Наука підтверджує авторитет Библии», с. 20.*)

Відповідь: Самюель Морзе, 23 вірш 23 розділу, 19 слів.

Завдання сформовані так, щоб весь текст помістився на аркуші формату А-4. Ми вивішували їх у п'яти різних місцях школи на різних поверхах. Кожен понеділок у шкільній бібліотеці міняли набір наукових книг. Також бажано щопонеділка вивішувати поточні результати та рейтинг гри. Дітям дуже цікаво відстежувати хід гри.

Загалом у гри взяв участь 21 учень із 9-ти класів. Із них 4 учнів отримали 7 сертифікатів, які поміняли на оцінки з математики й англійської мови. Здається, зовсім небагато. Але якщо з них тільки хтось один навернеться до Бога, а в дорослому житті не втратить сенс життя, а буде щасливою людиною, то грати вже варто.

Наостанок зауважу, що нещодавно вийшов друком навчально-методичний посібник «Інтеграція біблійних істин у шкільні предмети (математика, астрономія, інформатика)», куди ввійшла і ця гра. Під час I Всеукраїнського з'їзду вчителів духовно-морального спрямування кожна область отримала в подарунок по одному примірнику цієї книжечки. Тож познайомитись із нею можна через керівника делегації відповідної області або звернутись до редакції часопису «Слово вчителю».

Алла Кириченко, учитель інформатики і математики
НВК ім. В. Чорновола м. Южне Одеської обл.

Ліза Григоренко та Даша Бахарєва,
учениці 6-А класу, отримали відповідно
2 і 1 сертифікати

Софія Воздроганова, учениця
5-А класу, отримала
3 сертифікати

РЕФОРМАЦІЯ: політика, релігія, сутність

Опублікування державною владою указу про відзначення 500-річчя Реформації — це грандіозна подія у становленні розвинутого громадянського суспільства України. За своїм значенням цю подію можна порівняти з прийняттям Першої поправки до Конституції США. Звісно, що українська Конституція і без того гарантувала всім громадянам право на свободу совісті, і навіть — свободу світогляду. Але на практиці реалізація цих прав нагадує Оруелла, коли всі рівні, але одні рівніші, ніж інші. Одні мали цю свободу природно — завдяки підтримці влади вони вводили свої традиції в загальнонаціональний стиль життя й календар. Іншим ця свобода надавалась як вимушений захід, неминуча поблажка. Відтепер Реформація — така ж частина нашої спільної громадянської історії, як і Хрещення Русі.

Політичний вимір із самого початку був невід'ємною складовою Реформації, він різко знизив унітарний вплив Священної римської імперії. Вона надавала моральне виправдання відмові від сплати податків Риму, а це сприяло зародженню й розвитку національних елементів індустріального суспільства. Пропоненти нових суспільних цінностей від самого початку схвалювали, опікувалися й підтримували церковних нонконформістів. Без цього їх намагання швидко завершилися б.

А ось що стосується релігійної сфери, то все склалося набагато трагічніше. Те, що багато істориків називають головним здобутком Реформації, є якраз тим, чого Лютер понад усе хотів уникнути. Зрозуміло, що Церква й без цього вже була розділена на грецьку і латинську. Але збільшувати кількість розколів і поділів зовсім не було на меті в провінційного богослова. Лютер не збирався покидати «неправильну» церкву й створювати замість неї свою, «правильну». Він хотів, щоб Церква Христова, якій він належав, була правильною у всіх відношеннях. Роздумуючи над розрізненням форми та сутності (за Арістотелем), Лютер намагався зберегти ідентичність Церкви як Тіла Христового. Ідея була лише в переміні її форми («ре-формація»), яка не відповідала істинній євангельській сутності.

Але, граючи в чужу гру, важко не почати підлаштовуватися під чужі правила. Біблійне поняття «віра» почали спритно підмінити релігійною концепцією «віровчення». І до того ж — надто успішно! Зверніть увагу: навіть ключовий принцип Реформації *Sola Scriptura* ми досі навіть у віддалених від колиски протестантизму краях повторюємо латиною! Повторюємо з благоговійним наголосом, як заклинання, як якесь нове об'явлення! І навіть не задумуємось, що

поза контекстом конкретної полеміки це словосполучення абсурдне. Який сенс має речення *Sola Scriptura* сама по собі, якщо в цій самій «Скриптурі» її не знайти? Будучи вирваною з конкретного тезису, вона проголошує лише власну необґрунтованість.

Цей критерій виник у робочому порядку, щоб очистити догматичну шкаралу й докопатися до божественної простоти Писання: «Бо спасені ви благодаттю через віру, ... на добрі діла» (Еф. 2:8, 10). Але якщо благодатню, то жодна з догматичних позицій не має тоді переваги! Цього опоненти допустити не могли. І стали віровчення множитись, як гриби після дощу, породжуючи все нові й нові розколи, деномінації, віровчення, братства, групи й об'єднання. І кожна гілка претендує на єдино правильну доктрину, проголошуючи: «Дякуємо Тобі, Боже, що ми не такі, як ці католики — служителі традицій і ритуалів, або, наприклад, як ці (назву будь-якої конкурентної протестантської деномінації) підставте на власний розсуд»).

Сутність Церкви лишилася тією ж, але щось явно змістилося. За численними пунктами й параграфами різноманітних катехизисів, символів, декларацій і віросповідань стало важко знайти найважливіше *Sola*, яке Писання проголошує безпосередньо — *Solus Christus*: «нема іншого Ймення...» (Дії 4:12). Справа часом доходить до абсурду, коли стати членом Божого Царства простіше, аніж членом помісної общини. Адже для першого достатньо віри, а для другого необхідно пройти низку випробувань та ініціаційних церемоній, які мають до *Sola Scriptura* опосередкований стосунок. Належність до певної групи прирівнюється до сертифікату доктринальної бездоганності відповідно до критерію кіплінгських бандерлогів: «Це правда, тому що ми всі так говоримо». Сьогодні людина найчастіше вибирає

церкву, як товар у супермаркеті: який із них «брендовіший», найбільш тішить око чи приємний на слух. І якщо раніше страх відлучення був схожий на страх Божий, то сьогодні це може непокоїти не більше, ніж відміна абонементу в спортзал за несплату.

Не проминула, звісно, Реформація безболісно й для Римської церкви. Втративши видиме монополію на перебування в Христі, вона була змушена піти своїм реформаційним шляхом. Шлях цей довгий і дивний, із багатьма спусками та підйомами. Одним із найбільш ефективних серед них був Другий Ватиканський собор 1964 р., де, окрім іншого, був затверджений декрет *Unitatis Redintegratio* (лат. — «Відновлення єдності»), у якому, зокрема, говориться:

«Чимало общин відділилось від повної єдності з Католицькою Церквою, і це сталося не без вини людей: і з однієї, і з іншої сторони. Однак тих, хто народжується нині в таких общинах і сповнюється віри в Христа, не можна звинувачувати в гріху розділення, і Католицька Церква приймає їх із братською повагою та любов'ю... виправдавшись вірою, при хрещенні вони стають Христовими і, відповідно, по праву носять ім'я християн, тому чада Католицької Церкви з повним правом признають їх братами в Господі».

Звернули увагу? «Виправдавшись вірою!» Праця Лютера не лишилась безплідною і для його материнської церкви. Не минуло й півстоліття... До нашої теми мають стосунок ще три важливі моменти. По-перше, сутність перебування в Христі більше не підмінюється відповідними догматичними нюансами віровчення. Єдине звинувачення стосується поділення Церкви. По-друге, визнається двостороння вина в цьому поділенні. По-третє, теперішні протестанти до цього ніякого стосунку не мають. Вони — ні при чому!

А як спасуться аборигени?

І справді: прогулянка яблуневим садом не робить вас яблуком! Як же членство в протестантській церкві робить вас співучасником Реформації? Якщо вас у вашій церкві все влаштує, ви всім задоволені й бажаєте лише того, щоби все лишалося по-старому, Реформація для вас — не більше, ніж історична подія віддаленого минулого. Апатія — хронічний недуг сучасного суспільства, і церкви зокрема.

Не мистецтво володіти молотком зробило Лютера реформатором. Реформатор — це той, кому «не все одно», хто готовий змінювати й змінюватися, ризикуючи власним спокоєм і благополуччям, аби тільки залишатися «справжнім»; аби тільки найголовніше залишалося найголовнішим; аби тільки форма не втрачала своєї відповідності сутності. Реформатор — не той, хто зневажає інші церкви, а той, хто змінює свою.

Що ви хотіли б змінити у своїй церкві? Не для того, щоб вам у ній було комфортніше чи цікавіше, а щоб Христос міг ефективніше поширювати Своє світло через неї. Чому ви тепер цього не робите? Адже якщо ваша церква справжня, то вона тоді й не ваша, а Його!

Ось тільки бігти за молотком і псувати суспільне майно не варто. Навіть у Віттенберзі церковні двері давно перестали виконувати роль дошки оголошень, куди час від часу прибивали розклад майбутніх заходів. Сьогодні в нашому розпорядженні є зручніші офісні канцтовари — кнопки, скріпки, клейкий папір. Є й потужніші засоби оповіщення.

Про заплановане засідання богословської групи та його порядок денний Лютер хотів повідомити якомога більшу кількість колег і студентів. А тому впевнений, що сьогодні він напевне дав би повідомлення в «мережі»: «Нижчевказане буде запропоноване на обговорення у Віттенберзі під головуванням вельмишановного отця Мартіна Лютера, магістра вільних мистецтв і святого богослов'я, а також ординарного професора в цьому місті. Отже ті, хто не може бути присутнім і особисто вступити з ним у дискусію, запрошуються зробити це письмово». 📧

Сергій Головін,
д-р філософії,
д-р прикладного
богослов'я, президент
Християнського
науково-апологетичного центру,
президент міжнародного
просвітницького товариства «Людина
і християнський світогляд»

Багато людей запитують: «Християни стверджують, що божественна істина захована лише в Біблії, а як бути з тими людьми, які ніколи в житті не чули про Біблію? (Надалі ми умовно таких людей називатимемо аборигенами.) Як же їм дізнатися про Божу істину? І як Бог збирається їх судити й карати за те, чого вони не знали й не могли знати в силу певних обставин?»

Люди завжди хочуть знати, як Бог учинить з іншими, замість того щоб для початку задуматися про себе і про свій присуд. Чому вони так роблять? Звісно тому, що легше змістити фокус із себе і з особистої відповідальності перед Богом на інших людей чи на самого Бога, аніж розібратися в собі й у своїх взаєминах із Творцем.

У Біблії написано: «Яка ж користь людині, що здобуде увесь світ, але душу свою занепасть?» (Мт. 16:26). Ти кажеш, що тебе хвилює доля аборигена? Насправді це не так; абориген і його доля тебе зовсім не цікавлять. Це для тебе лише привід посперечатися з Богом... Ті люди, яких справді хвилювала доля бідних аборигенів, стали місіонерами й поїхали у маловивчені куточки землі, щоб донести їм істину про Спасителя. А як ти можеш піклуватися про душі інших людей, коли ти ще не піклувався про свою?

Отож, що тобі до дикуна? Чи ти сам почув про Бога? Пізнав Божу істину? Примирився з Небесним Батьком кров'ю Ісуса Христа? Отримав прощення гріхів?... Чи ти дивився на туземця, у якого ніколи не було Біблії, і вважаєш, що тобі від цього стане легше?

Якщо тобі зараз немає діла до дикуна, то коли ти помреш, тобі взагалі буде не до нього... Питання, що стоїть на порядку денному: «Чи дійшло це Слово до тебе, до мене, до кожного з нас, і чи прийняли ми його за істину, чи відкинули?» Коли кожен із нас стоятиме перед Богом, то відмовки на кшталт: «До чого тут я, коли він не читав Біблію?», або «А як стосовно нього, адже він узагалі не підозрював про існування Біблії?» — безглузді. Тому що знання чи незнання аборигена про Біблію не зможе спасти тебе й допомогти тобі виправдатися на Суді.

Що стосується Бога, то Він є Суддя праведний. Він знає, як кого судити, тому що Йому відомо все про кожного з нас. Окрім цього, кожна людина перебуває в певних взаєминах із Творцем. Звідки ж нам знати, які стосунки з Господом у аборигена? Можливо, цьому

дикунові, який нічого не знає про Біблію і взагалі не вміє читати, Господь являється особисто і Сам відкриває божественну істину? Дикун теж творіння Боже, і тільки Господь знає, що відбувається в його душі. Бог кожній людині дає можливість прийняти чи відкинути істину, визнати Бога Господом і отримати життя вічне або ні. Господь «...просвічує кожну людину, що приходить на світ» (Ів. 1:9). А як Він це робить — одному Богу відомо, на те Він і Бог: «Бо ваші думки — не Мої це думки, а дороги Мої — то не ваші дороги, говорить Господь» (Іс. 55:8).

Що стосується Біблії, то там чорним по білому написано: «Бо гнів Божий з'являється з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою, тому, що те, що можна знати про Бога, явне для них, бо їм Бог об'явив. Бо Його невидиме від створення світу, власне Його вічна сила й Божество, думанням про твори стає видиме. Так що нема їм виправдання, бо, пізнавши Бога, не прославляли Його, як Бога, і не дякували, але зникчменіли своїми думками, і запаморочилось нерозумне їхнє серце. Називаючи себе мудрими, вони потуманіли, і славу нетлінного Бога змінили на подобу образу тлінної людини, і птахів, і чотириногих, і гадів. Тому то й видав їх Бог у пожадливість їхніх сердець на нечистість, щоб вони самі знеславляли тіла свої. Вони Божу правду замінили на неправду, і честь віддавали, і служили створінню більш, як Творцеві, що благословенний навіки, амінь» (Рим. 1:18-25).

Ми щойно прочитали, що Господь явив людям знання про Себе в навколишньому світі. Тільки сліпий може цього не побачити й не визнати величчя й могутності нашого Творця.

Звісно, у Господа існує ще один принцип, згідно з яким Він нас судитиме: «Від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть» (Лк. 12:48). Якщо абориген ніколи не бачив і не тримав у руках Біблію, то з нього й спитають відповідно до цього знання. Стосовно нас, до кого Слово Боже дійшло в друкованому вигляді, то з нас питатимуть по-іншому, адже нам було довірено більше.

Ось тому не дивімося на людей, а дивімося на Господа і, читаючи Слово Боже, думаймо про власну душу... 📖

Матеріал підготувала **І. Мартинова**
<http://mirsbogom.ru/45/a-kak-spasutsia-aborigeny/>

Благодійний прийом лікарів Християнської медичної асоціації Рівненської обл.

ЧИМ медицина XXI ст. завдячує РЕФОРМАЦІЇ?

Середні віки зазвичай розглядають як похмуру епоху варварства, як період історії, що характеризується двома словами — невігластво і забобони.

Епоха Відродження, яка почалася в XIV ст. і тривала майже 200 років, була однією з найбільш революційних та плідних в історії людства. Винайдення книгодрукування й пороку, відкриття Америки, нова космологія Коперника, Реформація — усі ці зміни й досягнення сприяли визволенню науки, зокрема й медицини, від догматичних пут середньовічної схоластики.

Середньовічні філософи й лікарі мали спотворене уявлення про роль природи, причому дослідники вказують на тодішнє широке панування астрології, алхімії, магії, чаклунства, віри в псевдочудеса, схоластики та легковірного невігластва.

На доказ недосконалості середньовічної медицини вчені наводять інформацію про цілковиту відсутність гігієни — як у приватних оселях, так і в містах загалом. Це нерідко спричиняло епідемії чуми, віспи, прокази, різноманітних захворювань шкіри тощо.

Медицина, як і вся наука, перебувала в жорстких рамках, продиктованих Римською церквою, тому будь-яке вільнодумство чи інакомислення розглядалося як єресь та без зволікання нещадно каралося «святою» інквізицією. Протягом десяти століть анатомію практично не вивчали: хірургічні операції були заборонені, анатомування людських трупів вважали смертним гріхом. Хворобу пояснювали як результат одержимості бісівськими духами, а така «діагностика» диктувала й методологію лікування — «вигнання бісів». Окрім цього, захворювання сприймали як Божу кару, а церква навчала, як умилювати цього «розгніваного» Бога: купівлею індульгенцій, долученням до чернецтва, звершенням паломництва, прикладанням до мощей, ікон тощо.

Астрологія й кабалістика — спадщина Стародавнього Вавилону та Халдеї — знайшли в середньовічній Європі другу батьківщину. У багатьох європейських університетах були створені кафедри астрології. У лікуванні будь-яких хвороб орієнтувалися на гороскопи й містичні повір'я, використовували талісмани й магичні заклинання. Так, убитий саме опівночі й висушений кажан вважався найкращим протизаплідним засобом. Люди беззастережно вірили, що корінь мандрагора вночі кричить людським голосом і допомагає від усіх хвороб, а доля людини, її здоров'я й одужання залежать від розташування світил на небосхилі. Поширеним було лікування кровопусканням. Хворому пускали від 0,5 до

1 літра крові, іноді процедуру повторювали того ж дня. Жар лікували так: недужого заносили в темне, жарке, непротіюване приміщення й позбавляли можливості пити воду.

Для лікування пацієнтів ескулапи мали набір отруйних речовин, як-от: ртуть, арсен, артимон, нікотин, стрихнін, опій, наперстянка та ін. Лікар призначав хворим багато трав, хоч і не мав уявлення, як саме діє на організм кожна з них. Не існувало жодних вказівок і щодо безпечного їх дозування. В епоху Середньовіччя окрему комбінацію слів у молитві наділяли особливими магичними властивостями та застосовували як заклинання, а святі мощі вважали більш ефективними засобами зцілення, ніж ліки.

Усе це свідчило про те, що будь-які нові ефективні методи лікування відкидали. Можна лише здогадуватися, скільки втрачених життів і зламаних доль стали наслідком такого невігластва в галузі медицини.

З XVI ст. епоха Відродження почала повільно припіднімати завісу темряви над землею. Що більше істини відкривалося про Бога, то помітнішими ставали зміни й у розширенні знань про здоров'я людини.

Старі медичні теорії та методи лікування не відразу поступилися місцем науковій медицині, лікарі не вбачали в дослідженні тіла великої користі для практичного лікування. Першими анатомами стали художники, які зацікавилися будовою тіла людини й тварини. Є достатньо підстав вважати, що їхні малюнки слугували підмогою для лікарської діяльності (невипадково в італійських містах у XV–XVI ст. лікарі й художники об'єднувалися). В анатомії та фізіології як споріднених сферах знань, що становлять основу наукової медицини, відбулися справді грандіозні зміни.

Першим тогочасним анатомом можна справедливо назвати Леонардо да Вінчі (1452–1519). Він проводив розтини людських тіл і в такий спосіб розширював пізнання про будову тіла: він відкрив гайморову пазуху, провідну систему серця, шлуночки головного мозку. Його майстерно виконані анатомічні малюнки дуже точні.

1543 року Андреас Везалій (1514–1564), професор хірургії та анатомії, родом із Брюсселя, видав трактат «Про будову людського тіла» (*De humani corporis fabrica*), створений на підставі спостережень і розтинів. Ця праця проілюстрована чудовими анатомічними малюнками. Книга спростувала багато помилкових уявлень і стала основою сучасної анатомії.

Найвідомішим цілителем епохи Відродження був швейцарський лікар Парацельс (бл. 1493–1541). Хоч він був особистістю перехідної епохи й не зміг, як і багато його сучасників, повністю відійти від середньовічних поглядів, але в певних аспектах його вчення мало надзвичайно прогресивний характер. Учений наполягав на подоланні прірви між медичними знаннями та хірургією. Не визнаючи ідеї про необхідність нагноєння ран, він вимагав тримати їх у чистоті, а також спростив форму рецептів. Містичним та ірраціональним підходам у медицині він протиставляв нагляд та опіку.

В епоху Відродження природознавство справило величезний вплив на філософію, оскільки нова картина світу, яка народилася в результаті отримання нових знань, вимагала філософського осмислення. Для багатьох учених досягнення науки були доказом безмежних можливостей людини за умови її співпраці з Богом. Французький математик і фізик Рене Декарт (1596–1650) створив нову картину світобудови й відкрив закони, за якими функціонує світ. При цьому він спирався на дані природничих наук, піддаючи їх філософському осмисленню. Декарт уявляв світ, як величезний механізм, рух котрого визначений Богом — «великим Геометром», за словами вченого.

Присутність Бога визнавали в усьому Його творінні. Медики усвідомили, що справжнє зцілення тіла можливе лише тоді, коли людина вивчить закони природи й закони людського тіла й житиме за цими Божественними законами. Таке усвідомлення стало поштовхом до реформування медицини та здійснення багатьох відкриттів, котрі підняли її на вищий рівень та зробилися благословенням для людства.

Одним з основних лозунгів Реформації став вислів «Sola Scriptura» — «Тільки Писання». Це означало, що Біблія, і тільки Біблія є основним критерієм та мірилом істини. Головне досягнення Реформації полягало в тому, що люди отримали можливість читати Біблію рідною мовою. А це за короткий час справило такий вплив на суспільство, що всі інші відкриття, зокрема й у галузі охорони здоров'я, були лише наслідком того, що світло Євангелія торкнулося сердець, відкритих для Божественного керівництва.

Виявилось, що Божі принципи здоров'я були чітко викладені в історії творіння, записаній у перших двох розділах Книги Буття. Там ми знаходимо опис усіх сучасних принципів здорового способу життя, як-от: здорове харчування, фізична праця, відпочинок, необхідність чистого повітря та сонячного світла, вживання води, стримання та довірливі стосунки з Богом-Творцем. Наприклад, щоб знати, як харчуватися найкраще, ми маємо зрозуміти даний людині початковий Божий план. Той, Хто створив людину і знає її потреби, указав Адамові, що йому вживати в їжу.

Досліджуючи Писання, люди змогли побачити, що на важливості гігієни наголошувалося в Біблії ще три тисячі років тому (гігієна одягу — Лев. 13:59, гігієна оселі — Лев. 14:37, чистота території — Повт. Зак. 23:12-14). А в Книзі Левит, 13:2-6, знаходимо навіть ідею карантину.

Дуже важливо, що на противагу середньовічному розумінню тіла як в'язниці душі прийшло новозавітне твердження апостола Павла: «Хіба не знаєте, що **ви храм Божий** і що Божий Дух живе в вас? Якщо хто нищить Божий храм, того знищить Бог, адже Божий храм святий, а ним є ви» (1 Кор. 3:16, 17). «Хіба ви не знаєте, що **ваші тіла — то храм Святого Духа**, Який є у вас і Якого ви маєте від Бога, і що **ви не належите самим собі?**» (1 Кор. 6:19).

Пізніше ця думка відобразилася в крилатій фразі: «У здоровому тілі — здоровий дух!»

Таким чином, під впливом ідей Реформації прийшло розуміння того, що тіло — це храм Духа Святого, Його оселя, за якою слід доглядати і яку необхідно берегти. З'явилось

зацікавлення тим, як можна зберегти цей храм якнайдовше прекрасним і здоровим, щоб він прославляв свого Творця.

Ідея цілісності людської істоти, тобто нерозривного зв'язку між духом, душею та тілом, сьогодні відображена в такому напрямку медицини, як психосоматика (давньогрецьк. ψυχή — душа, σῶμα — тіло). Навіть визначення поняття «здоров'я», згідно зі Всесвітньою організацією охорони здоров'я, базується на цьому погляді: «Здоров'я — стан повного фізичного, душевного й соціального благополуччя», а не лише відсутність хвороб і фізичних вад. Це визначення міститься в преамбулі до Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я. Апостол Павло змалював цілісність людської істоти одним реченням: «А Сам Бог миру хай повністю освятить вас: нехай ваш **дух, душа і тіло** бездоганно будуть збережені в цілості до приходу нашого Господа Ісуса Христа» (1 Сол. 5:23). Це означає: коли ми прийняли Ісуса Христа у своє серце (пережили досвід навернення), тоді наше тіло стає храмом Святого Духа, і, як наслідок, духовне зростання (освячення) обов'язково має відбутися в трьох сферах — дух, душа, тіло.

Кінцева мета християнства — відновлення в людині втраченого під час гріхопадіння Божого образу. Про цю мету Біблія говорить так: «Аж поки всі досягнемо єдності віри й пізнання Божого Сина, досконалого змужніння, міри зрілості повноти Христа» (Еф. 4:13).

У Святому Письмі чітко простежується думка про тісний взаємозв'язок між способом життя людини та її хворобами. Біблія не раз наголошує, що існують закони, від виконання яких залежить здоров'я та благополуччя людини.

«І сказав Він: «Коли дійсно будеш ти **слухати голосу** Господа, Бога твого, і будеш **робити слушне** в очах Його, і будеш **слухатися заповідей** Його, і будеш **виконувати всі постанови** Його, то всю хворобу, що Я поклав був на Єгипет, не покладу на тебе, бо Я — Господь, Лікар твій!» (Вих. 15:26).

Під впливом Реформації, осягаючи глибини Святого Письма, люди вже розуміли, що в разі хвороби необхідно чітко визначити її причину, змінити принципи життя, відмовитися від шкідливих звичок. Сьогодні медична статистика підтверджує це, оскільки здоров'я — не випадковість, а результат послуху встановленим Творцем законам здоров'я.

Отже, чим же медицина XXI століття завдячує Реформації, яка принесла в Європу нові принципи, засновані на Євангелії? Час показав, що сучасний розвиток медицини в європейських країнах лише підтверджує думку, висловлену апостолом Павлом дві тисячі років тому: Євангеліє — це Божя сила на спасіння кожному, хто вірить (див. Рим. 1:16). Коли впав тягар релігійної диктатури й заборони свободи думки в релігійній сфері, відкрився шлях для розвитку в інших сферах життя людства, зокрема й у медицині. На зміну сліпій, забобонній вірі прийшла віра розумна, відкрита для дослідження встановлених Богом законів життя і здоров'я. Замість нехтування тілом за рахунок звеличення душі було відновлене біблійне розуміння людської істоти, у якому душа і дух розвиваються в тілі, яке водночас є храмом Святого Духа.

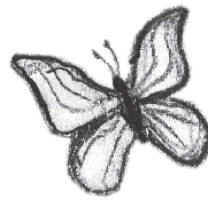
Сьогодні ми покликані цінувати те світло, котре засяло завдяки Реформації, і бути реформаторами в сучасних умовах, оскільки є ще багато незвіданого, що Бог і нині бажає нам відкрити, аби світло Євангелія могло засяяти ще яскравіше. Нам слід глибше досліджувати принципи охорони здоров'я, впроваджувати їх у життя і прагнути до найвищої мети — «доки не відобразиться у вас Христос!» (Гал. 4:19). 🕊

С. К. Луцький,

магістр громадської охорони здоров'я

<http://info.r500.ua/wp-content/uploads/2017/06/Journal-R500.pdf>

ДІВЧИНКА та МЕТЕЛИК

(Лист до татуся в АТО)

Татусю, ріднесенький мій! Я ще ніколи не писала тобі листів... Ми звикли поспіхом говорити з тобою по мобільному... І то дуже рідко... Та й звичайних листів я ніколи у своєму житті ще не писала, хіба що есесески. Але мама сказала, що листа треба написати саме сьогодні, бо завтра ми будемо їхати в село до бабусі Олі, а там нема поштового відділення, щоб його відправити...

Отож, я пишу... Таточку, ти, певно, уже зрозумів, що з лікарні мене виписали, я почуваюся добре! Я дякую Богу, що була в лікарні цих кілька місяців!!! Це тебе дивує??? Дивує, що я дякую Богу? Але це по-справжньому! Знаєш, коли я була здорова й ти був удома, ми ніколи не говорили про Нього, ніколи разом не молились. Особисто мені було байдуже до того, чи Бог є, чи Його немає... Навіть коли ми ходили в церкву на Великдень, я ходила з вами лише тому, що так робили всі. Прийшовши додому, ми просто снідали, але ні ти, ні мама нічого не розповідали мені про це свято. Але я не ображаюсь. Я вас дуже люблю!

Татусю, бачиш, я таки не вмію писати листів. Мені було б простіше з тобою поговорити... Я б розповідала, а ти б запитував, і я б відповідала на твої запитання! І наша розмова продовжувалась би... Таточку, пробач мені, коли я раніше не хотіла розмовляти з тобою, і мої відповіді були куцими й черствими, як засохлий окрайчик хліба. Пробач!

Отож, я дякую Богу за лікарню, бо проходячи через цю хворобу, я подорослішала й тепер по-іншому дивлюся на життя. А ще в лікарні я зустрілася з Тонею! Про неї я розповім тобі в цьому листі. Зразу хочу сказати, що малюнок, вкладений у лист — це Тонин малюнок! Там на звороті є її прізвище й адреса Тониної тітки, де вона зараз проживає. Якщо там на війні ти зустрінеш батька Тоні, то, будь ласка, перекажи йому, що Тоня разом з Ісусом чекає його додому...

Спочатку Тоня мені не сподобалась. Може, тому що я сама була дуже налякана і знервована тим, що зі мною відбувалося. Знаєш, тату, зізнаюся тобі, що коли в інтернеті я натрапляла на фото хворих дітей, то намагалась чимскоріше проминути ту інформацію... Уперше, коли я побачила Тоню, вона лежала на ліжку під крапельницею, замотана в коричневий плед. «Як кокон метелика», — подумала я. Дівчинка була дуже худенькою і блідою, але завжди усміхненою. Оця її усмішка мене найбільше й дратувала!

Перші дні, поки мене обстежували, я ні з ким в палаті не розмовляла. До лікарів та медсестер я ставилась, як до своїх найзапекліших ворогів. Коли приходила мама, я сердилась і вередувала. У дитинстві бабуса Оля читала мені казку про їжачка зі зламаною ніжкою, який згорнувся в клубочок і не бажав ні від кого приймати допомогу. Напевно, я була схожа на того їжачка! Ніщо не могло розрадити мене. Навіть мій улюблений планшет не приносив мені утіхи... Одного вечора я розплакалась, а Тоня присіла до мене на ліжку й просто погладила мене по руці.

— Іди геть! — тихо прошипіла я.

— Гаразд, я піду, — дівчинка не образилась, і спокійно продовжувала гладити мене по руці. — Мене звати Тоня. Якщо захочеш поговорити, покличеш...

Вона підвелася й пішла до свого ліжка. А за мить я пошкодувала, що прогнала її. Доторк її руки ніби допоміг моєму їжачку розгорнутися... Уперше в ту ніч на лікарняному ліжку я спала спокійно, а вранці, коли прийшла мама, я попросила в неї вибачення за свої вередування.

— Мамочко, а коли прийде до мене тато?

— Не скоро. Він знайшов роботу й поїхав у відрядження... — мама сумовито схилила голову.

Тільки значно пізніше вона сказала мені, що ти пішов на службу в армію за контрактом... Повертайся! Хай той контракт скоріше закінчиться! І хай закінчиться війна!!!

Коли діагноз був поставлений, я зрозуміла, що лікування буде довгим. Але я повірила, що все буде добре! Ми з мамою почали разом молитись і про моє одужання, і про тебе, татусю! Поступово я звикла до лікарняного розпорядку... Я вже не боялась крапельниць та процедур. З Тонею ми дуже подружилися. Вона показували свої малюнки, ми разом грали на моєму планшеті та дивилися фото метеликів, бо вони її дуже захоплювали. А ще Тоня розповідала історії про Ісуса, як Він зціляв людей, розказував приповіді, ходив по воді, воскрешав мертвих... Вона оповідала це так по-особливому, ніби справді все це бачила на власні очі, а Ісуса знала особисто! Дивлячись на подружку, я навчилась усміхатися через біль. Це мені дуже потрібно було тоді, коли біля мене була матуся... Я не хотіла її засмучувати!

А до Тоні приходили лише волонтери. Хоча ми з Тонею і здружилися, але я не наважувалась запитувати її про це. Та от одного дня з нашим лікарем у палату зайшла заплакана жіночка з великою сумкою. Ми саме лежали під крапельницями. Цю процедуру Тоня називала «перезавантаженням файлів»...

— Ось ваша Антоніна! — сказав лікар. — Тільки дивіться мені, будь ласка, тут без істерик! Дітям потрібний спокій!

— Тьотя Надя!!! — вигукнула Тоня, і її усмішка розквітла ще більше!

Тьотя Надя гепнулася на коліна біля Тониного ліжка і, схлипуючи, приговорювала:

— Знайшла, знайшла, хвалити Бога, таки знайшла! Кровиночко моя! Дівчинко моя! Ось видужаєш, то до себе тебе забери!!!

Тітка поклатла голову на Тонині ліжку, а дівчинка вільною рукою лагідно гладила її розкуйовджену голову.

— Тьотю! Не плачте, так усе ж добре!

— Так де ж воно оте добре? — Тітка підвела очі на Тоню. — Марію розбомбило, а ти он хвора яка... І чи допомгла матері твоєї її віра? Я ж їй скільки казала...

Тітка примовкла, стримуючись, оглядаючись навсіді, певно розуміючи, що в палаті вони не самі.

— Тьотю Надю, — голосочок у Тоні був схвильований. — Мамі допомгла її віра. Вона жива...

Тітка сахнулася.

— Як жива? А мені ж повідомили, що ваш дім розбило снарядом, і вона там і померла... А Тимофій безвісти пропав... А тебе от нарешті знайшла! От трохи гостинців привезла.

Вона вказала на сумку й стомлено присіла на край ліжка.

— Мама жива, бо вона з Господам на Небесах! За батька я молюся, бо після того, як він пішов в АТО, від нього не було ніяких звісток...

Дівчинка довго розповідала про свої поневіряння, і що вона не пам'ятала адреси тітки, і яким чином вона опинилась тут, у лікарні.

— Отож і лікар мені казав, що ця хвороба в тебе від стресу... — журно хитала головою тітка Надя.

Коли медсестра забрала крапельницю, Тоня дістала з тумбочки книжку й подала тітці.

— Це що? А, Біблія!

— Так, це мамина! Коли мама помирала, вона сказала, де лежить ця книга й попросила мене взяти її з собою. Вона сказала: «Донечко, я віддаю тебе в руки Ісуса! Як би важко тобі не було, ділися з людьми своєю вірою! Ми зустрінемось, сонечко моє!»

Сльози котилися по її усміненому обличчю. Я дивилась на Тоню й думала, що моя подружка схожа на сонячний дощик... Такий, що потім закінчується веселкою в небі...

Тату, буду писати тобі трохи пізніше, бо мама вже кличе мене обідати. І Миколка вже прийшов зі школи. У нас сьогодні борщ та млинці! Як шкода, що колись я не хотіла обідати разом із вами всіма...

Привіт! Уже вечір. Я знову сіла, щоб писати тобі листа. Поки мама працювала, я трохи допомогла братикові з уроками! О, як же я сама скучила за школою! Але мама сказала, що цей рік я вже вчитись не буду, бо вже травень на носі... А ще ми з Миколкою гуляли на вулиці!

Отож, я буду розповідати про Тоню далі. Після приїзду тітки Наді подружка розповіла мені багато про своїх рідних, але я в листі це все не встигну написати... Напишу зараз про Тонину таємницю.

Весняні дні стали довгими й увесь сніг розтанув. Було все більше сонячних днів. Дуже хотілося на вулицю... Ми в палаті залишилися вдвох. Тоня попрохала санітарку «переселити» її на ліжко біля вікна. «Ото мерзну весь час, то буду на сонечку грітись» — усміхалась дівчинка. А після обіду, коли сонечко справді зазирнуло до нас у вікно своїм золотавим промінням, Тоня дістала з тумбочки велику коробку з ліками й поставила її під сонячне проміння. Потім вона таємниче прошепотіла:

— Галинко, йди сюди! Тут у мене таємниця!

Дівчинка відкрила коробку. Там лежали сухі листочки! Вони пахли їжаками, грибами й іще чимось осіннім...

— А де таємниця? — запитала я.

— Тут, під листочками! — Тоня підняла кілька листочків і обережно дістала щось овально-продовгувате... На долоні дівчинки лежала лялечка метелика!

— Тоню, вона така величезна! А де ти її знайшла?

— Отож, отож, величезна! — тішилася подружка. — Я ж у лікарні вже давно, восени дівчата-волонтери відпросили мене на прогулянку. Я тоді ще могла ходити... Ми гуляли в ботанічному саду, і от під ногами серед листя я побачила цю лялечку. Це Бог подарував мені її, бо Він знає, що я в захопленні від метеликів! Я назбирала листочків і в хустинці принесла лялечку в лікарню...

— А чому це таємниця? — пошепки допитувалась я.

— Тому що цю хустинку з листочками в мене на тумбочці побачила старша медсестра. Вона дуже строга! І вже хотіла її викинути! Але, дякувати Богові, саме нагодився наш лікар, який і забрав у неї мою хустинку. Я показала Павлу Миколайовичу мою знахідку, і він сказав, що це буде нашою таємницею! Ми поклали листочки з лялечкою в коробку з-під ліків, щоб ніхто не здогадався, що там насправді...

Ілюстрація Миколи-Георгія Рябушка

Ну от, таточку, сьогодні я не встигаю дописати тобі листа... Правда, мама каже, що в мене виходить не лист, а листокнига. Мені вже треба лягати спати. Але завтра я буду писати ще! Бо мама сказала, що треба написати все, що я хочу тобі розповісти... А від'їзд до бабусі можна відкласти на один день... На добраніч, татусю! Бог тебе береже!!!

Доброго ранку! Я знов беруся до свого листа, бо дуже хочу його сьогодні дописати. До бабусі ми поїдемо завтра зранку. Вона вже нас дуже чекає! Я впевнена, що там мені буде добре і що хворіти я більше не буду...

Отож, про Тонину таємницю ти вже знаєш. Коли вона дізналася, що мене невдовзі выпишуть, то дуже зраділа! Вона і в долоні плескала, і сміялася, і співала, дякуючи Богу за моє одужання, — а я аж засмутилась...

— Тонечко, от ти радієш так, ніби тебе саму виписують з лікарні...

— Галинко, але ж я справді радію за тебе!!!

— Коли мене выпишуть з лікарні, я поїду до бабусі Олі в село!

— А в неї там є садок?

— Так, є! Груші, вишні та яблуні...

— О, тоді я маю до тебе прохання. Забери мого метелика до бабусі в садок. Коли він прокинеться, там йому буде добре літати... Я дуже хотіла б його побачити, але ти ж знаєш, що мені важко ходити, тому мене скоро переведуть в інше відділення...

Тату, я б хотіла ще багато-багато тобі розказати про наше життя в лікарні... Як до нас приходили волонтери і як ми влаштували концерт... Як до Тоні ще раз приїжджала тьотя Надя й привезла їй великий альбом і чудові фарби... Як на Тоню насварилася старша медсестра, що вона в палаті зробила «художню майстерню», а Павло Миколайович знов захистив її, та ще й показав її малюнки головному лікарю, який дозволив зробити в холі відділення справжню виставку Тониних малюнків!!! Тоня сміялась і плакала, даруючи всім охочим свої шедеври... Я теж раділа разом із нею!!!

Тепер про цей малюнок, який я тобі надсилаю. Звичайно ж, ти його побачиш сам, але я хочу трохи про нього розказати, бо коли Тоня малювала, то часто кликала мене й ділилась зі мною своїм задумом.

— Цей малюнок я бачу в себе в середині, але він такий величезний, що треба малювати цілу картину, — схвилювано говорила дівчинка. — А я на це не маю ні часу, ні сил, ні паперу, ні фарб... Бачиш, ось ця частина, де намальований Небесний сад... Я б хотіла намалювати тут багато дітей, яких я бачила в нашій лікарні, щоб вони бавились і веселились разом із метеликами... Оця стежина, яка йде від ніг Ісуса, вона простягається вдалину аж до Небесного міста, де кожного чекає Отець... Але на малюнку видніється лише початок стежинки...

— А чому ця стежинка така дивна? — запитала я. — Вона ніби виходить із довгого плаща, у який зодягнений Ісус, а позаду Нього тягнеться, як шлейф.

— О, добре, що ти питаєш про це! Я саме так і хотіла зобразити цю стежинку. Ісус говорить про себе: «Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене».

— Тоню, а на іншій частині малюнку — це війна?

— Так, війна... І знов я не в змозі намалювати тут все, що бачила...

— А чому цей солдат, який стоїть на колінах на початку стежинки й подає руку Ісусу, залишив позад себе свій бронжилет, каску та автомат? Чому, адже він — солдат? Як він буде без зброї та захисту???

— Намалювавши так, я хотіла сказати, що того, хто йде за Ісусом, Бог захищає Своїм досконалим захистом і дає йому іншу зброю: всеозброєння Божого воїна!

Кожного дня, коли сонце зазірало в нашу палату, моя подружка ставила на вікно коробку зі своєю таємницею. «Грійся, бо скоро ти будеш літати в промінні сонечка...» Вона сама підставляла свої тендітні руки під сонячні промінці, ніби хотіла взяти від них сили для нових малюнків...

Якось уночі я прокинулась. Біля Тониного ліжка метушилася медсестра...

— Тоню, Тоню! Тобі що знов погано??? — пошепки запитала я.

— Усе добре! Ти спи! Тут у мене позапланове перезавантаження... — Тоня як завжди жартувала...

Але спати я не могла, крутилася з боку на бік і бачила крізь сонні повіки, що їй знову ставлять крапельницю й на стільчику біля Тоні сидить черговий лікар. Потім сон таки зморив мене... Снилось, ніби я стою на краю скелі й сильний вітер дмухає мені в лице. Ураз я відчуваю, що в мене є крила і я лечу, підхоплена сильним поривом вітру. І навколо мене летить багато-багато метеликів...

Сон закінчився, а наді мною справді літав великий прегарний метелик... Він був неймовірної краси! Напевно, Тоня не змогла б його намалювати, бо в неї не було ні таких олівців, ні таких фарб... Метелик був біло-прозорий і, водночас, світився світлом, а краєчки крилець відблискували всіма кольорами веселки!

— Тоню, Тоню! Метелик прокинувся!

Але Тоня міцно спала, спокійно усміхаючись крізь сон. Надворі лиш починало розвиднюватись. Я дуже хотіла показати подружці цього прекрасного метелика, але мені так шкода було її будити, адже вона, певно, не спала всю ніч. Я довго-довго дивилася на нього, а потім не зчулася, як знову заснула...

Я прокинулась пізно. Чомусь того ранку мене ніхто не розбудив... Метелика в кімнаті вже не було. Я подумала, що він випурхнув через відчинену квартиру. Але й Тоні в палаті не було! Санітарка тітка Марина стелила на її ліжко чисту постіль...

— Хіба Тоню вже перевели? — схлипуючи запитала я. — Чому мене не розбудили? Я ж із нею не попрощалась...

— Так, Галинко, перевели... Дуже швидко перевели, тож не мали часу, щоб тебе розбудити. А ти, дитинко, не плач, ось Тонечка просила тобі передати...

Санітарка подала мені пакет. Зверху лежала маленька записка. «Для Галинки!» А на звороті: «Галинко, дякую за дружбу! До зустрічі!» У пакеті лежав Тонин малюнок, Біблія її мами та коробка, де була лялечка метелика...

Татусю! Свій лист я вже закінчую... Правда, мама сказала, що це не лист, і навіть не листокнига, а книголист. Але для мене найголовніше, що ти, ріднесенький мій, прочитаєш його і ще побачиш Тонин малюнок... Мама буде відправляти тобі бандерольку, бо, дивлячись на мене, листи написали тобі і мама, і Миколка. Ми дуже любимо тебе!!!

Цілую міцно. Твоя дочка Галинка.

Галина Левицька

«Бог нескінченно мудрий і добрий. Мені із власного досвіду відомо, що ні на йоту я не можу змінити Божого плану. Але навіть якби я міг щось змінити, то я б лише зіпсував його. Я дуже нерозумне створіння, я сліпий і не в змозі передбачити наслідків своїх бажань. Як же я можу зробити правильний вибір? І яка це незбагненна милість — що Господь вибрав мене! Дорогі друзі, я втрачаю пам'ять, однак чудово пам'ятаю, який я великий грішник. І ще я ніколи не забуду, наскільки великий Спаситель Ісус Христос!»

(Уривок з останньої проповіді
Джона Ньютона)

О БЛАГОДАТЕ! (AMAZING GRACE)

Amazing grace, how sweet the sound
That saved a wretch like me!
I once was lost, but now am found,
Was blind, but now I see.

'Twas grace that taught my heart to fear,
And grace my fears relieved;
How precious did that grace appear,
The hour I first believed!

Through many dangers, toils and snares,
I have already come;
'Tis grace has brought me safe thus far,
And grace will lead me home.

The Lord has promised good to me,
His word my hope secures;
He will my shield and portion be,
As long as life endures.

Yes, when this flesh and heart shall fail,
And mortal life shall cease;
I shall possess, within the veil,
A life of joy and peace.

The earth shall soon dissolve like snow,
The sun forbear to shine;
But God, who called me here below,
Will be forever mine.

When we've been there ten thousand years
Bright shining as the sun,
We've no less day to sing God's praise
Than when we first begun.

О благодате! Ти спасла
Мене від тисяч бід:
Був мертвим — Бог життя послав,
Сліпим був — бачу світ.

Ти перш вселила в серце страх,
Затим спокій дала;
Скорботу вилив я в сльозах,
Твій мир смерть подолав.

Я стільки горя пережив,
Незгод і чорних днів,
Та знав — зі мною Ти завжди,
Ведеш в Отцівський дім.

Словам Господнім вірю я,
Моя вся сила в них,
Він вірний щит, душа моя
На всіх шляхах моїх.

Як плоті стихне гомін вже,
Прийде борні кінець,
Мене в небеснім домі жде
І радість, і вінець.

Погасне сонце, промине
Земля, як талий сніг,
Та Господом, що спас мене,
Зігрітий я навік.

Минуть ще тисячі років,
Забудемо про смерть,
А Богу будемо співать,
Як в той найперший день.

Переклад Миколи Рудницького

О, благодать, спасён тобой
Я из пучины бед;
Был мёртв и чудом стал живой,
Был слеп и вижу свет.

Сперва внушила сердцу страх,
Затем — дала покой.
Я скорбь души излил в слезах,
Твой мир течёт рекой.

Прошёл немало я скорбей,
Невзгод и чёрных дней,
Но ты всегда была со мной,
Ведёшь меня домой.

Словам Господним верю я,
Моя вся крепость в них:
Он — верный щит, Он — часть моя
Во всех путях моих.

Когда же плоть моя умрёт,
Придёт борьбе конец,
Меня в небесном доме ждёт
И радость, и венец.

Земля истает словно снег,
Иссякнет солнца свет,
Тобой призвавшим меня здесь,
Навеки я согрет.

Пройдут десятки тысяч лет,
Забудем смерти тень,
А Богу так же будем петь,
Как в самый первый день.

Переклад Даниїла Яська

«О благодате!» (англ. «Amazing Grace», букв. «Дивовижна благодать») — християнський гімн, написаний 1779 року англійським поетом і священнослужителем Джоном Ньютоном (1725–1807). У житті автора цього гімну відбулася дивовижна метаморфоза: грубий, жорстокий, безбожний капітан работорговельного судна, зазнавши чимало життєвих поневірянь і переживши глибоку духовну кризу, щиро розкався перед Богом і став проповідником Божого Слова, а згодом священиком. Текст гімну, доволі автобіографічний, стверджує, що прощення навіть найтяжчих гріхів можливе завдяки Божій милості. Гімн намагалися покласти на більш ніж 20 різних мелодій, доки 1835 року не з'явилась мелодія, відома як «Нова Британія», яку ми й пропонуємо вашій увазі.

Окрім надрукованих, відомо ще кілька перекладів цього чудового твору українською і російською мовами:

<http://blog.svk.pp.ua/2012/12/amazing-grace.html> — укр. переклад Сергія Кузнецова;

<https://dvasongs.com/songs/object/o-blagodat-pereklad-anatolija-zhilavogo-8577/> — укр. переклад Анатолія Жилавого;

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BA%D0%B0 — укр. переклади невідомих авторів;

<https://stihi.ru/2007/06/16-1933> — рос. переклад Володимира Кормана.

ПРО БОЖУ БЛАГОДАТЬ

Розповім вам видіння одного старця. Бачив він поле широке-широке. По ньому ходило безліч різних людей. Ходили вони в багнюці, подекуди до коліна й вище, проте думали, що ходять по квітах; самі були в лахмітті, брудні й потворні, однак думали, що вони гарні й у святковому вбранні. Жоден із них не мав спокою, усі в турботах та клопотах, у суперечках і сварках поміж собою... На схід від них на узвишші простягалася рівнина, рясно вкрита травою й квітами, та їм вона здавалася висушеною, піщаною й кам'янистою. За цією рівниною височіла гора, від якої в різні напрямки розходились хребти, усе вище й вище... Із-за гори світило світло надзвичайної краси, воно не сліпило, а прозрівало сліпі очі. Промені цього світла лилися потоком у гамірливий натовп на тому брудному полі, досягаючи кожного. Що ж люди? Самим дивитись на світло із-за гори їм і на думку не спадало. Щодо проміння, то хтось зовсім не відчував

його дотику; дехто, відчувши, лише потирив голову, не підіймаючи її до гори, і продовжував звичне життя; інші ж підіймали голову й озирались, але одразу приплющували очі й повертались до буденних справ. Деякі, дивлячись у напрямку світла, довго стояли й спостерігали світло, захоплювались його красою, але продовжували стояти непорушно і, зрештою, чи від втоми, чи від штурханців інших, знову ж ішли тією самою дорогою, що й завжди. Лише одиниці, корячись ніжному дотику світла, залишали все й рушали до квітучої рівнини, потім до гори й через неї до світла, що линуло з-позад неї. Про що це видіння — зрозуміло без слів!..

Святитель Феофан Затворник

Фотоконкурс

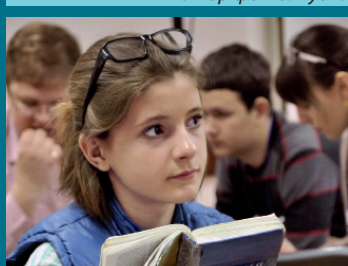
«Я І БІБЛІЯ МОЯ»

Автор фото: Руслана Ковальчук

Автор фото: Тетяна Оборіна

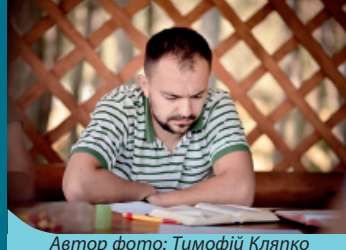
Автор фото: Марина Банник

Автор фото: Валентина Бондарчук

▲▲ Автор фото: Аркадій Сльоза

Автор фото: Тимофій Кляпко

Увага! Конкурси!

Шановні читачі,
триває **ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС**
на тему:

- для дорослих (16+) — «**Біблійна історія, яка змінила моє серце**»;
- для дітей — «**Біблія в нашій сім'ї**».

До розгляду приймаються твори українською мовою всіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо). Будь ласка, надсилайте свої роботи з поміткою «Літературний конкурс».

Продовжується **ФОТОКОНКУРС**
на тему «**Я і Біблія моя**» (для всіх охочих).
Роботи надсилайте на адресу редакції
з поміткою «Фотоконкурс».

Підбиття підсумків конкурсів відбудеться в кінці 2017 р. Переможці отримають цінні призи, найкращі роботи будуть надруковані на шпальтах нашого часопису, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу й телефон. Бажаємо успіху!

Редколегія

Передплатний індекс
99864

Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: +38 0362 637976
slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org